T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER
ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

YUNANİSTAN-ARNAVUTLUK DENİZ SINIRI SORUNU

MELTEM ÖZER
1188246154

DANIŞMAN
DR. ÖĞR. ÜYESİ EMRE KALAY

EDİRNE-2022

Tezin Adı: Yunanistan-Arnavutluk Deniz Sınırı Sorunu

Hazırlayan: Meltem ÖZER

ÖZET

Geçmişten günümüze Balkan Devletleri arasında bir dizi sorunlar yaşanmaktadır. Daha çok taraflar arasında etnik ve dini kökenli uyuşmazlıklara dayalı olarak karşımıza çıkan bu sorunların bir boyutunu da ülkelerin deniz etki alanlarına ilişkin sorunlar oluşturmaktadır. Balkanlarda yaşanan bu sorunlar geçmişten günümüze değin Balkan coğrafyasında istikrarsızlığa yol açmıştır. Balkanlardaki bu istikrarsız yapının neden ve sonuçlarının anlaşılması için yaşanan bu sorunların etraflıca ortaya konması gerekmektedir. Bu bağlamda henüz günümüzde de çözüme kavuşmamış olan Yunanistan-Arnavutluk deniz sınırına ilişkin sorun çerçevesinde bu ülkelerin sorunlu deniz alanlarının, sorunun nedenlerinin, kapsamının ve sonuçlarının; söz konusu deniz alanına ilişkin taraflarca ortaya atılan argümanların ortaya konması önem arz etmektedir. Bu çalışmada iki komşu ülke olan Yunanistan ve Arnavutluk arasındaki bugün hala daha çözüme kavuşamamış olan sorunlu deniz alanı, bu sorunun ortaya çıkışı, 2009 tarihli uygulamaya konmayan deniz sınırı anlaşması, tarafların soruna ilişkin argümanları ele alınacak ve taraflarca Adalet Divanı'na taşınan sorunun Adalet Divanı'nın deniz yetki alanlarının sınırlandırılmasına dair benzer davalarda vermiş olduğu kararları çerçevesinde söz konusu deniz sınırı sorununa ilişkin olarak verebileceği olası karara yönelik bir çıkarımda bulunmaya çalışılacaktır.

ANAHTAR KELİMELER: Yunanistan, Arnavutluk, Balkanlar, Deniz Yetki Alanları, 2009 Deniz Sınırı Anlaşması, Deniz Hukuku, Uluslararası Adalet Divanı

Name of Thesis: Maritime Boundary Issue Between Greece and Albania

Prepared by: Meltem ÖZER

ABSTRACT

From the past to the present, a number of problems have been between the Balkan States. One of the dimensions of these problems, which are mostly based on ethnic and religious origin between the parties, are the problems related to the maritime zones. These problems in the Balkans have led to instability in the Balkan geography from the past to the present. In order to understand the causes and consequences of this unstable structure in the Balkans, it is necessary to thoroughly identify these problems. In this context, within the framework of the problem related to the Greek-Albanian maritime border which has not yet been resolved today, it is important to set forth the problematic maritime zone between these countries, the causes, scope and consequences of the problem, as well as the arguments put forward by the parties regarding the issue. In this study, the problematic maritime zone today still be unsolved between two neighbouring countries Greece and Albania, the emergence of this problem, maritime border agreement dated 2009 which has not been implemented, the arguments of the parties for the issue will be discussed and it will be tried to make a prediction of the possible decision of the Court of Justice regarding the maritime border issue, within the framework of the decisions of the Court of Justice in similar cases regarding the delimitation of maritime zones.

KEY WORDS: Greece, Albania, Balkans, 2009 Sea Border Agreement, Law of the Sea, Maritime Jurisdiction, International Court Of Justice

ÖN SÖZ

Bu çalışma temelde etnik ve dini uyuşmazlıklar ekseninde ele alınan Balkanlarda yaşanan sorunların başka bir boyutunu oluşturan sınır sorununu ortaya koymak amacı ile yapılmıştır. Balkanlarda yaşanan sorunların diğer bir boyutunu oluşturan sınır sorunu ele alınırken, Yunanistan ve Arnavutluk arasındaki deniz sınırı sorunu incelenmiştir. Taraflar arasında henüz çözülememiş ve Uluslararası Adalet Divanı'na taşınmış bu uyuşmazlık incelenirken Divan tarafından karara bağlanmış deniz sınır uyuşmazlıkları örneklemleri de çalışma kapsamına alınmıştır. Uluslararası Adalet Divanı' nın bu uyuşmazlıklarda vermiş olduğu hükümler üzerinden Yunanistan-Arnavutluk deniz sınırı sorununa ilişkin verebileceği karara dair bir çıkarım yapılması amaçlanmıştır.

Çalışma boyunca bana yol gösteren, tezi yazdığım süre boyunca sorduğum sorular karşısındaki olumlu tavrıyla bana kendimi rahat hissettiren ve çalışmanın gerçekleştirilmesindeki katkı ve desteğinden dolayı, bilgi birikimiyle beni yönlendiren danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Emre Kalay'a teşekkürü borç bilirim.

Bir diğer teşekkürüm ise aldığım her kararda sorgulamadan bana inanan, endişelerimi ve stresimi anlayarak her tavrımı anlayışla karşılayan ve bu süreçte bana katlanan, maddi manevi desteğini her zaman hissettiğim canım aileme… Hayatta karşımıza her zaman dümdüz yollar çıkmıyor, bana o yokuşu çıkacak gücü verdiğiniz için teşekkür ederim. Biliyorum yolum daha çok uzun ve yine biliyorum ki ben o yolu yürürken yalnız olmayacağım. Sevgili anne ve babam… Bana benden çok inandınız ve benim için imkânlarınızı zorladınız. Sevgili ablam… Bana her zaman bir abladan çok daha fazlası oldun. Gurur duyabileceğiniz bir evlat ve kardeş olabilmek dileğiyle…

İÇİNDEKİLER

ÖZET I
ABSTRACT II
ÖN SÖZ III
İÇİNDEKİLER IV
KISALTMALAR LİSTESİ VI
GİRİŞ 1
KONUNUN ÖNEMİ 3
ANALİTİK YAPI 4
ARAŞTIRMA SORUSU 4
YÖNTEM 5
1. İKİ ÜLKE İLİŞKİLERİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ 6
1.1. Yunanistan ve Arnavutluk İlişkileri 9
1.1.2. İki Ülkenin Birbirini Ulusal Düzeyde Algılamaları 20
2. DENİZ SINIRI SORUNUNUN ORTAYA ÇIKIŞI VE KAPSAMI 27
2.1. Münhasır Ekonomik Bölge ve Kıta Sahanlığının Belirlenmesine Yönelik Anlaşmazlık 29
2.1.1.1. Karasuları 32
2.1.1.2. Kıta Sahanlığı 34
2.1.1.3. Münhasır Ekonomik Bölge(MEB) 36
2.1.1.4. Ada ve Kayalıklar Ayrımı 38
2.2. 2009 Anlaşması İle Deniz Yetki Alanlarının Sınırlandırılmasında Uygulanan Yöntem ve Uyuşmazlığa Konu Olan İlkeler 43
2.1.1. Eşit Uzaklık İlkesi 43
2.2.2. Hakkaniyet İlkesi 44
3. SORUNA YÖNELİK GELİŞMELER 45
3.1. İki Ülkenin Mevcut Sınır Sorununa İlişkin Argümanları 47
3.2. Anlaşmanın Uygulanması Meselesi 52

4. KIYILARI BİTİŞİK DEVLETLER ARASINDA DENİZ ALANLARININ SINIRLANDIRILMASINA İLİŞKİN DAVALARDA ULUSLARARASI ADALET DİVANI KARARLARI VE ARNAVUTLUK-YUNANİSTAN UYUŞMAZLIĞI ...55

4.1. Adalet Divanı'na Taşınan Deniz Sınırı Uyuşmazlıkları ve Divan'ın Verdiği Kararlar ...56

4.1.1. Kuzey Denizi Davası ...56

4.1.2. Maine Körfezi Davası ...58

4.1.3. Tunus-Libya Kıta Sahanlığı Uyuşmazlığı ...62

4.1.4. Romanya-Ukrayna Deniz Alanlarının Sınırlandırılması Davası ...65

4.1.5. Nikaragua-Kolombiya Davası ...70

4.2. Benzer Uyuşmazlıklarda Verilen Kararlar Etrafında Yunanistan ile Arnavutluk Arasındaki Uyuşmazlık ...80

5. SONUÇ ...90

KAYNAKÇA ...94

KISALTMALAR LİSTESİ

AB : Avrupa Birliği

ABD : Amerika Birleşik Devletleri

AIIS : Arnavutluk Uluslararası Çalışmalar Enstitüsü

BM : Birleşmiş Milletler

BMDHS : Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi

ELIAMEP : Yunanistan Avrupa ve Dış Politikalar Vakfı

KM^2 : Kilometrekare

TAP : Trans-Adriyatik Doğalgaz Boru Hattı

UAD : Uluslararası Adalet Divanı

HARİTALAR LİSTESİ

SAYFA

Harita-1: Yunanistan-Arnavutluk Kara Ve Deniz Sınırı 6

Harita-2: Arnavutluk İle Yunanistan Arasındaki Kıta Sahanlığının Korfu Boğazı'nın Kuzey Kanalında Sınırlandırılmasına İlişkin Harita 30

Harita-3: Saranda ile Korfu Adası'nın Kuzeyi Arasında Kalan Arnavutluk Karasuları ve Korfu Adası'nın Konumu 46

Harita-4: UAD Tarafından ABD-Kanada Arasında Çizilen Sınır Alanı 61

Harita:5 Yarı Etki Tanınarak ABD Ve Kanada Kıyıları Arasındaki Oranı 1.31:1 Olarak Belirleyen Seal Adası'nın Konumu 62

Harita-6: UAD Tarafından Tunus-Libya Arasında Çizilen Sınır Alanı 65

Harita-7: UAD Tarafından Romanya - Ukrayna Arasında Çizilen Sınır Alanı 70

Harita-8: UAD Tarafından Nikaragua-Kolombiya Arasında Çizilen Sınır Alanı 79

Harita-9: 1992 Yılında İtalya-Arnavutluk Arasında İmzalanan Anlaşma İle Çizilen İtalya-Arnavutluk Sınırı 87

GİRİŞ

Geçmişten günümüze değin Yunanistan ile Arnavutluk arasındaki komşuluk ilişkisi bu iki ülke arasındaki sorunlu meselelerde de belirleyici faktör olarak karşımıza çıkmıştır. Komşusu Yunanistan ile olan diplomatik, ekonomik ve beşeri ilişkiler Arnavutluk dış politikasının önemli bir bölümünü teşkil etmektedir. Karşılıklı anlaşmalar ekseninde yürütülen diplomatik ilişkilerin yanı sıra bu iki ülke arasındaki gergin ilişkiler ve çözüme kavuşamamış sorunlarla da karşılaşılmaktadır. Bugün hala daha günümüzde Yunanistan ve Arnavutluk "resmi" bir savaş halindedir.[1]1940 yılında Mussolini liderliğindeki İtalya'nın[2], Arnavutluk'taki üsleri üzerinden Yunanistan'a girmesi bu iki ülkeyi teknik açıdan bir savaş haline sokmuştur.[3] Yunanistan'a çalışmak üzere giden Arnavut asıllı mültecilerin toplanılarak hapse atılması,[4] nüfusunun çoğunluğunu Arnavutların oluşturduğu ve Yunanistan'ın kuzeyinde bulunan Çamerya Bölgesi'ndeki Yunanistan tarafından Çamerya Arnavutlar'ı aleyhine yürütülen faaliyetler, Çamerya Arnavutlarına yönelik gerçekleştirilen ve tarihe adını "Çamerya Katliamı" olarak yazdıran toplu katliam olayları ve yine Arnavutlara yönelik asimilasyon girişimleri iki ülke ilişkilerini şekillendiren sorunlardan bazılarıdır. Bu sorunların yanı sıra iki ülke arasında bugün dahi çözüme kavuşamamış bu sorunlardan bir tanesi de bu tezin konusunu teşkil eden, iki ülke arasında İyon Denizi'nde deniz yetki alanlarının belirlenmesine yönelik yaşanan uyuşmazlıktır.

Uluslararası Deniz Hukuku'na göre deniz sınırlarını belirlemek isteyen Arnavutluk ve Yunanistan, 2009 yılında deniz alanlarının sınırlandırılmasına ilişkin

---

[1] Rıfat Sait, "Kronikleşen Yunanistan Sorununa Karşı Türkiye-Arnavutluk İlişkileri", *ENPOLİTİK*, 3 Ocak 2021, http://www.enpolitik.com/yazar/rifat-sait/kroniklesen-yunanistan-sorununa-karsi-turkiye-arnavutluk-iliskileri-4591-kose-yazisi,(11.05.2021)

[2] Kadir Kasalak-Ramazan Baş, "İtalyan Saldırısında Yunanistan'a Türkiye'nin Yardımları(1940-1941)", *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* Sayı:22, 2015/2, s. 126

[3] Amerika Birleşik Devletleri Holokost Anıt Müzesi, "Yunanistan", *Holokost Ansiklopedisi*, https://encyclopedia.ushmm.org/content/tr/article/greece, (11.05.2021)

[4] Osman Atalay, "Yunanistan Arnavutluk'la Deniz Yetki Sınır Anlaşması İmzalamak İçin Acele Ediyor",*Stratejik Düşünce Enstitüsü,* 1 Eylül 2020, https://www.sde.org.tr/analiz/yunanistan-arnavutlukla-deniz-yetki-sinir-anlasmasi-imzalamak-icin-acele-ediyor-analizi-18178, (11.05.2021)

anlaşma imzalamışlardır.[5] Ancak söz konusu anlaşma uygulanmaya konulamamıştır. İki ülke arasında anlaşmaya varılan bu dönemde Arnavutluk'ta ana muhalefette bulunan Sosyalist Parti[6] anlaşmanın ulusal çıkarlara aykırı olduğu gerekçesi ile sözleşmeyi Arnavutluk Anayasa Mahkemesi'ne götürmüştür.[7] Mahkeme, Şubat 2010'da söz konusu anlaşmanın yasal süreçlere uyulmaksızın imzalandığı; 1982 tarihli Birleşmiş Milletler Üçüncü Deniz Hukuku Sözleşmesi (BMDHS) ve Anayasa'ya aykırı olduğundan hareketle anlaşmanın içeriğinin usul ve maddi ihlallere dayandığı ve söz konusu sözleşmenin Arnavutluk'un ulusal çıkarları ile örtüşmediği hükmüne vararak sözleşmenin iptaline karar vermiştir.[8] Arnavutluk Anayasa Mahkemesi'nin vermiş olduğu bu karar Yunanistan tarafından tanınmamış ve Arnavutluk, Yunanistan'ın söz konusu anlaşmaya uyması yönündeki baskıları ile karşılaşmıştır. Öyle ki Yunanistan, Arnavutluk'un AB'ye katılım ön şartı olarak 2009 tarihli bu deniz sınırı anlaşmasının uygulanmasını bir koz olarak elinde tutarak yine anlaşmanın uygulanmasını bir zorunluluk olarak öne sürmüştür. Ancak tüm baskılarına rağmen Yunanistan, anlaşmanın imzalandığı tarihten bugüne değin Arnavutluk ile deniz sınırının belirlenmesi hususunda istediğini elde edebilmiş değildir. Yıllardır iki ülke arasında süregelen ve ilişkileri gerginleştiren önemli sorunlar çerçevesinde yakın tarihte dahi sürdürülen müzakerelerde deniz sınırı sorunu hala daha önemli bir yer teşkil etmektedir. Yunanistan'ın İtalya ile İyon Denizi'nde, Mısır ile Doğu Akdeniz'de Münhasır Ekonomik Bölge (MEB)[9] anlaşması imzalaması ise Yunanistan'ın

---

[5] Gözde Kılıç Yaşın, "Yunanistan-Arnavutluk Deniz Sınırı Görüşmeleri ve Türkiye'ye Etkisi " ,*21.Yüzyıl Türkiye Enstitüsü*, 19 Nisan 2018, https://21yyte.org/tr/merkezler/bolgesel-arastirma-merkezleri/balkanlar-ve-kibris-arastirmalari-merkezi/yunanistan-arnavutluk-deniz-siniri-gorusmeleri-ve-turkiyeye-etkisi, (11.05.2021)

[6] Fatjon Cuka, "Arnavutluk ve Yunanistan Deniz Yetki Alanlarının Sınırlandırılması Sorununu Lahey'e Taşıyor*"*, 01.02.2021, https://www.aa.com.tr/tr/analiz/arnavutluk-ve-yunanistan-deniz-yetki-alanlarinin-sinirlandirilmasi-sorununu-laheye-tasiyor/2129720 , (11.05.2021)

[7] Gözde Kılıç Yaşın, "Yunanistan-Arnavutluk Deniz Sınırı Görüşmeleri ve Türkiye'ye Etkisi"*, 21.Yüzyıl Türkiye Enstitüsü,* 19 Nisan 2018, https://21yyte.org/tr/merkezler/bolgesel-arastirma-merkezleri/balkanlar-ve-kibris-arastirmalari-merkezi/yunanistan-arnavutluk-deniz-siniri-gorusmeleri-ve-turkiyeye-etkisi, (11.05.2021)

[8] Dorina Ndoj, "The Albanian-Greek Relations Following the Sea Border Issue", *European Journal of Social Sciences Education and Research*, Cilt.3, Say.2, 2015, s. 138

[9] Tevfik Durul, "Yunanistan Parlamentosu,İtalya ile İmzalanan Deniz Yetki Anlaşmasını Onayladı", *aa.com.tr,* 27.08.2020, https://www.aa.com.tr/tr/dunya/yunanistan-parlamentosu-italya-ile-imzalanan-deniz-yetki-anlasmasini-onayladi/1954442 , (11.05.2021)

Arnavutluk ile olan sınır anlaşmazlığında öne sürebileceği ve Arnavutluk'a karşı taleplerinde emsal teşkil edebileceği bir gelişme olarak gündeme gelirken hemen akabinde iki ülkenin söz konusu sınır anlaşmazlığını 20 Ekim 2020 tarihinde yaptıkları açıklama ile Adalet Divanı'na taşıma kararı vermeleri[10] iki ülke ilişkilerine yeni bir boyut kazandırmıştır. Yunanistan Başbakanı Kiryakos Miçotakis'in parlamentoda yaptığı konuşmada[11] karasularını genişletmesinin bir egemenlik hakkı olduğunu ve bu haklarını ileriki dönemde diğer deniz alanlarında da kullanabileceklerini açıkça beyan etmesi Arnavutluk'a "12 mil" talebini kabul ettirmesi durumunda kıyılarının bulunduğu diğer ihtilaflı deniz alanları için de öne sürebileceği bir emsal teşkil edecektir.

KONUNUN ÖNEMİ

Uluslararası Deniz Hukuku temelinde yapılmış tezler incelendiğinde, özellikle Türkçe literatürde Balkanlarda sorunlu deniz sınırlarının incelenmesi ve Balkan ülkelerinin mevcut deniz sınırlarına ilişkin sorunların ortaya konmasına yönelik çalışmalar oldukça kısıtlıdır. Seçilen konu Balkanlarda iki ülke olan Yunanistan ve Arnavutluk'un mevcut deniz sınırlarının ortaya konulması ve Arnavutluk ile Yunanistan arasında bugün dahi çözüme kavuşmamış olan bu sorunun etraflıca incelenmesi bakımından önemlidir. Tezde kullanılacak olan veriler konuya ilişkin yazılmış olan Türkçe kaynak yetersizliğinden dolayı yabancı kaynaklardan elde edilen makaleler ve haberlerden elde edilecektir. Balkan ülkeleri çerçevesinde yaşanan deniz sınırlarına ilişkin sorunlar üzerine pek fazla çalışma bulunmaması nedeniyle yapılacak olan tez bu boşluğun doldurulması açısından önemlidir.

---

[10] Fatjon Cuka, "Yunan-Arnavut İlişkileri: İyon Denizi Sınırını Lahey Belirleyecek", *slobodenpecat.mk,* https://www.slobodenpecat.mk/tr/grchko-albanski-odnosi-hag-ke-reshava-za-graniczata-vo-jonskoto-more/, (24.12.2021)

[11] "Yunanistan, İyon Denizi'nde kara sularını 6 milden 12 mile çıkardı", *tr.euronews.com,* 28.12.2020, https://tr.euronews.com/2020/12/28/yunanistan-iyon-denizi-nde-kara-sular-n-6-milden-12-mile-c-kard, (11.05.2021)

ANALİTİK YAPI

Çalışma beş ana bölümden oluşacaktır. İlk bölümde genel hatları ile Yunanistan-Arnavutluk ilişkilerine değinilecektir. İki ülkenin geçmişten günümüze inişli çıkışlı ilişkileri çerçevesinde birbirlerini ulusal düzeyde nasıl algıladıkları ortaya konulacaktır.

İkinci bölüm tezin konusunu oluşturan sorunun ortaya çıkışının ve kapsamının ele alındığı bölüm olarak karşımıza çıkacaktır. Uluslararası Deniz Hukuku'na göre kıta sahanlığı, münhasır ekonomik bölge ile ada ve kayaların ayrımı ve belirlenmesi yine bu bölüm içerisinde ele alınacaktır.

Üçüncü bölümde 2009 tarihli anlaşmanın uygulanamamasının ardında yatan nedenler ve tarafların soruna yönelik argümanları ortaya konulacaktır.

Dördüncü bölümde Uluslararası Adalet Divanı'nın deniz yetki alanlarının sınırlandırılmasına dair benzer davalarda vermiş olduğu kararları etrafında söz konusu deniz sınırı sorununa ilişkin olarak verebileceği olası karara yönelik bir çıkarımda bulunmaya çalışılacaktır.

Beşinci bölüm olan sonuç bölümünde çalışmadan elde edilen bulgular etrafında araştırma sorusunun yanıtı ortaya konulacaktır.

ARAŞTIRMA SORUSU

Bu doğrultuda çalışmanın ortaya konmasına katkıda bulunan sorular:

"Yunanistan- Arnavutluk deniz sınırı sorunu iki ülke ilişkilerini nasıl etkilemiştir?";

"Tarafların sorun ile alakalı argümanları ve pozisyonları nelerdir?";

"Tarafların söz konusu sorunun çözümü ile elde edecekleri kazanımlar nelerdir?"

YÖNTEM

Söz konusu çalışmada nitel araştırma tekniğine başvurularak açıklamalara yer verilecektir. Nitel araştırma tekniklerinden süreç izleme yöntemi bu çalışmanın yöntemini belirleyecektir. Bu bağlamda ilk önce uyuşmazlığa giden sürece ve iki ülke ilişkilerine ilişkin incelenecek dokümanlar belirlenecektir. Ardından iki ülke arasındaki ilişkiler etrafında araştırma konusuna yönelik örneklem seçilecektir. Örneklemin seçilmesinin ardından belirlenmiş olan dokümanlar incelenecektir. İncelenen dokümanlar arasından söz konusu araştırmaya ilişkin bilgiler toplanarak elde edilen bilgiler ışığında araştırma konusu açıklanacak; çalışmanın hipotezi ortaya konularak çalışma sonlandırılacaktır.

Araştırma esnasında konuya ilişkin yazılmış olan makaleler, eserler ve haberler ele alınarak arşiv taraması yapılacak; Yunanistan ve Arnavutluk ilişkilerine ve sorunun gelişimine yön veren gelişmeler incelenip analizi yapıldıktan sonra tüm bu verilerin sınıflandırılması yapılacaktır. Ayrıca konuyla ilgili Trakya Üniversitesi Merkez Kütüphanesi veri tabanından, Sosyal Bilimler Enstitüsü Kütüphanesi'nden ve Yükseköğretim Kurulu Tez Tarama Kataloğu'nda bulunan deniz yetki alanlarının sınırlandırılmasına yönelik uyuşmazlıklar etrafında yazılmış tezlerden yararlanılacaktır. Bununla birlikte tezi teşkil eden konuya ilişkin Türkçe yazılmış çalışmaların yetersizliği nedeni ile yabancı kaynaklara başvurulacaktır. Konu yeni ve çalışılmamış bir konu olduğundan ve doğrudan konuya ilişkin makale, kitap, tez gibi kaynaklar mevcut bulunmadığından dolayı, çoğunlukla bilhassa da son dönem gelişmelerine yönelik yapılmış internet haberleri kaynak olarak kullanılacaktır. Konuya ilişkin olarak 1982 Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi ilgili bölümleri ve maddeleri; Uluslararası Adalet Divanı'nın benzer olaylara dair kararları da çalışma kapsamına alınacaktır.

1. İKİ ÜLKE İLİŞKİLERİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

İki ülke ilişkilerinin yıllar içerisindeki gelişimine, ikili ilişkilerin olumlu yönde ivme kazanmasını sekteye uğratan ve geçmişten günümüze taşınarak hala çözüme kavuşamamış deniz sınırı sorununa değinmeden önce bu iki kıyıdaş ülkenin deniz sınırını ve bu çalışmanın konusunu teşkil eden sorunlu deniz alanını yakından incelemek iki ülke arasındaki anlaşmazlığın daha iyi tahlil edebilmesi açısından önem arz etmektedir. Bu bağlamda Yunanistan-Arnavutluk kara ve deniz sınırı aşağıda verilmiş olan haritada gösterildiği gibidir:

Harita-1: Yunanistan-Arnavutluk Kara Ve Deniz Sınırı

Kaynak:https://albaniandailynews.com/news/albania-greece-maritime-border-a-short-75-year-history

Arnavutluk–Yunanistan sınırı, denizde 17 mil[12] ve karada 282 km[13] olacak şekilde sınırlandırılmıştır. Balkan Savaşları ve Birinci Dünya Savaşı'nın bir sonucu olarak

[12] International Boundary Study, "Albania-Greece Boundary, *The Geographer Office of the Geographer Bureau of Intelligence and Research*, , August 18, 1971, No. 113
[13] T.C Ticaret Bakanlığı Dış Temsilcilikler ve Uluslararası Etkinlikler Genel Müdürlüğü, "Arnavutluk Ülke Profili", https://ticaret.gov.tr/data/5ef9b7b913b87640180840cf/Arnavutluk_profil2.pdf , (13.05.2021)

ortaya çıkan Yunanistan-Arnavutluk sınırı bugün hala tartışmalı statüsünü korumaktadır. Arnavutluk'un güneyindeki, Yunanistan tarafından Kuzey Epir olarak adlandırılan sınır bölgesi ve İyon Denizi'ndeki mevcut deniz sınırı bugün hala çözülememiş birer sorun olarak ele alınan sınır sorunlarını teşkil etmektedir. İki ülke arasındaki bu sınır sorunlarına -özellikle de çalışmanın ana konusu olan iki ülkenin deniz yetki alanlarının belirlenmesine dair sınır sorununa- değinmeden önce bu iki ülkenin söz konusu deniz sınırı üzerinden Balkan Yarımadası'ndaki konumlarını bilmek gerekmektedir.

Bir Güneydoğu Avrupa ülkesi olan Arnavutluk, Balkan Yarımadası'nın batısında yer almaktadır. Yukarıda yer alan haritada da görüleceği üzere Arnavutluk kuzeyde Karadağ ile 172km'lik, kuzeydoğuda Kosova ile 115km'lik, doğuda Kuzey Makedonya Cumhuriyeti ile 151km'lik ve güneyde ise Yunanistan 282km'lik kara sınırını paylaşmaktadır.[14] 362 km[15] sahil şeridine sahip Arnavutluk'un Adriyatik ve İyon Denizi'ne erişimi bulunmaktadır. Karasuları genişliği 12 deniz mili[16] olmakla birlikte kıta sahanlığı kuzeyde Adriyatik Denizi'ne 25mil ve güneyde İyon Denizi'ne 2-3mile[17] kadar uzanmaktadır. Adriyatik'teki 25milin ötesindeki sular 1000 metre derinliğe ulaşırken güneyde kıyıya yakın alanlar 200 metre derinliğe kadar ulaşmaktadır.[18] İyon Denizi'nde Münhasır Ekonomik Bölge ilan etmeyen Arnavutluk'un İyon Denizi'ndeki deniz egemenlik alanları bu sebeple kendi karasuları, iç suları ve kıta sahanlığı ile sınırlıdır.

---

[14] European Commission: DG Maritime Affairs and Fisheries, "Exploring the potential of Maritime Spatial Planning in the Mediterranean Sea", https://www.europeansources.info/record/exploring-the-potential-of-maritime-spatial-planning-in-the-mediterranean-sea/, (13.05.2021)

[15] T.C Ticaret Bakanlığı Dış Temsilcilikler ve Uluslararası Etkinlikler Genel Müdürlüğü, "Arnavutluk Ülke Profili", https://ticaret.gov.tr/data/5ef9b7b913b87640180840cf/Arnavutluk_profil2.pdf , (13.05.2021)

[16] European Commission: DG Maritime Affairs and Fisheries, "Exploring the potential of Maritime Spatial Planning in the Mediterranean Sea", https://www.europeansources.info/record/exploring-the-potential-of-maritime-spatial-planning-in-the-mediterranean-sea/, (13.05.2021)

[17] European Commission: DG Maritime Affairs and Fisheries, "Exploring the potential of Maritime Spatial Planning in the Mediterranean Sea", https://www.europeansources.info/record/exploring-the-potential-of-maritime-spatial-planning-in-the-mediterranean-sea/, (13.05.2021)

[18] European Commission: DG Maritime Affairs and Fisheries, "Exploring the potential of Maritime Spatial Planning in the Mediterranean Sea", https://www.europeansources.info/record/exploring-the-potential-of-maritime-spatial-planning-in-the-mediterranean-sea/, (13.05.2021)

Yunanistan, Balkan Yarımadası'nın güneyinde yer alan ve üç kenarı denizlerle çevrili bir ülkedir.[19] Arnavutluk, Bulgaristan, Türkiye ve Kuzey Makedonya Cumhuriyeti ile sınır komşusu olan Yunanistan, batısında İyon Denizi, doğusunda Akdeniz ve güneyinde ise Ege Denizi ile çevrilidir. Yunanistan'ın sayıları yaklaşık 2000'i[20] bulan adası olmakla birlikte bu adaların 200[21] kadarında ise yerleşim mevcuttur. İyon Adaları olarak anılan bölgede altı büyük ada -Zakynthos, Ithaka(Ithaki), Kerkyra(Korfu), Kefalonia, Lefkada, Paksi(Paxoi)- ile birlikte toplam 12 ada bulunmaktadır.[22] Bir sonraki bölümde bu adalardan Lazaretto, Ereikoussa ve Othonoi yerleşik adaları[23] ile ana ada olan Korfu'nun statüsü ve Ksamil Boğazı'nda bulunan Barchetta (Barketa)[24] kayası tartışmaların tam merkezinde ele alınacaktır. Bununla birlikte 15.000km[25] kıyı uzunluğuna sahip Yunanistan'ın Arnavutluk ile sorun yaşadığı İyon Denizi'nde 6mil karasuları bulunmaktadır. Arnavutluk ile yaşadığı ve çözüme kavuşamamış bu sorunun arkasında Yunanistan'ın İyon Denizi'nde 6 mil olan karasularını 12 mile çıkartma isteği yatmaktadır.

Yunanistan'ın karasularını 12 mile çıkartma isteği doğrultusunda ortaya çıkan bu deniz sınırı sorununu etraflıca ele almadan önce, bir sonraki alt konu başlığında Yunanistan-Arnavutluk ilişkilerine ve söz konusu deniz sorunu da dâhil olmak üzere iki ülke ilişkilerini belirleyen unsurlara değinilecektir.

---

[19] Coğrafya Dünyası, "Yunanistan", cografya.gen.tr/siyasi/devletler/yunanistan.htm , (15.05.2021)
[20] T.C Ticaret Bakanlığı Dış Temsilcilikler ve Uluslararası Etkinlikler Genel Müdürlüğü, "Yunanistan Ülke Profili" https://ticaret.gov.tr/data/5f118f2313b87614f041ad63/Yunanistan_profil2.pdf , (15.05.2021)
[21] T.C Ticaret Bakanlığı Dış Temsilcilikler ve Uluslararası Etkinlikler Genel Müdürlüğü, "Yunanistan Ülke Profili" https://ticaret.gov.tr/data/5f118f2313b87614f041ad63/Yunanistan_profil2.pdf , (15.05.2021)
[22] Greece All Time Classic, "İyon Adaları", https://www.discovergreece.com/tr/ionian-islands, (15.05.2021)
[23] Fatjon Cuka, "Arnavutluk ve Yunanistan Deniz Yetki Alanlarının Sınırlandırılması Sorununu Lahey'e Taşıyor", aa.com.tr, 01.02.2021, https://www.aa.com.tr/tr/analiz/arnavutluk-ve-yunanistan-deniz-yetki-alanlarinin-sinirlandirilmasi-sorununu-laheye-tasiyor/2129720 , (15.05.2021)
[24] Gözde Kılıç Yaşın, "Yunanistan-Arnavutluk Deniz Sınırı Görüşmeleri ve Türkiye'ye Etkisi, *21.Yüzyıl Türkiye Enstitüsü,* 19 Nisan 2018, https://21yyte.org/tr/merkezler/bolgesel-arastirma-merkezleri/balkanlar-ve-kibris-arastirmalari-merkezi/yunanistan-arnavutluk-deniz-siniri-gorusmeleri-ve-turkiyeye-etkisi , (15.05.2021)
[25] T.C Ticaret Bakanlığı Dış Temsilcilikler ve Uluslararası Etkinlikler Genel Müdürlüğü, "Yunanistan Ülke Profili" https://ticaret.gov.tr/data/5f118f2313b87614f041ad63/Yunanistan_profil2.pdf , (15.05.2021)

1.1. Yunanistan ve Arnavutluk İlişkileri

Yunanistan-Arnavutluk ilişkileri tarih boyunca inişli çıkışlı olmuştur. İki ülke arasında herhangi bir sıcak çatışma mevcut olmasa da ilişkilerin kırılgan bir zeminde olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. "Kültürel ve siyasal gerilim"[26] olarak tanımlayabileceğimiz ilişkiler, iki ülkenin de iç siyasetine etki edecek boyutta bir önem teşkil etmektedir.[27] Arnavutluk'un bağımsızlık sürecinde ve bağımsızlığını kazandıktan sonra bölge coğrafyasında sorun yaşadığı devletlerin başında Yunanistan'ın gelmesi, Yunanistan'ı Arnavutluk dış politikasında önemli bir yere konumlandırmıştır. Yaşadığı ekonomik krize rağmen Yunanistan uzun yıllar boyunca Arnavutluk'ta en çok yatırım yapan ülke olma konumunu sürdürmüştür.[28] Bununla birlikte Yunanistan, Arnavutluk dış ticaretinde ithalat ve ihracatta yine ön sıralarda yerini alan ülkeler arasındadır. Bu noktada Yunanistan, Arnavutluk dış ticaretinde de önemli bir yer tutmaktadır. Ancak Yunanistan'ın dış ticaretinde Arnavutluk aynı konuma sahip değildir. Zira Yunanistan'ın en çok ticaret yaptığı ülkeler sıralamasına bakıldığında Arnavutluk'un ilk sıralardaki yerini alamadığı görülmektedir. Bu da ekonomik olarak dezavantajlı olan Arnavutluk'u bu denklemde avantajlı olan Yunanistan karşısında çözülememiş meseleler ekseninde kullanabileceği "ekonomik silahtan"[29] mahrum bırakmaktadır. Buna ek olarak iki ülkeyi "işbirliği" adı altına bir araya getiren bir diğer unsur ise "Trans-Adriyatik Doğalgaz Boru Hattıdır." Trans-Adriyatik Doğalgaz Boru Hattı (TAP), Azerbaycan'ın Şah Deniz II[30] sahasındaki

---

[26] Osman Atalay, "Yunanistan Arnavutluk'la Deniz Yetki Sınır Anlaşması İmzalamak İçin Acele Ediyor", *Stratejik Düşünce Enstitüsü*, 1 Eylül 2020, https://www.sde.org.tr/analiz/yunanistan-arnavutlukla-deniz-yetki-sinir-anlasmasi-imzalamak-icin-acele-ediyor-analizi-18178, (17.05.2021)

[27] Merve Şişman, "Arnavutluk Ülke Profil Çalışması", https://www.academia.edu/34821389/Arnavutluk_%C3%9Clke_Profil_%C3%87al%C4%B1%C5%9Fmas%C4%B1, (17.05.2021)

[28] Yunanistan Krizlere Rağmen Arnavutluk'ta En Büyük Yatırımcı", *sondevir.gaste24.com,* 03.10. 2016, https://sondevir.gaste24.com/dunya/yunanistan-krizlere-ragmen-arnavutlukta-en-buyuk-yatirimci-h570442.html, (17.05.2021)

[29] Emre Kalay, "Soğuk Savaş Sonrası Yunanistan-Arnavutluk-Kosova İlişkileri", *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* Yıl:10, Sayı 27, Aralık 2017, s. 1022.

[30] Nuran Erkul Kaya, "Trans Adriyatik Boru Hattında Ticari Gaz Akışı Başladı, *aa.com.tr*, 31.12.2020, https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/trans-adriyatik-boru-hattinda-ticari-gaz-akisi-basladi-/2094835, (17.05.2021)

doğalgazı Yunanistan, Arnavutluk ve Adriyatik Denizi'nden geçerek[31] İtalya'ya 10 milyar metreküp gaz akışını[32] tedarik edecek olan projedir. Toplam uzunluğu 870 km[33] olan boru hattında Aralık 2020 itibari ile ticari gaz akışı başlatılmıştır.[34] Yunanistan, Arnavutluk ve İtalya 2016[35] yılında inşaatına başlanan doğalgaz boru hattı projesine 2013 yılında Atina'da düzenlenen bir törenle imza atarak projenin hayata geçirilmesine yönelik ilk adımı da atmışlardır.[36] Yunanistan attığı bu adım ile içinde bulunduğu ekonomik kriz döneminde kendisine yönelik güven ortamını yeniden kazanmayı[37] ve projenin beraberinde getireceği yatırımlar ile birlikte istihdam oluşturmasını hedeflerken projeyi ekonomik kalkınma için fırsat olarak gören Arnavutluk ile işbirliği paydasında bir araya geldiklerini söylemek yanlış olmayacaktır.

Daha önce de belirtildiği üzere Yunanistan-Arnavutluk ilişkilerinin genel itibari ile "inişli-çıkışlı, sıcak çatışma ortamının söz konusu olmadığı gergin ilişkiler" şeklinde özetlenmesi yanlış olmayacaktır. Bu bağlamda iki ülke ilişkilerini etkileyen ve belirleyen belli başlı unsurlar ve konu başlıkları mevcuttur. Bu unsurlara ve konu başlıklarına değinmeden önce belirtmek gerekir ki Yunanistan ve Arnavutluk hala nominal bir savaş durumundadır. İkinci Dünya Savaşı'ndan önce İtalya Arnavutluk'u işgal ederek burayı üs

---

[31] "Trans Adriyatik Boru Hattı Ticari Olarak İşlemeye Başladı", *milliyet.com.tr,* 16.11.2020 https://www.milliyet.com.tr/ekonomi/trans-adriyatik-boru-hatti-ticari-olarak-islemeye-basladi-6355480, (17.05.2021)

[32] Nuran Erkul Kaya, "Trans Adriyatik Boru Hattında Ticari Gaz Akışı Başladı, *aa.com.tr*, 31.12.2020, https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/trans-adriyatik-boru-hattinda-ticari-gaz-akisi-basladi-/2094835, (17.05.2021)

[33] "Güney Gaz Koridoru'nda Büyük Adım: TANAP Ve TAP Birleşti", *tanap.com, https://www.tanap.com/medya/basin-bultenleri/guney-gaz-koridorunda-buyuk-adim-tanap-ve-tap-birlesti/,* (17.05.2021)

[34] Nuran Erkul Kaya, "Trans Adriyatik Boru Hattında Ticari Gaz Akışı Başladı, *aa.com.tr*, 31.12.2020, https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/trans-adriyatik-boru-hattinda-ticari-gaz-akisi-basladi-/2094835, (17.05.2021)

[35] Emre Kalay, *a.g.m*., s. 1022.

[36] "TAP Doğalgaz Boru Hattı Projesi Atina'da İmzalandı", *sondakika.com,*13.02.2013, https://www.sondakika.com/haber/haber-tap-dogalgaz-boru-hatti-projesi-atina-da-imzlandi-4329565/, (17.05.2021)

[37] "TAP Doğalgaz Boru Hattı Projesi Atina'da İmzalandı", *sondakika.com,*13.02.2013, https://www.sondakika.com/haber/haber-tap-dogalgaz-boru-hatti-projesi-atina-da-imzlandi-4329565/, (17.05.2021)

olarak kullanmak suretiyle 1941[38] yılında Almanya ve Bulgaristan ile birlikte Arnavutluk üzerinden Yunanistan'ı işgal etmiştir.[39] Bu olayların yaşadığı süreçte Yunanistan çıkartmış olduğu 2636/1940[40] sayılı kanun ile Arnavutluk'a savaş ilan etmiş ve İkinci Dünya Savaşı sona ermesine rağmen bu kanun yürürlükte kalmaya devam etmiştir. Bu nedenle iki ülkenin bugün hala teknik olarak bir savaş halinde olduğu söylenebilir.[41]

Yunanistan ve Arnavutluk ilişkilerinin temel kaynağını teşkil eden ve ilişkilerin "inişli çıkışlı ve gergin" olarak tanımlanmasında belirleyici olan en önemli unsurlar azınlıklar[42], Kuzey Epir Sorunu ve Çamerya Arnavutları[43], ekonomik nedenler ile Yunanistan'a göç eden Arnavut göçmenler ile deniz yetki alanlarının belirlenmesine yönelik uyuşmazlık olmuştur.[44] AB üyesi olan Yunanistan, söz konusu bu sorunları Arnavutluk'un AB'ye üyeliği yolundaki girişimlerine karşı koz olarak kullanmaktadır.[45]

İki ülke arasındaki gergin ilişkiler, Arnavutluk'un bağımsızlığını kazanmasının akabinde yaşanan sınır anlaşmazlıkları ve iki ülkede yaşayan azınlıklar ekseninde meydana gelmiştir. Arnavutluk 28 Kasım 1912'de[46] bağımsızlığını ilan etmiş ve 1913'te[47] bağımsızlığı diğer devletler tarafından tanınmıştır. Dönemin büyük güçleri İngiltere, Fransa, Almanya, İtalya, Rusya ve Avusturya-Macaristan'ın iştirakiyle toplanan 1913

---

[38] Amerika Birleşik Devletleri Holokost Anıt Müzesi, "Yunanistan", *Holokost Ansiklopedisi*, https://encyclopedia.ushmm.org/content/tr/article/greece, (17.05.2021)
[39] Şaduman Halıcı, "İkinci Dünya Savaşı Sırasında Türkiye'den Yunanistan'a Uzanan Dostluk Köprüsü: Kurtuluş ve Dumlupınar'ın Yardımları", *Belki Dergisi,* Sayı 9, 2015, s. 1197
[40] Emre Kalay, *a.g.m.*, s. 1022.
[41] Erhan Türbedar, "Yunanistan-Arnavutluk İlişkileri: Balkanların Tedirgin Dostları", *Karadeniz Araştırmaları*, Sayı 2, 2004,s. 112.
[42] Gürkan Akyol, "*Balkan Politikası'nda Arnavutluk(1912 Sonrası)",* (Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi),Isparta 2007, s. 39.
[43] Mete Kaan Kaynar-Gökhan Ak, "Balkanlarda "Modern" Bir Yunan Tragedyası: Çamerya Arnavutları Kıyımı", *International Journal of Academic Value Studies*, Cilt:3,Sayı 9,2017,s. 80
[44] Erhan Türbedar, *Yunanistan-Arnavutluk İlişkileri*….,s. 109.
[45] Aduard Caka, "Arnavutluk'un AB Süreci ve Kimlik Sorunu", *Balkan Araştırmaları Dergisi*, Cilt:2, Sayı 1, 2011,s. 15.
[46] Fahri Maden, "Arnavutluk'un Bağımsızlık Süreci(1877-1913)", *T.C. Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı, AVRASYA ETÜDLERİ,* 2011,s. 185.
[47] Erhan Türbedar ,*Yunanistan-Arnavutluk İlişkileri*….., s. 110.

Londra Büyükelçiler Konferansı'nda bağımsız Arnavutluk'un sınırları tanınırken, Arnavutluk'un güney sınırının belirlenmesi çeşitli tartışmalara meydan vermiştir. Helen mirasının[48] bir parçası olarak gördüğü ve Kuzey Epir olarak adlandırdığı bölgeyi ilhak eden[49] Yunanistan, Londra Konferansı'nda alınan kararların aksine bölgeden çekilmemek konusunda ısrarcı bir tutum sergilemiştir. Ancak 1913 Londra Konferansı'nda alınan kararlara uymak ve imzalanan 1913 Floransa protokolü[50] uyarınca Yunanistan-Arnavutluk sınırını kabul etmek zorunda kalmıştır. Büyükelçiler Konferansı'nın oluşturduğu sınırlar onaylanarak Yunanca konuşan yaklaşık 35 bin kişinin yaşadığı ve Yunanistan'ın "Kuzey Epir" olarak adlandırdığı Gjirokaster ve Korçe bölgesi[51] Arnavutluk'a verilmiştir. Arnavutça konuşulan Çamerya bölgesi ise Yunanistan'a verilmiştir.[52] Böylece binlerce etnik Yunanlı bağımsızlığı tanınmış bu yeni Arnavut devleti içinde bırakılmıştır. Aynı şekilde, ağırlıklı olarak çok sayıda Müslüman Arnavut (Çamerya Arnavutları) da kendilerini sınırın diğer tarafında bulmuşlardır. Bu mevcut Yunan-Arnavut sınırı, 1913 Floransa Protokolü'nün Arnavutlar tarafından Çamerya ve Yunanlılar tarafından Kuzey Epir olarak bilinen bölgenin büyük ölçüde Arnavutların yaşadığı bölgesini Yunanistan'a devretmesinden günümüze değin her iki ülke içerisindeki unsurlar tarafından tartışılmıştır.[53] Konferansta alınan bu kararlar iki ülke arasındaki sınır sorununu çözmekten çok günümüze kadar intikal edecek bir anlaşmazlığın başlamasına neden olmuştur. Öyle ki "Epir" bölgesi ikiye bölünerek iki bölge tarafından da kontrol altına alınacak[54] bir yapı karşımıza çıkmıştır. Yunan azınlık ağırlıklı olarak Arnavutluk'un güneyinde Yunanistan'ın "Kuzey Epir" olarak adlandırdığı bölgede yaşamaktadır. Arnavutluk'a göre bölgede 35-40bin[55] civarında Yunan azınlık mevcut iken Yunan tarafı

---

[48] İhsan Burak Birecikli, "Londra Büyükelçiler Konferansı'nda Arnavutluk'un Sınırları Meselesi(1912-1913)", "*Zeitschrift für die Welt der Türken(Journal of World of Turks",* Cilt:8,Sayı 3, 2016, s. 245.
[49] Barbara Jelavich, History of The Balkans, Cambridge Universy Press, V.2, Cambridge 1991. s. 209-212
[50] Gürkan Akyol, "*Balkan Politikası'nda Arnavutluk(1912 Sonrası)",* (Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi),Isparta 2007, s.40.
[51] Mete Kaan Kaynar-Gökhan Ak, *a.g.m.,*s.83.
[52] Gös.yer
[53] Miranda Vickers, "The Greek Minority in Albania – Current Tensions", *Defence Academy of the United Kingdom,* s.3
[54] Gürkan Akyol, "*Balkan Politikası'nda…"*, s. 40.
[55] Emre Kalay, *a.g.m.*, s. 1020.

bu sayının 350-400bin[56]civarına olduğunu iddia etmektedir. Aslında Epir, Yunanistan'ın batısında yer alan ve önemli ölçüde Arnavut nüfusu barındıran Çamerya bölgesidir. Bu bölgede yaşayan Müslüman Çamerya Arnavutları (Çamlık Müslümanları[57] diye de bilinir) ise Arnavutluk ile Yunanistan arasındaki temel sorunlardan biri olan Kuzey Epir sorununun bir uzantısı olan azınlık sorununun baş aktörleridir. Yunanistan, İtalya ve Almanya'nın Yunanistan'ı işgalinin ardından Arnavutların bu iki ülke ile işbirliği yaptığı gerekçesi ile birçok Arnavut'u sınır dışı etmiş, Çamlık Müslümanlarının bölgeden tamamen atılması amacı ile II. Dünya Savaşı yıllarında acımasız bir "kıyım" gerçekleştirmiştir. Söz konusu "etnik temizliğe" değinmeden önce Epir bölgesine ve "Çamlık Müslümanlarına" ayrı bir parantez açmak yerinde olacaktır.

Çamerya, kabaca bugün Yunanistan'ın kuzey-batısında yer alan Epir bölgesinin bir kısmıdır. Bu bölge İyon Denizi kıyılarından doğudaki İyonya dağlarına ve güneyde Preveze Körfezi'ne kadar uzanmaktadır.[58] "Çamidesler"[59] veya "Çamlık Müslümanları", Balkan Savaşı'ndan sonra toplanan Londra Konferansı'nda bağımsızlığını yeni ilan etmiş olan Arnavutluk'un sınırlarını belirlemek üzere görevlendirilen komisyonca hazırlanmış olan 17 Aralık 1913 Floransa Protokolü uyarınca Kuzey Epir'in Arnavutluk'a bırakılması karşılığında Yunanistan'a verilen ve Yanya'dan Preveze'ye[60] kadar olan alana tekabül eden Çamerya (literatürde Güney Epir olarak da bilinmektedir[61]) bölgesinde yaşamış ve de yaşamakta olan Müslüman Arnavutlardır. Büyük bir kısmı Yunanistan'a bırakılmış olan Çamerya bölgesinin küçük bir kenti ile yedi köyü Arnavutluk sınırları içerisinde bırakılmıştır.[62] Yunanistan bölgeyi sınırlarına kattığı günden itibaren bölgedeki nüfus

---

[56] Erhan Türbedar, *Yunanistan-Arnavutluk İlişkileri….,* s. 111.
[57] Erjada Progonati, "Arnavutluk Devleti'nin "Modern Sorunu: Çamerya", *ANKASAM,* 04.03.2017, https://www.ankasam.org/arnavutluk-devletinin-modern-sorunu-camerya/, (15.07.2021)
[58] Mete Kaan Kaynar-Gökhan Ak, *a.g.m.,*s. 85.
[59] "27 Haziran Çamerya Soykırımı Günü", *camerya.blogspot.com,* 03.05.2008, http://camerya.blogspot.com/2008/05/ , (15.07.2021)
[60]"Yunanlıların Müslüman Arnavut Soykırımı", *turkiyegazetesi.com,* 18.10.2000, https://www.turkiyegazetesi.com.tr/Genel/a82748.aspx?/Genel/a82748.aspx&, (15.07.2021)
[61] Rıfat Sait,"Kronikleşen Yunanistan Sorununa Karşı Türkiye-Arnavutluk İlişkileri", *egelobisi.com*, 03.01.2021, https://egelobisi.com/yazarlar/rifat-sait/kroniklesen-yunanistan-sorununa-karsi-turkiye-arnavutluk-iliskileri/1744/, (15.07.2021)
[62] Mete Kaan Kaynar-Gökhan Ak, *a.g.m.,*s. 85.

dengesini değiştirmek amacıyla benimsediği faşist politikalarla[63] Çamerya Arnavutlarını bölgeden atmaya, bir diğer deyişle bölgeden "temizlemeye" yönelik faaliyetlerde bulunmuştur. İlk etnik kıyım[64] Çamerya'nın önde gelen aile fertlerinden 72 kişinin[65] bir kısmının Yanya'ya götürülmek bahanesi ile katledilmesi ile kayıtlara geçerken, bu kişilerden bir kısmı Girit'e sürgüne gönderilmiştir.[66] Yunanistan'ın Çamerya'yı "Yunanlılaştırma" amacıyla gerçekleştirdiği bu etnik kıyımın bir diğeri ise Lozan Antlaşması'nın ardından gerçekleştirilmiştir. Yunanistan, Çamlık Müslümanlarını 30 Ocak 1923 tarihinde Türkiye ve Yunanistan arasında imzalanan ''Yunan ve Türk Halklarının Değişimine İlişkin Sözleşme ve Protokol''[67] kapsamına dâhil ederek Türkiye'ye göndermiştir.[68] Müslüman Arnavutlar Yunanistan'ın bu eylemine karşı direnmiş ve 1913 Protokolü'nün kararlarını öne sürerek reddetmişlerdir. Milletler Cemiyeti Karma Komisyonu'nun[69] Arnavut Müslümanların bu zorunlu nüfus mübadelesinden muaf tutulmalarına yönelik kararı ve Çamlık Müslümanlarının bu direnişine rağmen Yunanistan, rakamları 85bin[70]civarında olduğu bilinen Çamerya Arnavutu'nu Türkiye'ye göndermiştir.[71] Yunanistan tarafından Çamerya Arnavutlarına yönelik gerçekleştirilen etnik kıyımın sonuncu ve Çamerya Arnavutlarında unutulmayacak derin yaralar açan en ağır ve korkunç olanı ise 27 Haziran 1944 tarihinde başlayıp Mart 1945'e kadar devam etmiştir.[72] Bu dönemde bebek ve çocuklar da dâhil

---

[63] Gös.yer
[64] Medhi Gurra, "Çamerya: Dinmeyen Yaranın Ansiklopedisi", *AA*, 26.11.2020, https://www.aa.com.tr/tr/analiz/camerya-dinmeyen-yaranin-ansiklopedisi/2056674, (15.07.2021)
[65] "27 Haziran Çamerya Soykırımı Günü", *camerya.blogspot.com,* 03.05.2008, http://camerya.blogspot.com/2008/05/ , (15.07.2021)
[66] Mete Kaan Kaynar-Gökhan Ak, *a.g.m.,*s. 85.
[67]''Yunan ve Türk Halklarının Değişimine İlişkin Sözleşme ve Protokol'' ,*Lozan Mübadilleri Vakfı*, http://www.lozanmubadilleri.org.tr/mubadele-sozlesmesi/, (15.07.2021)
[68] Emre Kalay, *a.g.m.*, s. 1018.
[69] Mete Kaan Kaynar-Gökhan Ak, *a.g.m.,*s. 85.
[70] Emre Kalay, *a.g.m.*, s. 1018.
[71] "27 Haziran Çamerya Soykırımı Günü", *camerya.blogspot.com,* 03.05.2008, http://camerya.blogspot.com/2008/05/ , (15.07.2021)
[72] Süheyl Çobanoğlu, "Çamerya Soykırımı", *Rumeli-Balkan Stratejik Araştırmalar Merkezi*, 25.06.2020, https://www.rubasam.com/camerya-soykirimi.html, (15.07.2021)

olmak üzere 3245 kişi katledilmiş[73], insanların çeşitli uzuvları kesilerek parçalanmış[74,] 75 kadın kaçırılırken 750 kadına tecavüz edilmiş ve hamile kadınlar katledilmiş[75], 68 köy yakıp yıkılmış[76,] 5.800 ev yerle bir edilmiş[77], 68 ibadethane yakılarak tahrip edilmiştir.[78] Bölgedeki Arnavutlar dönem itibari ile yaşadıkları yerlerin isimlerinin Yunanca olarak değiştirilmesi, tutuklanma, sınır dışı edilme, zorla göç ettirilen Arnavutların yerine bölgeye getirilen Yunanlılara onların mülklerinin kendi mülkleriymiş gibi hiçbir hukuki dayanağı olmaksızın verilmesi ve vatandaşlıktan çıkarılma gibi uygulamalarla baskı altında bırakılarak yıldırılmaya çalışılmıştır.[79] Zorla göçe tabi tutulan Arnavutların yanı sıra bu vahşetin ardından hayatta kalabilen kayda değer sayıda Çamerya Arnavutu da Yunanistan'ın yıldırma politikaları karşısında Çamerya'yı terk ederek bir kısmı Arnavutluk'a bir kısmı ise Türkiye'ye yerleşmiştir.[80] Bölgede kalan Arnavutlar ise kendi dillerini dahi konuşamaz olmuşlardır.[81] Bölgedeki bir diğer unsur olan Ortodoks Arnavutlar ise çeşitli asimilasyon eylemleri ile Yunanlılaştırılmaya çalışılmıştır.

---

[73] Zeynep Işıl Hamziç, "Çamerya Soykırımı ve Çamerya", *BOŞNAKMEDYA*, 25.06.2017, https://www.bosnakmedya.com/camerya-soykirimi-ve-camerya/, (15.07.2021)

[74] Yunanistan Tarafından Soykırıma Uğrayan Çamerya Müslümanları Her Yıl Sınıra Yürüyüp Ana Vatanlarına Bir Gün Mutlaka Döneceklerine Olan İnançlarını Tazeliyor", *Rumeli Balkan Dernekleri Federasyonu,* http://rubafed.org/?Syf=18&Hbr=546564&/Yunanistan-taraf%C4%B1ndan-soyk%C4%B1r%C4%B1ma-u%C4%9Frayan-%C3%87amerya-M%C3%BCsl%C3%BCmanlar%C4%B1-her-y%C4%B1l-s%C4%B1n%C4%B1ra-y%C3%BCr%C3%BCy%C3%BCp-ana-vatanlar%C4%B1na-bir-g%C3%BCn-mutlaka-d%C3%B6neceklerine-olan-inan%C3%A7lar%C4%B1n%C4%B1-tazeliyor, (16.07.2021)

[75] Fatjon Cuka, "Çamerya Katliamı 77. Yıl Dönümünde Kanamaya Devam Eden Bir Yara", *AA,* 27.06.2021, https://www.aa.com.tr/tr/dunya/camerya-katliami-77-yil-donumunde-kanamaya-devam-eden-bir-yara/2286746, (16.07.2021)

[76] "Yunanlıların Müslüman Arnavut Soykırımı", *Türkiye Gazetesi*, 18.10.2000, https://www.turkiyegazetesi.com.tr/Genel/a82748.aspx?/Genel/a82748.aspx&, (16.07.2021)

[77] Zeynep Işıl Hamziç, "Çamerya Soykırımı ve Çamerya", *BOŞNAKMEDYA*, 25.06.2017, https://www.bosnakmedya.com/camerya-soykirimi-ve-camerya/, (16.07.2021)

[78] Mete Kaan Kaynar-Gökhan Ak, *a.g.m.,* s. 88.

[79] "27 Haziran Çamerya Soykırımı Günü", *camerya.blogspot.com,* 03.05.2008, http://camerya.blogspot.com/2008/05/ , (16.07.2021)

[80] Erjada Progonati, "Arnavutluk Devleti'nin "Modern Sorunu: Çamerya", *ANKASAM,* 04.03.2017, https://www.ankasam.org/arnavutluk-devletinin-modern-sorunu-camerya/, (16.07.2021)

[81] Cem Turan, "Yunanistan – Arnavutluk İlişkilerinde Mevcut Sorunlar Üzerine Bir Değerlendirme", *Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi,* Sayı 7, 2021, s. 81.

Bugün Çamerya Arnavutları yurdundan edilen Çamerya halkının yurtlarına geri dönmesini[82], vatandaşlık haklarının geri verilerek bölgeye yerleştirilen Yunan halkına verilen mülklerinin iade edilmesini[83], 1944-1945 yıllarında yaşananların soykırım olarak tanınmasını[84], azınlıklara tanınan hakların kendilerine de tanınmasını[85] talep etmektedir. Ancak bu talepler Yunanistan tarafından dikkate alınmamaktadır. Yunanistan Çamerya Arnavutlarının yurtlarına dönmelerine izin vermemekte ve hukuki bir dayanağı bulunmaksızın ellerinden alınıp Yunanlılara verilen mülklerini iade etmemektedir. Arnavutluk Halk Meclisi tarafından oybirliği ile kabul edilen 30 Haziran 1994[86] tarihli yasa tasarısı ile 27 Haziran'ın "Çamerya Soykırımını Anma Günü"[87] olarak kabul edilmesine karşılık Yunanistan bugünün "soykırım" olarak tanınmasına yanaşmamakta ve Yunanistan'da "Çamerya Sorununun" bulunmadığını iddia etmektedir. Öyle ki 1992 yılında Arnavutluk'u ziyaret eden Yunanistan Başbakanı Miçotakis yapmış olduğu açıklamasında Çameryalıların İtalya ile işbirliği yaptığını ve bu sebeple Yunan devleti tarafından cezalandırılarak yurtlarına dönmelerine izin verilmeyeceğini açık bir dille beyan etmiştir.[88] Bu bağlamda iki ülke arasındaki Çamerya Arnavutları sorunu bugün çözüme kavuşturulamamış bir mesele olarak karşımıza çıkmaya devam etmektedir.

İki ülke arasındaki ilişkilerde belirleyici bir diğer unsur ise karşılıklı azınlıklardır. Yunanistan'da yaşayan Arnavutlar Arnavitler[89] olarak tanımlanan Ortodoks Arnavutlar,

---

[82] "Yunanistan Genel Durum", *Avrupa Batı Trakya Türk Federasyonu*, https://www.abttf.org/temel-konular.php?id=35, (16.07.2021)
[83] "27 Haziran Çamerya Soykırımı Günü", *camerya.blogspot.com,* 03.05.2008, http://camerya.blogspot.com/2008/05/ , (16.07.2021)
[84] Fatjon Cuka, "Çamerya Katliamı 77. Yıl Dönümünde Kanamaya Devam Eden Bir Yara", *AA,* 27.06.2021, https://www.aa.com.tr/tr/dunya/camerya-katliami-77-yil-donumunde-kanamaya-devam-eden-bir-yara/2286746, (16.07.2021)
[85] Zeynep Işıl Hamziç, "Çamerya Soykırımı ve Çamerya", *BOŞNAKMEDYA*, 25.06.2017, https://www.bosnakmedya.com/camerya-soykirimi-ve-camerya/, (16.07.2021)
[86] Rumeli Balkan Dernekleri Federasyonu *"Yunanistan Tarafından Soykırıma Uğrayan Çamerya Müslümanları…."*, (16.07.2021)
[87] Mete Kaan Kaynar-Gökhan Ak, *a.g.m.,*s. 91.
[88] Cem Turan, *a.g.m*., s. 81.
[89] "Yunanistan Genel Durum", *Avrupa Batı Trakya Türk Federasyonu*, https://www.abttf.org/temel-konular.php?id=35, (18.07.2021)

Çamidesler veya Çamlık Müslümanları olarak bilinen Müslüman Arnavutlar ve Yunanistan'a ekonomik sebepler ile gelen göçmen Arnavutlar şeklinde kategorize edilebilir. Kuzey Epir sorunu ile doğrudan bağlantılı olan Çamerya Arnavutları bir önceki paragrafta bu azınlıklar sorununun baş aktörleri olarak ele alınmış ve uğradıkları sürgün ve etnik kıyım ortaya konmuştur. Bununla birlikte ikinci grup olan Ortodoks Arnavutlar da Çamerya Arnavutları ile birlikte çeşitli asimilasyon politikalarına maruz kalmışlardır. Yunanistan tarafından etnik kimlikleri tanınmayarak "Helen mirasının"[90] bir parçası olduğu öne sürülen Arnavitler içerisinde de uğradıkları asimilasyon politikasının bir sonucu olarak kendisini "Yunan" olarak tanımlayan Ortodoks Arnavutlar mevcuttur.[91] Üçüncü grupta yer alan Arnavut göçmenler de karşılıklı azınlıklar sorununun bir diğer boyutunu oluşturmaktadır. 1990 yılında komünist rejimin yıkılmasının ardından ekonomik problemlerle karşı karşıya kalan bir kısım Arnavut daha iyi yaşam koşullarına sahip olma ve iş bulabilme gayesiyle komşusu Yunanistan'a sığınmıştır. Yunanistan'a çalışma amacıyla giden Arnavut göçmenlerden Yunan hapishanesine düşenlerin Yunan gardiyanlar tarafından dövülerek öldürülmesi[92] iki ülke arasındaki güncel sorunlar arasındaki yerini almıştır. Çoğunluğu yasadışı çalışan bu göçmenler çok cüzi rakamlarla emeklerinin karşılığını almadan çalıştırılarak istismar edilmiş ve haklarını aramak istedikleri için polise bildirilme tehdidi ile karşı karşıya kalmışlardır.[93] Yine bu göçmenler iade edildikleri takdirde Arnavut ekonomisine vurulacak bir darbe olarak bilindikleri Yunanistan tarafından Arnavutluk'a karşı öne sürülebilecek bir misilleme unsuru olarak kullanılmışlardır. Yunan basınının başlattığı Arnavut göçmenler eksenindeki karalayıcı kampanyalar ile bu grup, kendisini "Albanophobia" olarak adlandırılan "Arnavut karşıtlığı/düşmanlığının" tam ortasında bulmuştur.[94] Yunanistan'daki bu göçmen gruba

---

[90] "Yunanistan Genel Durum", *Avrupa Batı Trakya Türk Federasyonu*, https://www.abttf.org/temel-konular.php?id=35, (18.07.2021)
[91] Cem Turan, *a.g.m*., s. 81.
[92] Osman Atalay, "Yunanistan Arnavutluk'la Deniz Yetki Sınır Anlaşması İmzalamak İçin Acele Ediyor",*Stratejik Düşünce Enstitüsü,* 1 Eylül 2020, https://www.sde.org.tr/analiz/yunanistan-arnavutlukla-deniz-yetki-sinir-anlasmasi-imzalamak-icin-acele-ediyor-analizi-18178, (18.07.2021)
[93] Cem Turan, *a.g.*m., s. 81.
[94] Murat Hatipoğlu, "Yunanistan'da Tanınmayan Azınlıklar Arnavutlar, Makedonlar ve Ulahlar", *Avrupa Batı Trakya Türk Federasyonu Bilimsel Araştırmalar Serisi*, Sayı 4, Witten, Haziran 2005, s. 7

yasal veya yasadışı çalışıp çalışmadıkları fark etmeksizin Yunan toplumu tarafından önyargı ile bakılmaktadır. Arnavutluk'tan daha iyi yaşam koşullarına sahip olma hayali ile göçen bu insanların sosyal güvencesi bulunmamakla birlikte çocukları da eğitim imkânlarından yoksun bırakılmıştır.[95]

Azınlıklar sorununun bir diğer boyutunu da Arnavutluk'taki Yunan azınlık teşkil etmektedir. Her ne kadar taraflarca net bir rakam hususunda mutabakata varılamamış olsa da bugün Arnavutluk'ta var olan en büyük azınlık Yunan azınlığıdır.[96] Arnavutluk'taki Yunan azınlığın hakları Yunanistan tarafından devamlı olarak gündeme getirilmiş ve iki ülke arasındaki ilişkiler mevcut azınlıklar etrafında da dönem dönem gerginleşmiştir. 1967 yılında Enver Hoca döneminde Arnavutluk'a getirilen dini yasak ile beraber ülkedeki tüm Arnavutların yanı sıra Yunan azınlığın da dini özgürlüğünü yitirmesi[97] ile iki ülke arasındaki gerilim artmış ve Yunan tarafı Enver Hoca'nın Arnavutluk'taki azınlığa asimilasyon politikası uyguladığını öne sürmüştür. Arnavutluk'un demokrasi ile birlikte çok partili sisteme geçtiği komünizm sonrası dönemde Arnavutluk vatandaşları ile birlikte Yunan azınlık da dini özgürlüklerini yeniden elde edebilmiştir. Yine komünizm sonrası 1991 yılında Arnavutluk'ta Yunan azınlığın haklarını korumak gayesi etrafında Yunan Azınlığın Demokratik Birliği[98] anlamına gelen OMONİA birliği kurulmuştur.[99] OMONİA birliği etrafında bir araya gelen Yunan azınlık İnsan Hakları Birlik Partisi tarafından temsil edilerek seçimlere katılmış, Arnavutluk meclisine girmiş ve yürütmede dahi yer edinmiştir.[100] Nisan 1994'te aşırı milliyetçilerin örgütü Kuzey Epir Kurtuluş Cephesi (MAVİ)[101] mensubu aşırı Yunan militanlarının Arnavut askeri kışlasına gerçekleştirdiği ve

---

[95] Murat Hatipoğlu, *a.g.m*., s. 8.
[96] Cem Turan, *a.g.m*., s. 82.
[97] Halil Akman, *"Türkiye, Yunanistan ve Arnavutluk'un Balkan Ülkeleri ve Etnik Yapısı Üzerine Stratejik Hedefleri",* (Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü, Sosyal Bilimler Enstitisü, Strateji Bilimi Anabilim Dalı), Gebze 2006, s. 162.
[98] Emre Kalay, *a.g.m*., s. 1020.
[99] Gürkan Akyol, "*Balkan Politikası'nda Arnavutluk(1912 Sonrası)",* (Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi),Isparta 2007, s.44.
[100] Cem Turan, *a.g.m*., s. 83.
[101] Cem Turan, *a.g.m*., s. 84.

iki askerin öldüğü saldırıdan[102] sonra OMONİA birliğine mensup beş kişinin gerçekleştirilen bu saldırıya yardım ettikleri gerekçesiyle tutuklanması[103] iki ülke arasında yeni bir krizin yolunu açmıştır. Dönemin Cumhurbaşkanı Sali Berişa'nın yaşanan olaylardan dolayı tüm suçlamaları Yunanistan'a yöneltmesinin ardından Arnavutluk'un Yunanistan'a karşı "soğuk savaş" başlattığını iddia eden Yunanistan bu iddia ve eylemlere birtakım misillemelerle karşılık vermiştir. Yunanistan'da yasadışı olarak yaşayan Arnavut göçmenleri sınır dışı eden Yunanistan, Arnavutluk üzerinde azınlık haklarını gerekçe göstererek Arnavutluk'un uluslararası örgütlere taraf olmasına ve bu örgütlerden gelebilecek yardımların engellenmesine dair baskı kurmuştur.[104] İki ülke ilişkilerinin iyice gerildiği bir dönemde Yunanistan, ABD'deki Yunan lobisini kullanarak ABD'nin Arnavutluk'a yapacağı yatırımı askıya aldırmış ve AB'nin yapacağı yardımı da geçici süreyle bloke ettirmeyi başarmıştır.[105] Yunanistan'ın bu hamleleri karşısında oldukça zor duruma düşen Arnavutluk, iki ülke arasındaki gerilimi düşürmek amacıyla tutuklanan OMONİA üyelerini serbest bırakmıştır. Arnavutluk'un bu hamlesi Yunanistan Dışişleri Bakanı'nın Arnavutluk ziyareti ile karşılık bulmuş, bu ziyaret sırasında Arnavutluk'un Yunan azınlığın durumunun iyileştirilmesi yönünde vermiş olduğu teminat ile ilişkilerde yumuşama süreci başlamış ve iki ülke arasındaki siyasi ve ekonomik temaslar arttırılmıştır. İlişkilere olumlu yönde ivme kazandıran bir diğer gelişme ise Arnavutluk Meclisi'nin Yunan azınlığa kendi dillerinde okul kurmalarına imkân tanıyan "yabancı dilde öğretim verebilecek okullara izin veren" yasayı kabul etmesi olmuştur. Ancak her ne kadar ilişkilerde yumuşama süreci yaşanmış olsa da karşılıklı azınlıklar konusu iki ülke arasında her zaman hassas ve soruna mahal veren bir konu olarak yerini korumuştur. Öyle ki Yunanistan, Arnavutluk'taki Yunan azınlığın haklarını bahane olarak ileri sürerek Arnavutluk eğitim sistemine müdahalede bulunmakta ve Arnavutluk sınırları içerisinde yaşayan ve kendini Yunan azınlığı olarak bildiren bireylere vatandaşlık ve emeklilik vaadinde bulunarak Yunan azınlığın yoğun olarak yaşadığı Arnavutluk'un güneyinde

[102] Halil Akman, *"Türkiye, Yunanistan ve Arnavutluk'un …",* s. 164.
[103] Gös.yer
[104] Cem Turan, *a.g.m*., s. 84.
[105] Halil Akman, *"Türkiye, Yunanistan ve Arnavutluk'un…",* s. 164.

asimilasyon faaliyetlerine devam etmektedir.[106] Bu durum Arnavutluk'ta, nüfus sayımlarında Yunanistan'da daha kolay barınabilmek isteyen Arnavutların kendisini Yunan olarak yazdırabilecekleri endişesini doğurmaktadır[107] ki bu yersiz bir endişe değildir. Zira Arnavutluk hükümeti, Yunanistan'da çalışmak isteyen bazı Arnavutluk vatandaşlarının Yunan vatandaşlığı elde edebilmek için mevcut isimlerini Yunanca isimlerle değiştirdiklerine dair uyarılmış ve 3.800 Arnavut vatandaşının etnik kimliğini Yunan olarak değiştirdiği Arnavutluk Adalet Yüksek Konseyi Başkan Yardımcısı Kreshnik Spahiu[108] tarafından iddia edilmiştir. Arnavutluk'un bu hususta esas endişesi ise nüfus sayımı sonunda ortaya çıkacak olan etnik kimlik dağılımı neticesinde Yunanlıların Arnavutluk topraklarına göz dikerek geçmişten gelen iddialarını sürdürmesidir. Bu endişeleri taşıyan Arnavutluk ile Yunanistan arasındaki karşılıklı azınlıklar sorunu bu noktada da iki ülke arasında azınlıklar etrafında yaşanan sorunları güncel kılmakla birlikte azınlıklar etrafında yaşanan ve çözüme kavuşamamış sorunlara bir yenisinin eklenmesini de muhtemel kılmaktadır.

Yunanistan ve Arnavutluk ilişkilerine yön veren bir diğer konu ise iki ülkenin deniz yetki alanlarının belirlenmesi hususunda ortaya çıkmıştır. Bu konu, çalışmanın ikinci bölümünde ayrı bir şekilde ele alınıp ortaya konulacaktır.

1.1.2. İki Ülkenin Birbirini Ulusal Düzeyde Algılamaları

Balkanların iki komşu ülkesi Yunanistan ve Arnavutluk'un geçmişten günümüze intikal eden ve temelde çatışma ekseninde sürdürmüş oldukları ilişkileri ile iki ülke ilişkilerini belirleyici unsurlar bir önceki konu başlığı altında ortaya konmuştur. İki ülke ilişkileri tarafların dış politikalarındaki önemli konumlarını günümüze değin muhafaza ederken, söz konusu belirleyici unsurlar "kamuoyu" düzeyinde de iki ulusun birbirine

[106] Cem Turan, *a.g.m*., s. 82.
[107] Erhan Türbedar, "Balkanlarda Nüfus Sayımları ve Kimlik Tartışması", *Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı,* Mart 2011, s. 4.
[108] Gös.yer

yönelik algılarını şekillendirmiştir. Bu unsurların iki ulus için ifade ettiği önem ve iki ulusun birbirine atfettiği "anlam" ulusal düzeyde gerçekleştirilen gerek "eylemler" gerek "söylemlerle" kendini göstermiştir. Yunanistan milli takımının 2004 Avrupa Şampiyonu[109]olmasının hemen akabinde gerçekleştirilen bir futbol maçında Arnavutluk'un Yunanistan'a karşı elde ettiği zaferin Arnavut kamuoyu tarafından "güney komşularının onlara çektirdiği acıların kefareti"[110] olarak kutlanması örneğinde de yaşananların Arnavut ulusundaki yansımaları olduğu açıktır. Elbette ki tarihi yaşanmışlıkların yanı sıra medya ve "politika yapıcılar" da kamuoyunun algısını şekillendiren unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Arnavutluk Uluslararası Çalışmalar Enstitüsü'nün(AIIS)[111] 2013 yılında yapmış olduğu çalışma da bunu açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Buna çalışma neticesinde elde edilen verilere göre Arnavutluk vatandaşlarına onları en çok tehdit altında hissettiren ülkenin hangisi olduğuna yönelik sorulan soruya verdikleri cevap Sırbistan olurken, milliyetçi politikacıların Yunanistan'ı Arnavutluk toprak bütünlüğünü tehdit edici unsur olarak işaret eden söylemleri neticesinde aynı soruya Arnavut vatandaşlarının çoğu Yunanistan yanıtını vermiştir.[112] Yine aynı çalışma kapsamında Arnavut vatandaşların büyük bir çoğunluğu Yunanistan ile olan ilişkilerin büyük bir önem taşıdığına ve iki ülke arasındaki ilişkilerin iyiye gittiğine inanmakta iken, istatiksel olarak daha küçük bir grup Yunanistan ile ilişkilere önem vermemekte ve ilişkilerin kötüleştiğine inandığı ortaya konmuştur.

Çamerya sorunu, deniz yetki alanlarının belirlenmesi sorunu, azınlıklar ve ekonomik nedenlerle Yunanistan'a giden göçmenlere Yunanistan tarafından yapılan kötü

---

[109] "Euro 2004 Avrupa Futbol Şampiyonası", haberturk.*com,* 29.05.2016, https://www.haberturk.com/spor/tarihce/haber/1246341-euro-2004-avrupa-sampiyonasi, (20.07.2021)
[110]Alba Cela-Sashenka Lleshaj, "Albanian Greek relations from the eyes of the Albanian public – perceptions 2013", *Albanian Institute for International Studies*, Tirana 2014, s. 4.
[111] "Greeks and Albanians, Albanians and Greeks-An Opinion Survey on Neighborhood Stereotypes in Two Countries", *online.wordpress.com,* 21.12.2013, https://olinone.wordpress.com/2013/12/21/o%CE%B9-%CE%AD%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%B5%CF%82-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%BF%CE%B9-%CE%B1%CE%BB%CE%B2%CE%B1%CE%BD%CE%BF%CE%AF-%CE%BF%CE%B9-%CE%B1%CE%BB%CE%B2%CE%B1%CE%BD%CE%BF%CE%AF-%CE%BA%CE%B1/, (20.07.2021)
[112] Alba Cela-Sashenka Lleshaj, *a.g.m.,* s.18.

muameleler daha önceki bölümde iki ülke ilişkileri için belirleyici önemli unsurlar olarak ele alınmıştı. İki ülke arasındaki ilişkilerin belirlenmesinde büyük rol oynayan konuların belirlenmesi ve önem sırasına konması istenen Arnavut vatandaşları sınır sorunu, Çamerya sorunu ve Yunanistan'daki Arnavut göçmenlere yönelik muameleyi ele alınması gereken üç temel sorun olarak seçmiştir. Ele alınan bu unsurlardan iki ülke arasında "sınırların önceliğinin" yine bahsi geçen çalışma kapsamında Arnavut vatandaşlarca en önemli mesele olduğu görülmekte iken[113] Çamerya meselesi sınır sorunundan sonra önemli görülen sorun olarak ikinci sırada yer almakta ve bunu Arnavut göçmenlere yapılan muamele takip etmektedir. Sınır sorununu birinci sıraya taşıyan bu kamuoyu algısı önemli ölçüde medya etkisi çerçevesinde oluşmuştur. Öyle ki sınır sorunu medyada "ihanet", "denizin satışı", "denizin çalınması"[114] gibi çarpıcı başlıklar etrafında kamuoyuna lanse edilmiştir.

Yapılan çalışmada soru yöneltilenlerin büyük kısmı Arnavutluk'ta yaşayan Arnavut ve Rum azınlık arasındaki ilişkileri "oldukça iyi" veya "normal" olarak nitelendirmekte ve çok küçük bir grup ilişkileri sorunlu olarak tanımlamaktadır. Mevcut ilişkilerin gelişme ve ilerleme kaydetmesi noktasında baktığımızda ise çoğunluk ilişkilerin gelişmeden ve fazla bir değişiklik kaydetmeden[115] devam ettiğine inanılmaktadır. Bununla beraber Yunanistan ile Arnavutluk'un savaş halinin söz konusu olmadığını düşünenlerin yanı sıra hala bir savaş halinde olduğunu düşünen grup ezici çoğunluktadır. Arnavut kamuoyunun söz konusu savaş halinin "fiili" bir savaş hali olmadığının farkında olduğu açık olmakla birlikte, "Savaş Yasası" bu algının altında yatan neden olarak kendisini göstermektedir. Bununla birlikte soru yöneltilen grup ilginç bir şekilde Arnavutların ve Rumların tarihte birbirleriyle savaştıkları ve hiç savaşmamış oldukları şeklinde iki gruba ayrılmaktadır. Toplumda yerleşmiş onca olumsuz duygu ve algılara rağmen vatandaşların yarısı Arnavutluk'un zorlu siyasi ve ekonomik geçiş sürecinde Yunanistan'ın Arnavutluk'a yardım ettiğine inanmakta ve bu yardımı olumlu olarak

[113] Alba Cela-Sashenka Lleshaj, *a.g.m.,* s. 21.
[114] Alba Cela-Sashenka Lleshaj, *a.g.m.*, s. 29.
[115] "Greeks and Albanians, Albanians and Greeks…", (20.07.2021)

değerlendirmektedir. Arnavut vatandaşların neredeyse yarısı Yunan hükümetinin Arnavutluk'un AB üyelik sürecini desteklediğine inanmazken, daha az bir kesim ise bunun tam tersini düşünmektedir.

2013 yılında Yunanistan Avrupa ve Dış Politika Vakfı'nın (ELIAMEP) Arnavutluk Uluslararası Çalışmalar Enstitüsü ile paralel olarak Arnavutluk ve Arnavutlara karşı Yunan kamuoyunun toplumsal tutum ve algılarını ortaya koyma amacı ile yaptığı araştırmadan elde edilen veriler ise şu şekildedir: Arnavutluk için tehdit algıladıkları ülkeler arasında Sırbistan'ı geride bırakarak ilk sırada yer alan Yunanistan için bu durum tam tersi olarak görülmüş ve Yunan vatandaşları için Arnavutluk'tan gelen tehdit algısı önemsiz derecede ve istatiksel olarak eşiğin altında çıkmıştır.[116] Soru yöneltilen Arnavut vatandaşlarının yarısından çoğu Yunanistan ile ilişkileri ilk sırada "önemli" olarak değerlendirirken, Yunanistan vatandaşları için bu öncelik sırası Sırbistan, Türkiye ve Bulgaristan, Arnavutluk ve FYROM[117] şeklindedir.[118] Bununla birlikte Yunanlılar, istatiksel olarak Arnavutlardan daha büyük oranda iki ülke ilişkilerinin son yıllarda[119] iyileştiğine ve geliştiğine inanmaktadır. Çamerya meselesi ise ikili ilişkilerin gelişmesinin karşısındaki en önemli engel olarak görülmektedir. Yine iki ülke arasında önem sırasına göre farklılık gösteren bir diğer konu ise iki ülke arasındaki ilişkileri belirleyen unsurlara atfedilen önem sırasıdır. Arnavutluk vatandaşları için "deniz bölgelerinin tanımı ve sınırların belirlenmesi" iki ülke arasındaki ilişkileri en çok etkileyen unsur olarak ilk sırada yerini alırken, bu unsur Yunan vatandaşlarına göre "göç" olarak ifade edilmiştir.[120]Ancak buna rağmen elde edilen verilere göre soru yöneltilen Yunan vatandaşlarının yarısından çoğu Arnavut göçmenleri Yunanistan için bir tehdit olarak

---

[116] "Greeks and Albanians, Albanians and Greeks…", (20.07.2021)

[117] Former Yugoslav Republic of Macedonia: Eski Yugoslav Cumhuriyeti Makedonya.Yunanistan ile Kuzey Makedonya Cumhuriyeti arasındaki isim sorunu çözülmeden önce Kuzey Makedonya, Yunanistan'ın itirazı sonucu 1993 yılında ancak FYROM ismi ile Birleşmiş Milletlere üye olabilmiştir. İki ülke arasındaki isim sorunu 2018 yılında yapılan bir anlaşma ile çözülmüş ve Makedonya'nın resmi adı "Kuzey Makedonya Cumhuriyeti" olmuştur.

[118] Ioannis Armakolas, "The Greek Public Opinion Towards Albania and the Albanians-Social Attidutes and Perceptions", *ELIAMEP*, Aralık 2013, s. 8.

[119] Çalışmanın yapıldığı 2013 yılı itibari ile mevcut görüş bu yöndedir.

[120] Ioannis Armakolas, *a.g.m.*, s. 31.

görmemekte ve çok az bir kesim Yunanistan için tehdit oluşturduklarına inanmaktadır. Ankete katılanların hemen hemen hepsi Yunanistan'ın son yirmi yılda Arnavutluk'a yardım ettiğine[121] ve Yunan hükümetinin AB üyelik sürecinde Arnavutluk'u desteklediğine inanırken bu grubun yarısından daha az bir kesimi ise Yunanlıların Arnavutluk'un AB üyesi olmasını istemediğine inanmaktadır.[122] Bununla birlikte Yunan vatandaşlarının çoğu Arnavut hükümetinin Arnavutluk'taki Rum azınlığın haklarının ihlal edildiğine inanmakta[123]ve Arnavutluk'un Rum azınlığa yönelik politikalarına karşı olumsuz tutum sergilemektedir. İki ülke arasındaki ekonomik ilişkilere yönelik algıya bakıldığında ise ankete katılanların yarısından fazlası iki ülke arasındaki mevcut ekonomik ilişkilerden Arnavutluk'un en fazla faydayı sağladığına inanırken, daha az bir kesim eşit fayda sağladığına, ezici azınlıkta bir kesim ise Yunanistan'ın en fazla faydayı sağladığına inanmaktadır. Bu görüşün arkasında da Arnavutluk'a Yunanistan tarafından yapılan yardımların iş adamları için kar sağladığı ve bunun bir sonucu olarak da Yunanistan'daki iş istihdamının azaldığına yönelik algı yatmaktadır.[124] Arnavutluk'taki, Yunan hükümetinin Arnavutluk'un AB üyelik sürecini desteklediğine yönelik algıya dair istatistik Yunanistan'daki algıya oranla daha düşüktür. Arnavut vatandaşlarının %37'sinin Yunanlıların Arnavutluk'un AB üyeliğini destekleyeceğine inandığı ve %34'ünün bunun tam tersini iddia ettiği[125]; Yunanistan'da ise vatandaşların %56'sının Arnavutluk'un üyeliğine olumlu baktığı ve %32' sinin olumsuz baktığı[126] yine yapılan anket çalışması ile ortaya konmuştur.

Arnavut ve Yunan vatandaşların birbirlerine ilişkin algı ve tutumlarını, ikili ilişkilerde sorun teşkil eden noktaları, birbirlerine yönelik olumlu eğilimlerini ve geleceğe yönelik zorlukları ortaya koymayı amaçlayan ve paralel olarak yürütülen bir diğer

[121] "Greeks and Albanians, Albanians and Greeks…", (20.07.2021)
[122] Ioannis Armakolas, *a.g.m.,* s. 41.
[123] Ioannis Armakolas*, a.g.m*., s. 31.
[124] "Greeks and Albanians, Albanians and Greeks…", (20.07.2021)
[125] "Greeks and Albanians, Albanians and Greeks…", (20.07.2021)
[126] "Greeks and Albanians, Albanians and Greeks…", (20.07.2021)

kamuoyu çalışması da 13-20 Aralık 2019[127] tarihlerinde Yunanistan'da, 11-26 Şubat 2020[128] tarihlerinde Arnavutluk'ta, Yunanistan'daki Makedonya Üniversitesi Kamuoyu Araştırma Birimi[129] ve Arnavutluk'taki Datacentrum[130] şirketi tarafından ortaya konmuştur. Bu çalışmaya göre iki toplum arasındaki ilişkiler kayda değer ölçüde iyileşme göstermiştir ancak medya tarafından yaratılan "önyargının"[131] aşılabilmesi için zamana ihtiyaç duyulmaktadır. Her iki toplumda da önceki yıllara oranla ilişkilerin iyileştiğine yönelik genel bir algı olmakla birlikte Arnavutlar çağdaş ikili ilişkilere daha olumlu bakmaktadırlar.[132] Bununla birlikte daha önceki yıllarda yapılan çalışmadaki istatistiğe yakın bir şekilde, soru yöneltilen iki ülke vatandaşlarının çoğu Yunanistan'ın Arnavutluk'u AB'ye giden yolda desteklediğine inanmaktadır. 2013 yılında yapılan araştırmaya göre Arnavutluk vatandaşları Yunanistan'ı kendisine bir tehdit olarak görürken, güncel araştırmaya göre, iki halk birbirlerini tehdit olarak görmemekte, Arnavutluk'taki Rum azınlığı ve Yunanistan'daki Arnavut göçmenleri ise iki toplum arasındaki bir köprü olarak görmektedirler.[133] Arnavut ve Yunan vatandaşların Arnavut göçmenlerin çocuklarının Yunan toplumuna tamamen entegre[134] olduğu hususunda

---

[127] Foteini Doulgkeri, "Greece-Albania: What Divides and What Unites The Two People", *gr.euronews.com*, 30.06.2021, https://gr.euronews.com/2021/06/30/ellada-alvania-ti-enonei-kai-ti-horizei-tous-dyo-laous, (20.07.2021)

[128] Foteini Doulgkeri, "Greece-Albania: What Divides and What Unites The Two People", *gr.euronews.com*, 30.06.2021, https://gr.euronews.com/2021/06/30/ellada-alvania-ti-enonei-kai-ti-horizei-tous-dyo-laous, (20.07.2021)

[129] Timos Fakalis, "Research Athens-Tirana: What Unites and What Still Separates The Two Sides", *ethnos.gr*, 30.06.2021, https://www.ethnos.gr/politiki/163753_ereyna-athina-tirana-ti-enonei-kai-ti-horizei-akomi-tis-dyo-pleyres, (20.07.2021)

[130] Timos Fakalis, "Research Athens-Tirana: What Unites and What Still Separates The Two Sides", *ethnos.gr*, 30.06.2021, https://www.ethnos.gr/politiki/163753_ereyna-athina-tirana-ti-enonei-kai-ti-horizei-akomi-tis-dyo-pleyres, (20.07.2021)

[131] Káki Balí, "Greece-Albania/What Does a Study Show About The Relations Between The Two Countries", *avgi.gr*, 30.06.2021, https://www.avgi.gr/koinonia/390477_ti-deihnei-meleti-gia-tis-sheseis-ton-dyo-horon, (20.07.2021)

[132] Dr Ioannis Armakolas –Dr George Siakas –Alketa Berzani –Klodjan Seferaj, "Relations Between Albania and Greece", *Open Society Foundation for Albania (OSFA) -Hellenic Foundation for European & Foreign Policy (ELIAMEP)*, Tirana 2021, s. 13., full_report_public_opinion_greece_and_albania_relation_en.pdf (osfa.al)

[133] Káki Balí, "Greece-Albania/What Does a Study Show About The Relations Between The Two Counries", *avgi.gr*, 30.06.2021, https://www.avgi.gr/koinonia/390477_ti-deihnei-meleti-gia-tis-sheseis-ton-dyo-horon, (20.07.2021)

[134] Dr Ioannis Armakolas –Dr George Siakas –Alketa Berzani –Klodjan Seferaj, *a.g.m.,* s. 61.

hemfikir[135] oldukları görülmekle birlikte Yunanlılar ve Arnavutlar arasında genel olarak "kişisel düzeyde" olumsuz tutumların büyük ölçüde azalmış olduğu dikkat çekmektedir. Ancak elbette ki iki halk birbirini "olumsuz" görmeye devam ettiği ve birbirileri üzerinde olumsuz algı ve imaj yarattığı çeşitli konuların varlığı da bu çalışma kapsamında ortaya konmuştur. Arnavutlar için önde gelen bu konular "deniz bölgelerinin sınırlandırılması"[136] , "Çamerya Arnavutları" ve "teknik savaş hali" olarak ifade edilirken, Yunanlılar için ikili ilişkileri etkileyen bu konu Arnavut milliyetçiliği[137], "Arnavutluk'un Rum azınlığa karşı tutumu"[138] ve "Kuzey Epir" olarak ifade edilmiştir. Bununla birlikte ezici çoğunluğu Arnavut devletinin Rum azınlığa iyi muamele gösterdiğine inanan Arnavutların aksine, Rumların ezici çoğunluğu Rum azınlığın haklarının Arnavut devletince ihlal edildiğine inanmaktadır. Bununla birlikte bu çalışma ile ortaya konan bir diğer husus ise Arnavutluk'ta Yunanistan için olumlu tutum sergileyen kesimin çoğunlukla nüfusun yaşlı, daha az eğitimli ve finansal açıdan daha zayıf olan kesimi olması hususudur.[139] Buradan hareketle Arnavutluk'taki aktif nüfusun pasif yaşlı nüfusa oranla Yunanistan'a yönelik daha az olumlu bir tutum sergilediğini söylemek mümkündür.

Sonuç olarak iki anketin bulguları doğrultusunda denilebilir ki, iki ülke arasındaki toplumsal tutumlarda ve algılarda gözle görülür bir iyileşme söz konusudur ve Yunanlılar ve Arnavutlar arasındaki "kişisel düzeydeki" olumsuz tutumların kayda değer ölçüde zayıfladığı açıkça ortadadır. Ancak yine söylenebilir ki iki ülkenin tutumları, ilişkileri ve karşılıklı algıları daha da geliştirmek ve iyileştirmek için daha fazla çalışma

---

[135] Foteini Doulgkeri, "Greece-Albania: What Divides and What Unites The Two People", *gr.euronews.com*, 30.06.2021, https://gr.euronews.com/2021/06/30/ellada-alvania-ti-enonei-kai-ti-horizei-tous-dyo-laous, (20.07.2021)
[136] Dr Ioannis Armakolas –Dr George Siakas –Alketa Berzani –Klodjan Seferaj, *a.g.m.,* s. 51.
[137] Káki Balí, "Greece-Albania/What Does a Study Show About The Relations Between The Two Counries", *avgi.gr*, 30.06.2021, https://www.avgi.gr/koinonia/390477_ti-deihnei-meleti-gia-tis-sheseis-ton-dyo-horon, (20.07.2021)
[138] Dr Ioannis Armakolas –Dr George Siakas –Alketa Berzani –Klodjan Seferaj, *a.g.m.*, s. 12.
[139] "Apocalyptic research: How Albanians See Greeks, Greece and Turkey", *in.gr,* 22.03.2021, https://www.in.gr/2021/03/22/politics/apokalyptiki-ereyna-pos-vlepoun-oi-alvanoi-tous-ellines-tin-ellada-kai-tin-tourkia/, (20.07.2021)

yapılması gerekmektedir.[140]

2. DENİZ SINIRI SORUNUNUN ORTAYA ÇIKIŞI VE KAPSAMI

Yunanistan ile Arnavutluk arasındaki son yıllarda en güncel ve tartışmalı olan konulardan bir diğeri de iki ülke arasındaki kıta sahanlığı ve diğer deniz alanlarının belirlenmesine dair olan deniz sınırı sorunudur. Sorunun çıkış noktası Yunanistan'ın İyon Denizi'nde karasularını Arnavutluk yönünde 12 mile çıkartma isteğinden ileri gelmektedir. Bu isteğin arka planında ise uzun yıllardır ekonomik kriz ile boğuşan Yunanistan'ın, İyon Denizi'nde doğalgaz ve petrol arayışı yapma ve bulunduğu darboğazdan bulduğu muhtemel rezervleri kullanarak çıkma ve ekonomisine güç katma isteği yatmaktadır. Arnavutluk ile anlaşmaya varılamamış olmasına rağmen, Yunanistan'ın 2014 yılında iki ülke arasında uyuşmazlığa konu olan deniz alanlarını ünlü petrol şirketlerine hidrokarbon araştırma ve işletme ihalelerine açması ve Yunanistan Enerji Bakanlığı'nın 20 milyar euro[141] kar elde edilmesi beklenen petrol yataklarını gösteren haritayı yayınlaması da bunun kanıtı niteliğindedir.[142]

Arnavutluk, İyon Denizi'nde münhasır ekonomik bölge ilan etmemiştir ve bu deniz alanlarındaki egemenliği iç suları, karasuları ve kıta sahanlığı ile sınırlıdır. BMDHS'ne taraf olan bu iki sahildar devletin bu noktada münhasır ekonomik bölge ilan edebilmek için anlaşma imzalaması gerekmektedir. İki ülke arasındaki sorun da İyon Denizi'nde münhasır ekonomik bölge ilan ederek bu arayışları gerçekleştirmek isteyen Yunanistan ile münhasır ekonomik bölge ilan etmemiş olan Arnavutluk arasında bu

---

[140] Dr Ioannis Armakolas –Dr George Siakas –Alketa Berzani –Klodjan Seferaj, *a.g.m.,* s. 93.

[141] Gözde Kılıç YAŞIN, "Yunanistan-Arnavutluk Deniz Sınırı Görüşmeleri ve Türkiye'ye Etkisi", *Milli Strateji Araştırma Kurulu*, 13.04.2018, https://millidusunce.com/misak/yunanistan-arnavutluk-deniz-siniri-gorusmeleri-ve-turkiyeye-etkisi/, (24.12.2021)

[142] "Yunanistan Türk Kıta Sahanlığını Parselleyip Satışa Çıkardı", *Türkiye Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Analizler Merkezi*, 22.10.2018, https://www.turksam.org/detay/4668-yunanistan-turk-kita-sahanligini-parselleyip-satisa-cikardi, (24.12.2021)

bölgenin belirlenememesi ile günümüze dek süregelmiştir. Esasen iki devlet iki yıldan kısa süren görüşmelerin ardından 27 Nisan 2009'da[143] 'Arnavut-Yunan Kıta Sahanlığı ve Deniz Bölgelerinin Sınırlandırılması Anlaşması'nı imzalamışlardır. Ancak bu anlaşma Arnavut uzmanlar, akademisyenler ve muhalif partilerce önemli sınır ihlalleri içerdiği gerekçesi ile büyük bir kamuoyu tepkisi ile karşılaşmıştır. Arnavutluk'ta Sosyalist Parti'nin anlaşmayı Arnavutluk Anayasa Mahkemesi'ne taşımasının ardından Sali Berisha dönemde imzalanan söz konusu anlaşma cumhurbaşkanına danışılmadığı, müzakere heyetine tanınan yetkilerin dışına çıkıldığı[144] ve Arnavutluk'un toprak bütünlüğünün ihlal edildiği gerekçeleriyle 15 Nisan 2010[145] tarihinde Arnavutluk Anayasa Mahkemesi tarafından feshedilmiştir.[146] Arnavutluk'ta siyasiler anlaşmanın yeniden müzakere edilmesini isterken Yunanistan, Arnavutluk Anayasa Mahkemesi'nin kararına rağmen anlaşmanın uygulanması konusunda ısrarcı tutumunu sürdürmüştür. Anlaşmanın feshedilmesinin iki ülke ilişkilerinde olumsuz yansımaları çok geçmeden kendini göstermiş ve iki ülke arasında adeta "düşmanlık" söylemi görülmeye başlanmıştır.[147] Bununla beraber Arnavutluk Anayasa Mahkemesi'nin almış olduğu bu karar Yunanlı siyasilerin anlaşmanın onaylanmaması durumunda Arnavutluk'un AB üyelik müzakerelerine başlayamayacağı tehdidi ile karşılaşmıştır. Kıta sahanlığı ve deniz bölgelerinin sınırlandırılmasına ilişkin bu başarısız girişimin ardından İyon Denizi, bu iki ülke arasında münhasır ekonomik bölge konusunda bir başka anlaşmazlığa ev sahipliği yapmıştır. Yunanistan'ın İyon Denizi'nde petrol aramaya başlamasının ardından Arnavutluk medyasında Yunanistan Enerji bakanlığı tarafından yayınlandığı iddia edilen, iptal edilen 2009 tarihli anlaşmanın kapsadığı bölgelerde dahi petrol arama ihalelerinin

---

[143] Dorina Ndoj, "The Political Discourse On The Albanian-Greek 'Sea Agreement' Dispute", *International Journal of Academic Research and Reflection,* Cilt 3, Sayı 7, 2015, s.1.
[144] Osman Atalay, "Yunanistan Arnavutluk'la Deniz Yetki Sınır Anlaşması İmzalamak İçin Acele Ediyor", *Stratejik Düşünce Enstitüsü*, 1 Eylül 2020, https://www.sde.org.tr/analiz/yunanistan-arnavutlukla-deniz-yetki-sinir-anlasmasi-imzalamak-icin-acele-ediyor-analizi-18178, (20.07.2021)
[145] Dorina Ndoj, *The Political Discourse….,* s. 1.
[146] Kyriaki Noussia, "The Decision of the Albanian Supreme Court Annulling the 2009 Maritime Delimitation Agreement between Albania and Greece", *The International Journal of Marine and Coastal Law,* Sayı 25, 2010, s. 602.
[147] Dorina Ndoj, *The Political Discourse….,* s. 3.

yapılmasını öneren bir harita yayınlanmıştır.[148] BP, Chevron, Exon Mobil, Stat Oil gibi ünlü petrol firmalarının katılım sağlayacağı[149] 4 milyar varil petrol ve 1.5 milyar metreküp doğalgaz[150] keşfedilen 225bin kilometrekarelik alana tekabül eden bu bölgede ihaleye çıkılan birinci ve dördüncü alanlar Arnavutluk'un deniz egemenliğinde olan alanlar olmakla birlikte aynı zamanda iptal edilen 2009 anlaşması ile Yunanistan'a verilen alanlardır.[151] Söz konusu bu haritalar soruna ilişkin olarak iki ülke arasındaki tansiyonu yükseltmiş ve Arnavutluk Dışişleri Bakanı Yunanistan'a protesto notu vermiştir.[152] Yaşanan bu olay iki ülke arasında imzalanacak olan bir anlaşmanın önemini bir kez daha ortaya koymuştur.

2.1. Münhasır Ekonomik Bölge ve Kıta Sahanlığının Belirlenmesine Yönelik Anlaşmazlık

İptal edilen ve Arnavutluk ile Yunanistan arasındaki kıta sahanlığının Korfu Boğazı'nın kuzey kanalında sınırlandırılmasına ilişkin 2009 tarihli anlaşma kapsamında belirlenen Yunanistan-Arnavutluk deniz sınırının koordinatları aşağıdaki gibidir:

---

[148] Dorina Ndoj, *The Political Discourse….,* s. 4.
[149] Cem Turan, *a.g.m*., s. 85.
[150] Emre Kalay, *a.g.m.*, s. 1024.
[151] Gözde Kılıç Yaşın, "Yunanistan-Arnavutluk Deniz Sınırı Görüşmeleri ve Türkiye'ye Etkisi " ,*21.Yüzyıl Türkiye Enstitüsü*, 19 Nisan 2018, https://21yyte.org/tr/merkezler/bolgesel-arastirma-merkezleri/balkanlar-ve-kibris-arastirmalari-merkezi/yunanistan-arnavutluk-deniz-siniri-gorusmeleri-ve-turkiyeye-etkisi, (25.07.2021)
[152] Dorina Ndoj, *The Political Discourse….,* s. 4.

Harita-2: Arnavutluk İle Yunanistan Arasındaki Kıta Sahanlığının Korfu Boğazı'nın Kuzey Kanalında Sınırlandırılmasına İlişkin Harita

Kaynak: MaReMaP-AIR - Università di Macerata: Osservatorio sulla governance dello spazio marino adriatico-ionico (unimc.it)/ The Maritime Boundaries in Adriatic and Ionian Seas/Selected Maps

Yunanistan ve Arnavutluk'un taraf olduğu BMDHS kapsamında devletlerin karasularını 12 mili geçmeyecek şekilde genişletme hakkı bulunmaktadır. Ancak karasularının genişletilmesi yine bu sözleşme kapsamında bir takım düzenlemelerle sınırlandırılmıştır. İki ülke arasında imzalanan 2009 tarihli anlaşmanın uygulanamama ve iptal nedeni de bu söz konusunu düzenlemelerden doğmaktadır. İki ülke arasında yapılan ön anlaşmada iki ülkenin deniz sınırı "orta hat" çizgisi esas alınarak ve karasularının ölçümünün başlangıç noktası Arnavutluk anakarası ve Arnavutluk sınırına en yakın Yunan adası baz alınarak belirlenmiştir.[153] Yunan tarafının talebi doğrultusunda "orta hat" metodu Ksamil Boğazı'ndaki Barketa (Barchetta) kayası[154] taban çizgisinin belirlenmesinde kullanılacak şekilde uygulanmış[155] ve deniz sınırı ise Korfu'nun kuzeyinde bulunan bir bölgeden geçecek şekilde sınırlandırılmıştır. Ülkeler arasında deniz yetki alanlarının sınırlandırılmasında kullanılan metotlardan biri olan ve "eşit uzaklık ilkesi/yöntemi" olarak da bilinen orta hat metodu kıyıdaş devletler arasındaki

[153] Gözde Kılıç Yaşın, "Yunanistan-Arnavutluk Deniz Sınırı Görüşmeleri ve Türkiye'ye Etkisi " ,*21.Yüzyıl Türkiye Enstitüsü*, 19 Nisan 2018, https://21yyte.org/tr/merkezler/bolgesel-arastirma-merkezleri/balkanlar-ve-kibris-arastirmalari-merkezi/yunanistan-arnavutluk-deniz-siniri-gorusmeleri-ve-turkiyeye-etkisi, (25.07.2021)
[154] Cem Turan, *a.g.m*., s. 85.
[155] Gös. Yer.

sınırın, her noktası sınırlandırmaya tabi devletlerin karasularının esas hattına en yakın olan noktaya eşit uzaklıkta bulunan hattın, yani "orta hattın" çizilerek belirlendiği bir metottur. Anlaşmada olduğu haliyle belirlenen bir deniz sınırı Yunanistan'ın İyon Denizi'ndeki 12 mil talebini karşılama noktasında tam anlamıyla paralellik göstermekteydi. Ancak bu anlaşma Arnavutluk'a 225km^2 [156] karasuyu kaybettirmekteydi.[157] Bu şekilde belirlenen bir sınır her ne kadar Yunanistan'ın talebini tam karşılıyor olsa da bu anlaşma BMDHS'deki bazı düzenlemelere ve sınırlamalara takılmıştır. Burada ana sorun adalar ve Barketa kayasıdır. Orta hat metodu uygulanırken taban çizgisinin belirlenmesinde esas alınan Barketa kayası gelgitlerle kaybolup ortaya çıkan bir kayadır.[158] Arnavut müzakerecilerin gelgitlerle var olup kaybolan bu kayalığın taban çizgisinin belirlenmesinde esas alınmasını kabul etmesi Arnavutluk'a 15 km^{2}lik[159] bir deniz alanı kaybettirmiştir. Gelgitlerle ortaya çıkan bu kayanın teşkil ettiği sorunu ve Arnavutluk'un bu konudaki itirazının gerekçelerinin ortaya koyulabilmesi için bu noktada BMDHS'de ada ve kayaların tanımına bakılması gerekmektedir ki bir sonraki konu başlığında bu konu ayrıca ele alınacaktır. Bir diğer sorun ise orta hat metodu uygulanırken Arnavutluk için anakarasından başlayan karasuları ölçümünün başlangıç noktasının Yunanistan için Yunanistan'ın Arnavutluk'a en yakın adasından başlamasıdır. BMDHS'de kıyıları karşı karşıya ve kıyıdaş devletler arasında deniz alanlarının sınırlandırılmasının kabul edilebilirliği noktasında hakkaniyet ilkesine uygunluk aranmaktadır.[160] Söz konusu

---

[156] "Ablania, Greece Resume Talks on Maritime Border Delimitation in Ioninan Sea", *keeptalkinggreece.com*, 01.05.2018, https://www.keeptalkinggreece.com/2018/05/01/albania-greece-maritime-borders-talks/, (28.07.2021)

[157] "Yunanistan ile Arnavutluk Uluslararası Tahkime Gidiyor", *DW.com,* 20.10.2020, https://www.dw.com/tr/yunanistan-ile-arnavutluk-uluslararas%C4%B1-tahkime-gidiyor/a-55338426, (28.07.2021)

[158] Gözde Kılıç Yaşın, "Yunanistan-Arnavutluk Deniz Sınırı Görüşmeleri ve Türkiye'ye Etkisi " ,*21.Yüzyıl Türkiye Enstitüsü*, 19 Nisan 2018*,* https://21yyte.org/tr/merkezler/bolgesel-arastirma-merkezleri/balkanlar-ve-kibris-arastirmalari-merkezi/yunanistan-arnavutluk-deniz-siniri-gorusmeleri-ve-turkiyeye-etkisi, (28.07.2021)

[159] Gözde Kılıç Yaşın, "Yunanistan-Arnavutluk Deniz Sınırı Görüşmeleri ve Türkiye'ye Etkisi " ,*21.Yüzyıl Türkiye Enstitüsü*, 19 Nisan 2018*,* https://21yyte.org/tr/merkezler/bolgesel-arastirma-merkezleri/balkanlar-ve-kibris-arastirmalari-merkezi/yunanistan-arnavutluk-deniz-siniri-gorusmeleri-ve-turkiyeye-etkisi, (28.07.2021)

[160] "Kıta Sahanlığı ve Münhasır Ekonomik Bölge Sınırlandırması", *marmara.edu.tr,* https://hukuk.marmara.edu.tr/dosya/huk/%C3%96%C4%9ERENC%C4%B0/HUKUKUZEM/19-20/BAHAR/deniz.hukuku/Deniz%20Hukuku-%2012.%20Hafta.pdf, (28.07.2021)

anlaşma burada da BMDHS'nin "hakkaniyet ilkesine"[161] takılmaktadır ki bu ilke de bir sonraki konu başlığı altında ele alınacaktır. Bununla birlikte Arnavutluk'un kaybettiği deniz alanı göz önünde bulundurulduğunda anlaşmanın İyon Denizi'nin coğrafi koşullarının göz önünde tutulmadan yapılmış olduğu aşikardır. Anlaşmada hakkaniyet ilkesi ihlal edilerek Barketa kayasına verilen tam etkinin yanı sıra Lazareto, Erikuza ve Othonoi adaları da tam etki yaratmış[162] ve bu durum Arnavutluk'un deniz alanını 127 $km^{2'}$ye[163] kadar düşürmüştür.

Yunanistan ve Arnavutluk arasında 2009 yılında imzalanıp Arnavutluk Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilen anlaşmanın içeriği ve doğurduğu sonuçlar yukarıda verildiği şekildedir. Ancak anlaşmanın doğurduğu sonuçlar ve anlaşmayı iptale götüren nedenlerin anlaşılabilmesi için yukarıda geçen kavramlara ayrı bir parantez açılması gerekmektedir. Bir sonraki alt konu başlığı, üzerinde sınırlandırılmaları hususunda mutabakata varılamayan deniz alanlarının, çalışma kapsamındaki deniz yetki alanlarının sınırlandırılmasında kullanılan ilkelerin ve soruna yönelik mevcut özel durumlar hükmü kapsamında ada ve kayalıklar ayrımının kısaca tanımına ayrılacaktır.

2.1.1.1. Karasuları

Karasuları, bir kıyı devletinin iç sularının dış sınırını oluşturan esas hatlar ile açık denizler arasında belli bir genişliğe sahip deniz alanını ifade etmektedir.[164] BMDHS 3.

---

[161] "Deniz Sınırlandırmasında Başvurulan Temel Yöntemler ve Kullanılan Kavramlar", *dehukam.ankara.edu.tr,* http://dehukam.ankara.edu.tr/wp-content/uploads/sites/115/2016/12/Deniz-S%C4%B1n%C4%B1rland%C4%B1rmas%C4%B1nda-Ba%C5%9Fvurulan-Temel-Y%C3%B6ntemler-ve-Kullan%C4%B1lan-Kavramlar.pdf, (28.07.2021)

[162] Arbër Ahmeti, "Arnavutluk ile Yunanistan Arasındaki Deniz Sınırlandırma Anlaşması ve Başarısızlığın Nedenleri", *International Association for Political Science Students/IAPS*S, Maritime Delimitation Agreement between Albania and Greece and the reasons for its failure – International Association for Political Science Students (iapss.org), (28.07.2021)

[163] Arbër Ahmeti, "Maritime Delimitation Between Albania and Greece And The Reasons For Its Failure", *International Association for Political Science Students/IAPS*S, Maritime Delimitation Agreement between Albania and Greece and the reasons for its failure – International Association for Political Science Students (iapss.org), (28.07.2021)

maddesi uyarınca her devlet, karasuları genişliğini esas hatlardan itibaren 12 mili geçmeyecek şekilde belirleme hakkına sahiptir.[165] Karasuları sahildar devletin tam egemenliğe sahip olduğu deniz alanını ifade etmektedir. Bu tam egemenlik sadece sularda değil bu suların üzerindeki hava sahası, deniz yatağı ile bu suların altındaki toprağı da kapsamaktadır.[166] Ancak sahildar devletin karasuları üzerindeki tam egemenliğinin de uluslararası deniz hukuku tarafından sınırlandırıldığı durumlar mevcuttur. Bunun altında uluslararası seyrüseferin sürekliliğinin ve seyrüsefer serbestliğinin sağlanması yatmaktadır. Yabancı gemilerin, karasularından birtakım kurallara uymak kaydıyla zararsız geçiş hakkı bulunmaktadır.[167] Bununla birlikte ada ve takımadalara da BMDHS çerçevesinde karasuları tanınmıştır ancak bu konu ayrı bir konu başlığı altında ele alınacaktır.

BMDHS'de kıta sahanlığı ve MEB'in sınırlandırılmasına yönelik spesifik bir hüküm bulunmamaktayken karasularının sınırlandırılması BMDHS'nin 15.maddesi kapsamında düzenlenmiştir. Bu maddeye göre tarihi hakların veya özel koşulların mevcut olmadığı durumlarda karasuları sınırlandırılmasında eşit uzaklık yönteminin uygulanacağı öngörülmüştür.[168] Tarihi haklar veya özel durumlar söz konusu olduğunda, hakça sonuç doğurmadığı durumlarda uygulanamayacağı öngörülen BMDHS 15. maddede düzenlenen bu yöntem ayrı bir konu başlığı altında ele alınacaktır.

---

[164] Okan Çelik, *"Doğu Akdeniz Yetki Alanları Paylaşımı Sorununda Türkiye-Libya Mutabakatı",* (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi), Çanakkale 2020, s. 29.

[165] *"United Nations Convention on the Law of the Sea (1982)",* Nova Science Publishers,Inc., New York 2009, s. 3.

[166] Ümmühan Elçin Ertuğrul, "Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesine Göre Kıyı Devletinin Hakları", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XXI, 2017, s. 50.

[167] Gös.yer

[168] Berat Lale Akkutay, "Ege Karasuları Sınırlandırılmasında Adaların Etkisinin Uluslararası Hukuk Bakımından Değerlendirilmesi", *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, Sayı 33, Ocak 2018, s. 194.

2.1.1.2. Kıta Sahanlığı

Genel tabirle kıta sahanlığı terimi sahildar devletin kara ülkesinin denizin altındaki doğal uzantısına[169] denilmektedir. Hukuki anlamda kıta sahanlığı ise uluslararası pratikte ilk kez İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra petrol, doğalgaz ve minerallerin ekonomik çıkarlar doğrultusunda sömürülmesi amacıyla ortaya çıkan bir kavramdır. BMDHS'ye göre kıta sahanlığı esas hatlardan itibaren 200 metre olarak belirlenmiştir.[170] Buna ek olarak yine BMDHS'ne göre kıta sahanlığının deniz tabanındaki dış sınırlarının çizgisini oluşturan sabit noktalar, ya karasularının genişliğinin ölçüldüğü taban çizgilerinden itibaren 350 deniz milini geçmeyecek ya da karasularını birbirine bağlayan bir çizgi olan 2500 metrelik izobattan/eş derinlik eğrisinden itibaren 100 deniz milini geçmeyecektir.[171]

Kıyı devleti kıta sahanlığı bölgesinde, kara sularının ötesinde fakat kıyıya bitişik bulunan deniz tabanı ve deniz tabanının altındaki doğalgaz, petrol, madenler gibi cansız varlıkların araştırılması ve işletilmesi hususunda hak sahibidir.[172] Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi'nin 76. Maddesinde kıta sahanlığı şu şekilde tanımlanmıştır:

"Kıyı devletinin kıta sahanlığı, karasularının ötesinde kıta kenarının dış eşiğine kadar veya bu eşik daha az bir mesafede ise, karasularının ölçülmeye başlandığı esas hatlardan itibaren 200 deniz mili mesafeye olan kısımda, bu devletin kara ülkesinin doğal uzantısının bütünündeki denizaltı alanlarının deniz yatağı ve toprak altlarını içerir. Kıta kenarı sahildar devletin toprak kitlesinin su altındaki uzantısıdır; kıta kenarı, kıta sahanlığının, yamacının ve yüksekliğinin deniz yatağı ve toprak altından oluşur. Kıta

---

[169] İsmail Demir, "Deniz Yetki Alanlarının Belirlenmesinin Hukuki Dayanakları ve İç Hukuk Üzerine Bazı Düşünceler", *Adalet Dergisi,* Sayı 65., 2020/2, s. 34.
[170] Ümmühan Elçin Ertuğrul, *"Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku…",* s. 55.
[171] *"United Nations Convention on the Law of the Sea (1982)",* Nova Science Publishers,Inc., New York 2009, s. 44.
[172] Halis Balcıoğlu, *"Deniz Yetki Alanları Uyuşmazlıkları Kapsamında Doğu Akdeniz'de Durum Değerlendirilmesi"* , (İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı), İstanbul 2016, s. 6.

kenarı ne sıradağları ile birlikte derin okyanus tabanlarını ve ne de bunların toprak altlarını içerir"[173]

BMDHS'ne göre sahildar devlet kıta sahanlığında doğal olarak egemen haklara sahiptir ve bu haklara sahip olabilmek için kıta sahanlığı üzerindeki haklarını ilan etmesine gerek yoktur. Sahildar devletin kıta sahanlığı üzerindeki hakları *ipso facto*[174] yani fiilen ve *ab initio*[175] yani başlangıçtan beri mevcut olan haklardır. Bir kıyı devletine ait kıta sahanlığının üzerindeki haklardan sadece bu devlet yararlanabilmekle birlikte bir başka devlet ise ancak kıta sahanlığı üzerinde hakka sahip bu devletin açık izni ile yararlanabilmektedir. Bununla birlikte sahildar devletin kıta sahanlığını oluşturan deniz altındaki uzantısında sahip olduğu hakları, deniz altındaki bu uzantısının üzerinde bulunan suları ve bu sular üzerinde bulunan hava sahasının tabi olduğu açık denizler rejimini etkileyemez. Kıta sahanlığı üzerinde hak sahibi olan sahildar devlet bu sularda yabancı gemilerin seyrüsefer serbestisini ve yabancı uçakların bu sular üzerindeki hava sahasındaki uçuş serbestisini açık denizlerde olduğu gibi kullanmaları hususunda herhangi haksız bir müdahalede bulunamaz.

Kıta sahanlığının sınırlandırılması hususu çoğu zaman devletler arasında uyuşmazlığa neden olan bir mesele olmuştur. Deniz yetki alanlarının sınırlandırılmasında kullanılan ve uluslararası uygulamalarda sıklıkla karşılaşılan yöntem eşit uzaklık metodudur. Kıta sahanlığının sınırlandırılması hususunda BMDHS'nin 15. maddesinde tanımlanan "eşit uzaklık ilkesi" sınırlandırmaya tabi taraflara uygulama zorunluluğu yüklememekle birlikte burada esas olan husus hakça ilkeler dâhilinde tüm taraflar nezdinde makul sayılacak bir sonuca ulaşabilmektir. Burada makul sonuç ile kastedilen özel koşullar ve sınırlandırma kapsamındaki bütün unsurlar dikkate alınarak tarafların kıta sahanlığı üzerinde kalan sulardaki hakları da ihlal edilmeden her devlete kara ülkesinin

[173] "Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi", *BM Enformasyon Merkezi UNIC*, Ankara, 05.04.2001, s. 26.
[174] "Kıta Sahanlığı", *K&D Law Firm*, Kıta Sahanlığı (kdhukuk.com), (29.07.2021)
[175] "Kıta Sahanlığı", *K&D Law Firm*, Kıta Sahanlığı (kdhukuk.com), (29.07.2021)

deniz altındaki doğal uzantısını teşkil eden alanların verilmesini sağlamaktır. Kıyıdaş veya sahilleri karşı karşıya bulunan devletler arasında kıta sahanlığının sınırlandırılması ise Uluslararası Adalet Divanı Statüsü'nün 38. Maddesinde[176] belirtildiği haliyle hakkaniyete ve uluslararası hukuka uygun bir şekilde tarafların yapmış oldukları bir anlaşma ile gerçekleştirilmelidir.

2.1.1.3. Münhasır Ekonomik Bölge(MEB)

1982 BMDHS'nin 55. maddesinde öngörüldüğü üzere MEB, kıyı devletinin hak ve yargı yetkisine sahip olduğu ve diğer devletlerin hak ve özgürlüklerinin de BMDHS'nin ilgili hükümlerine tabi olduğu, karasularının ötesinde ve bu suların bitişiğinde bulunan ve özel hukuki rejime tabi olan bir alandır.[177] MEB, karasularının genişliğinin ölçüldüğü esas hatlardan itibaren başlayan, karasularına bitişik ve 200 mili geçmeyen bir deniz alandır.[178] Münhasır ekonomik bölge bir devlete karasuları dışında kalan sularda, deniz yatağında ve toprak altındaki doğal kaynaklar üzerinde bir dizi egemenlik yetkileri ve ekonomik haklar tanımaktadır.[179] Kıyı devleti kıta sahanlığında olduğu gibi münhasır ekonomik bölgeye ab inito/fiilen ve ipso facto/başlangıçtan beri sahip değildir.[180] Bu noktada sahildar devletin münhasır ekonomik bölgeye sahip olabilmesi için sarih bir şekilde bildiride bulunması ve münhasır ekonomik bölgesini ilan etmesi gerekmektedir.

Kıyı devletinin münhasır ekonomik bölgede 200 mile kadar ulaşan deniz yatağında, toprak altında ve su alanındaki doğal kaynaklar üzerinde bir takım ekonomik

---

[176] "Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi", *BM Enformasyon Merkezi UNIC*, Ankara, 05.04.2001, s. 29.
[177] Arif Ahmed, "International Law of the Sea: An Overlook and Case Study", *Beijing Law Review*, Sayı 8, 2017, s. 32., International Law of the Sea: An Overlook and Case Study (scirp.org)
[178] Thomas Cottier, "Equitable Principles of Maritime Boundary Delimitation: The Quest for Distributive Justice in International Law", *Cambridge University Press,* 2015, s. 104.
[179] Halis Balcıoğlu, *"Deniz Yetki Alanları Uyuşmazlıkları ..."*, s. 13.
[180] Yunus Emre Açıkgönül, *"Deniz Yetki Alanlarının Hakça İlkeler Çerçevesinde Sınırlandırılması",* (Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi), Ankara 2012, s. 31.

haklara sahip olduğunu belirtmiştik. Bu doğal kaynaklar canlı doğal kaynaklar ve madenler ile cansız diğer doğal kaynaklar[181] olarak iki grup şeklinde ele alınmaktadır. Canlı doğal kaynaklar su alanında hareket halinde bulunabilen balık türleri, balina gibi memeli vb. canlılar ile toprak altında ve deniz yatağında bulunan bitki ve hayvanlardır. Madenler ve cansız doğal kaynaklar ise suda asılı şekilde bulunan maden parçacıklarını, deniz yatağında ve toprak altında bulunan maden yatakları[182] ile hidrokarbon yataklarını kapsamaktadır. Kıyı devleti bu doğal kaynaklar üzerinde bunları keşfetmek, kullanmak, korumak ve düzenlemek gibi bir takım yetkilere sahiptir.[183] Kıyı devletinin münhasır ekonomik bölgede sahip olduğu egemenlik yetkileri ise bu bölgede yapay adaların her türlü tesis ve yapıların kurulması[184], bilimsel araştırmaların yapılması[185] ve deniz çevresinin muhafazası ve düzenlenmesidir.[186] BMDHS'nin 58. maddesinde[187] öngörüldüğü üzere kıta sahanlığında olduğu gibi münhasır ekonomik bölgede bütün devletler BMDHS hükümleri dâhilinde seyrüsefer serbestliği, uçuş serbestliği ve denizaltına kablo ve petrol boruları döşeme serbestliğinden BMDHS'ni ihlal etmeyecek şekilde yararlanma hakkına sahiptir.[188]

Münhasır ekonomik bölgenin kıyıları karşılıklı veya kıyıdaş devletler arasında sınırlandırılması, adil bir çözüme varılması amacıyla Uluslararası Adalet Divanı Statüsünün 38. maddesinde belirtildiği şekliyle uluslararası hukuka dayalı bir anlaşma çerçevesinde gerçekleştirilecektir.[189] Münhasır ekonomik bölgenin sınırlandırılmasına dair kabul edilen hükümler kıta sahanlığının sınırlandırılmasına dair kabul edilen hükümlerle aynı olmakla birlikte bu sınırlandırma hükümleri BMDHS'nin 74.

---

[181] Hüseyin Pazarcı, *"Uluslararası Hukuk",* Gözden Geçirilmiş 9. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara 2010, s. 287.
[182] Gös. Yer.
[183] Arif Ahmed, *a.g.m*., s. 32.
[184] Arif Ahmed, *a.g.m*., s. 33.
[185] "Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi", *BM Enformasyon Merkezi UNIC*, Ankara, 05.04.2001, s. 18.
[186]İsmail Demir, *a.g.m.*, s. 36.
[187] Gös. Yer.
[188] Hüseyin Pazarcı, *a.g.e*., s. 288.
[189] *"United Nations Convention on the Law of the Sea (1982)",* Nova Science Publishers,Inc., New York 2009, s. 41.

maddesinde öngörülmektedir.[190] BMDHS'nin 74. maddesi münhasır ekonomik bölgenin sınırlandırılmasının aynen kıta sahanlığında olduğu gibi taraflar arasında akdedilecek bir anlaşma çerçevesinde hakça ilkelere uygun bir şekilde yapılması gerektiğini belirtmektedir. Tarafların makul bir süre içerisinde anlaşmaya varamamaları durumunda ise taraflar BMDHS'nin XV. Kısımında öngörülen barışçıl yollara başvurmalıdır.[191] Bu kısımda ilgili devletlerin anlaşma sağlanıncaya kadar karşılıklı anlayış ve işbirliği[192] çerçevesinde pratik çözüm sağlayan bir takım geçici düzenlemelere girişmesi[193] ve bu geçiş sürecinde yapılacak olan anlaşmayı tehlikeye düşürmeyecek, yapılacak nihai anlaşmayı engellemeyecek ve söz konusu bu geçici düzenlemelerin anlaşma ile belirlenecek nihai sınırlandırmaya olası bir zarar getirmeyecek gayreti göstermeleri öngörülmüştür.[194]

2.1.1.4. Ada ve Kayalıklar Ayrımı

Kıyıdaş veya kıyıları karşılıklı bulunan devletler arasındaki deniz alanlarının sınırlandırılmasında adalar ve kayalar oldukça önem arz etmektedir. Bir kıyı devletinin tüm deniz alanlarının ölçüldüğü düz taban çizgileri çizilirken adalar ve kayalar dikkate alınmaktadır.[195]Sahildar devletler arasında egemen oldukları deniz alanlarının sınırlandırılmasında bölgedeki mevcut adalar birçok örnekte taraflar arasında uyuşmazlığın merkezinde yer almıştır. Bu bağlamda uyuşmazlıkların hakkaniyete göre çözülebilmesi için adaların hukuki statüsünün ve deniz yetki alanlarının sınırlandırılmasındaki rolünün belirlenmesi önem arz etmektedir.[196]1982 tarihli

---

[190] Okan Çelik, *"Doğu Akdeniz Yetki Alanları…"*, s. 46.
[191] *"Handbook on the Delimitation of Maritime Boundaries",* Division for Ocean Affairs and the Law of the Sea Office of Legal Affairs United Nations Publication, New York 2000, s. 15.
[192] Gös.yer
[193] "Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi", *BM Enformasyon Merkezi UNIC*, Ankara, 05.04.2001, s. 25.
[194] Gös.yer
[195] Vasileios Moraitis, "Islands and Exclusive Economic Zones in Southeast Europe International Law Solutions", (National and Kapodistrian University of Athens, Department of Political Science and Public Administration, Main Southeast European Studies, Master Degree Thesis), Athens 2018, s. 9.

BMDHS'de ada tanımı 1958 Cenevre Kıta Sahanlığı ve Bitişik Bölge Sözleşmesi'nde[197]aynen olduğu şekliyle kabul edilmiştir. Uluslararası hukukta adaların statüsü BMDHS'nin 121. maddesinde düzenlenmiştir.[198] Buna göre BMDHS'nin kabul ettiği ada tanımı bu şekildedir:

"Bir ada, suların en yüksek olduğu zamanda açıkta kalan, etrafı sularla çevrili bir doğal kara parçasıdır"[199]

1982 BMDHS'de öngörüldüğü şekliyle günümüzde kabul gören ada unsurunun deniz alanlarına sahip olabilmesi ve yine deniz alanlarının sınırlandırılmasındaki rolü de her adanın kendi mevcut özelliklerine göre belirlenmektedir. Bu noktada deniz alanlarının sınırlandırılmasını etkileyen unsur olarak adanın boyutu ve coğrafi konumu ön plana çıkmaktadır.[200] Deniz yetki alanlarının sınırlandırılmasında dikkate alınan ve uyuşmazlıklara yol açabilen bir unsur da "kayalıklardır". BMDHS'nin 121. maddesinde her ne kadar kayalıklarla ilgili bir tanımlama yapılmamış olsa da kayalıklara ilişkin bir düzenlemenin mevcut olduğu görülmektedir. Ancak kayalıklara ilişkin mevcut düzenlemenin adalar statüsünün içerisinde yer alması dolayısıyla kayalıkların da adaların sahip olması gerektiği özellikleri taşıması gerektiği kanısına varmak yanlış olmayacaktır. Bununla birlikte BMDHS'de düzenlenen kayalıklar statüsüne göre insan yerleşimini ya da ekonomik yaşamını sürdüremeyen kayalıklar kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölgeye sahip olamaz.[201] Buradan kayalıkların da karasuları ve bitişik bölgeleri olabileceği çıkarılmaktadır; ancak BMDHS 15. maddesinde karasularının

---

[196]"Uluslararası Hukukta Ada Kavramı", *Uluslararası Hukuk Çalışmaları,* https://uluslararasihukukcalismalari.wordpress.com/2017/03/10/uluslararasi-hukukta-ada-kavrami/, (12.09.2021)

[197]Anıl Çamyamaç, *"Uluslararası Deniz Hukukunda Adaların Durumu",* (Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi), 2004, s. 6.

[198] Berat Lale Akkutay, *"Ege Karasuları Sınırlandırılmasında …",* s. 198.

[199] Melda Sur, "*Uluslararası Hukukun Esasları",* Gözden Geçirilmiş 13. Baskı, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., İstanbul 2019, s.338.

[200] Gös.yer

[201] *"United Nations Convention on the Law of the Sea (1982)",* Nova Science Publishers,Inc., New York 2009, s. 63.

sınırlandırılmasında öngörülen özel durumlar sınırlandırmada göz önünde tutulmalıdır.[202] Adanın boyutunun yanı sıra coğrafi konumunun da sahip olacağı deniz alanları üzerinde etkili olduğu[203] bilinmektedir. Burada adanın coğrafi konumunun deniz alanları üzerindeki etkisi adanın ana ülkesine yahut komşu sahildar ülkeye olan yakınlığı ile ilgilidir. Komşu sahildar devletin kara ülkesine yakın olan adalar ya sadece karasularına sahiptir ya da bu adalara dar bir kıta sahanlığı tanınmaktadır.[204] Adaların hepsi karasularına sahip olmakla birlikte insan yerleşimini ya da ekonomik yaşamını sürdüremeyen adalar dışında diğer bütün adalar kıta sahanlığı ve MEB alanlarına sahiptir.[205] Buradan anlaşılacağı üzere adalar hak kazanımı kapsamında ana karalarla aynı statüde olurken, deniz alanlarının sınırlandırılması noktasında ana karalarla aynı statüye sahip olmamaktadır. Deniz alanlarının sınırlandırılması sürecinde adalar esas noktalar belirlenirken ve sahil şeridinin uzunluğu hesaplanırken aynen bir ana kara ülkesi gibi tam yetki hakkına sahip olmaktadır.[206] Ancak adaların sadece ilgili koşul olarak dikkate alındığı durumlar da vardır. Adanın ana karayla bütünlük oluşturduğu durumlarda ada ilgili kıyı hattının parçası, ana karaya bütünlük sağlamadığı veya adanın kıyı hattına yakın olduğu durumlarda ise ilgili koşul olarak görülmektedir.[207] Bu noktada sorulabilecek soru ilgili koşul olarak dikkate alınan adaların deniz alanlarının sınırlandırılması sürecinde ne kadar bir etkiye sahip olacağıdır. Burada öncelikle esas olan sınırlandırmanın hakkaniyet prensibi çerçevesinde gerçekleştirilmesi ve adalara tanınacak etkinin hakkaniyet prensibi ile paralellik arz etmesidir. Bu noktada ise sınırlandırmaya tabi bölgenin genel coğrafi koşulları ile adaların mevcut özel koşulları dikkate alınmalıdır.

Adalara deniz alanlarının sınırlandırılmasında tanınan etkilerin yanı sıra uluslararası hukukta bazı ada türlerinin diğerlerinden farklı olarak bazı deniz alanlarına sahip olduğu görülmektedir. BMDHS'nin "takımada devleti" adı altındaki ada gruplarına

---

[202] Melda Sur, *a.g.e.,* s.339.
[203] Hüseyin Pazarcı, *a.g.e.,* s. 257.
[204] Gös.yer
[205] Yunus Emre Açıkgönül, *"Deniz Yetki Alanlarının Hakça İlkeler …", s.* 167.
[206] Okan Çelik, *"Doğu Akdeniz Yetki Alanları…*, s. 63.
[207] Gös.yer

"takımada suları" denilen deniz alanlarına sahip olma hakkını vermesi[208] bu çalışma kapsamındaki deniz sınırı sorununda da bu hakkın Yunan makamlarca ileri sürülmesine olanak tanımıştır. Bu noktada bir sonraki bölümde tarafların soruna yönelik argümanlarını ele alırken tarafların iddialarını hukuksal bir çerçevede değerlendirilebilmesi noktasında takımada ve takımada devleti kavramlarına da ufak bir parantez açmak gerekmektedir. BMDHS'nin 46-54. maddeleri[209] etrafında ortaya konulan "takımada" tanımına göre takımada:

"Birbirleri ile olan bağları coğrafi, ekonomik ve politik yönden bir bütün oluşturacak derecede sıkı olan veya tarihi açıdan bu şekilde kabul edilen ada kısımları, bunlara bitişik sular ve diğer doğal unsurlar da dâhil olmak üzere bir adalar grubudur."[210]

Takımada devleti ise bütünüyle bir veya birden fazla takımadadan oluşan ve başka bireysel adaları[211] da içerisinde bulundurabilen/kapsayan devlet[212] şeklinde tanımlanmıştır. Bu iki tanım bir takımadanın adalar grubu ile bunlara bitişik sular, bu sulardaki adacık, kayalık gibi doğal oluşumlardan ibaret olduğunu ve bu söz konusu adaların takımada oluşturabilmesi için hepsinin aynı devlete ait olma şartının aranmadığını göstermektedir. Yine takımada devleti tanımı ile çıkarılabilecek bir başka sonuç ise takımada devleti olabilmek ve takımada statüsünden faydalanabilmek için takımada devletinin anakara ile bağlantısının olmaması, bir diğer deyişle hiçbir kara ülkesine sahip olmaması gerekmektedir.[213]

---

[208] Hüseyin Pazarcı, *a.g.e.,* s. 258.
[209] Gös.yer
[210] "Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi", *BM Enformasyon Merkezi UNIC*, Ankara, 05.04.2001, s. 14.
[211] Hüseyin Pazarcı, *a.g.e.,* s. 258.
[212] Gös.yer
[213] Gös.yer

Bununla birlikte coğrafi farklılıkları göz önünde bulundurduğumuzda iki farklı takımada kavramının ortaya çıktığını görülmektedir: Kıyıya yakın olan takımadalar ve kıyıdan uzak okyanus ortasında konumlanmış okyanus takımadaları.[214] Kıyı takımadası denilen takımadalar karanın bir parçası gibi görünecek kadar karaya yakın olup karaya yakınlığı itibariyle de karasularının ölçümünde dikkate alınarak ana kara çizgisini oluşturmaktadır. Kıyı takımadalarının söz konusu olduğu karasuları ölçümünde uygulanan metot düz esas hat metodudur. Bu metoda göre, kıyı takımadalarının denize taraf olan dış adalarının en uç noktalarını birleştirecek şekilde bir çizgi çizilerek karasularının dış sınırı oluşturulur ve bu çizginin diğer tarafında kalan gerideki su alanları ise kıyı devletinin iç suları olarak dikkate alınmaktadır. Okyanus takımadası olarak adlandırılan takımadalar ise kıyı takımadalarının aksine okyanus ortasında anakaradan kıyı devletinin dış kıyı çizgilerini teşkil edemeyecek şekilde epeyce uzakta konumlanmış olan ve kıyı devletinin anakarasıyla bütünlük arz etmeyen adalar grubudur. Bu iki farklı takımada tanımının ayrımının önemi ise düz esas hatlardan yararlanıp yararlanamayacaklarına ilişkindir.

Yunanistan-Arnavutluk arasındaki deniz sınırı sorununa ilişkin temel kavramlar genel hatlarıyla yukarıdaki gibidir. Bunlara ek olarak bilinmesi gereken diğer hususlar ise kıyıdaş devletlerin deniz alanlarının sınırlandırılmasında kullanılan "eşit uzaklık/orta hat yöntemi" ve sınırlandırmada esas alınması gereken "hakkaniyet ilkesidir." Son olarak tarafların soruna ilişkin yaklaşımlarını ve Arnavutluk tarafının anlaşmayı iptale götüren argümanlarının hukuki bir dayanağı olup olmadığını ele alınabilmesi açısından bu iki kavrama da bir parantez açmak gerekmektedir.

[214] Anıl Çamyamaç, *"Uluslararası Deniz Hukukunda…."*, *s. 103.*

2.2. 2009 Anlaşması İle Deniz Yetki Alanlarının Sınırlandırılmasında Uygulanan Yöntem ve Uyuşmazlığa Konu Olan İlkeler

Sahildar devletler arasında deniz yetki alanlarının sınırlandırılması hususunda izlenen temel yaklaşım söz konusunu sınırlandırmanın hakkaniyet prensibine uygun olarak belirlenmesidir. Sınırlandırmada izlenen yöntemin hakkaniyete uygun bir şekilde gerçekleştirilmesi ve sınırlandırmadan dolayı tarafların egemen olduğu yetki alanlarına dair herhangi bir mağduriyetinin doğmaması belirlenen nihai sınırların kabulünün ana dayanağıdır. Deniz yetki alanlarının sınırlandırılmasında kullanılan yöntemlerden bir tanesi eşik uzaklık ilkesidir. Eşit uzaklık ilkesi uygulanması zorunlu olmamakla birlikte ancak hakkaniyet prensibine uygun olduğu ve taraflar açısından hakkaniyetli bir sonuca ulaşıldığı takdirde uygulanması mümkündür. Bu noktada eşit uzaklık ilkesi nasıl ve hangi durumlarda uygulanmaktadır ve eşit uzaklık ilkesini uygulanabilir kılan hakkaniyet prensibi ile öne sürülen temel savın ne olduğunun ortaya konulması gerekmektedir.

2.1.1. Eşit Uzaklık İlkesi

Kıta sahanlığı ve MEB'e yönelik sınırlandırmaya dair BMDHS'de herhangi bir ibare bulunmasa da sahilleri bitişik veya karşı karşıya bulunan devletler arasındaki karasularının sınırlandırılmasında en sık kullanılan metot olan eşit uzaklık metodu BMDHS'nin 15. maddesi[215] kapsamında ortaya konmuştur. Ancak hakkaniyete uygun sonuçlar doğurması durumunda kıyı şekillerinin göreceli düzenli olduğu ve sınırlandırmaya taraf devletlerin kıyı uzunluklarının birbirine yakın olduğu kıta sahanlığı ve MEB'e yönelik sınır uyuşmazlıklarındaki sınırlandırmalarda eşit uzaklık yöntemi uygulanabilmektedir.[216] Eşit uzaklık yöntemi uygulanması zorunlu bir metot değildir.

[215] *"Handbook on the Delimitation of Maritime Boundaries",* Division for Ocean Affairs and the Law of the Sea Office of Legal Affairs United Nations Publication, New York 2000, s. 47
[216] Yunus Emre Açıkgönül, *"Deniz Yetki Alanlarının Hakça İlkeler ...", s.* 225.

Bunun en önemli nedeni ise uygulanan eşit uzaklık metodunun söz konusu deniz alanının coğrafi özellikleri ve diğer özel koşullar da dikkate alındığında her zaman hakkaniyete uygun sonuçlar doğurmuyor oluşudur. BMDHS'nin 15. maddesinde eşit uzaklık metodunun uygulanma yöntemi aşağıdaki şekliyle ifade edilmiştir:

"İki devletin sahilleri bitişik veya karşı karşıya olduğunda, aralarında aksine anlaşma olmadıkça, bu devletlerden ne birinin ne de diğerinin kendi karasularını, bütün noktaları bu iki devletin her birinin karasularının genişliğinin ölçülmeye başlandığı esas hatların en yakın noktalarından eşit uzaklıkta bulunan orta hattın ötesine uzatmaya hakkı yoktur. Bununla beraber bu hüküm, tarihi hakların veya diğer özel durumların varlığı nedeniyle, her iki devletin karasularının başka şekilde sınırlandırılmasını gerekli olduğu durumlarda uygulanmaz."

BMDHS'nin bu hükmünde de görüldüğü üzere eşit uzaklık metodunun uygulanması özel koşulların mevcut olduğu bazı durumlarda mümkün olmamaktadır. Öyle ki sahilleri girintili çıkıntılı olan, kıyıya yakın ada, kayalık veya adacıkları bulunan devletler ile bu özel koşullara sahip olmayan devletler arasındaki deniz alanlarının sınırlandırılmasında eşit uzaklık yöntemi uygulanması hakkaniyetli olmayacaktır. Zira coğrafi olarak ada, adacık ve kayalık gibi deniz alanlarına sahip bir kıyı devletine nazaran bu coğrafi özelliklere sahip olmayan diğer sahildar devlet daha kısıtlı bir deniz alanına sahip olacak ve yahut Yunanistan-Arnavutluk örneğinde görüldüğü üzere bu metodun uygulanması mevcut deniz alanlarının kaybı ile sonuçlanabilecektir.

2.2.2. Hakkaniyet İlkesi

Kuzey Denizi Kıta Sahanlığı Davası'ndan önce hakkaniyet ilkesi uluslararası uygulamada üstü kapalı olarak uygulanırken söz konusu dava sonrası bu ilkeye ilk atıf yapılmış ve hakkaniyet ilkesi deniz yetki alanlarının sınırlandırılmasında başvurulan

pozitif hukuk kuralı olarak uluslararası uygulamada yer edinmiştir.[217] Deniz yetki alanlarının sınırlandırmasında önem arz eden temel bir kavram olan hakkaniyet ilkesi, sınırlandırmaya ilişkin bütün unsurların göz önünde bulundurularak deniz alanlarının sınırlandırılmasını ve söz konusu sınırlandırmadan dolayı sınırlandırmaya taraf devletlerin egemen deniz alanlarında mağduriyetinin doğmamasını prensip edinmiştir. Hakkaniyet ilkesi özellikle sınırlandırmaya tabi deniz alanlarındaki özel koşulların ve coğrafi durumun yol açtığı/açabileceği olumsuzlukları, haksızlıkları ve mağduriyetleri önlemek amacı ile uluslararası uygulamalarda yer almıştır.

3. SORUNA YÖNELİK GELİŞMELER

Soruna dair tarafların argümanları ve güncel gelişmelere geçmeden önce tarafların üzerinde anlaşmaya varamadığı sorunlu deniz alanına daha yakından bakmak gerekmektedir. Deniz sınırı sorununa ev sahipliği yapan bölge, Arnavutluk'un güneyinde bulunan Saranda ile Yunan adası olan Korfu Adası'nın kuzeyi arasında kalan Arnavutluk'un karasularıdır. 225 kilometrekarelik bir alana tekabül eden söz konusu bölge aşağıdaki gibidir:

[217] Mehmet Akif Kütükçü, "Uluslararası Deniz Hukuku Kapsamında Doğu Akdeniz'deki Petrol ve Doğalgaz Kaynakları ile Türkiye'nin Hukuki Durumu", *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*; Cilt 6, Sayı 2/1, 2016, s. 86.

Harita-3: Saranda ile Korfu Adası'nın Kuzeyi Arasında Kalan Arnavutluk Karasuları ve Korfu Adası'nın Konumu

Kaynak:https://www.bosnakmedya.com/balkanlarda-degisen-sinirlarda-cameria-bolgesinin-gelecegi-ne-*olacak/*

Bir önceki bölümde ele alınan deniz alanları, deniz alanlarının sınırlandırılmasında kullanılan yöntemlerden biri olan eşit uzaklık metodu ile sınırlandırmanın makul kabul edilmesinde aranan temel prensip olan hakkaniyet prensibi söz konusu çalışma kapsamındaki deniz sınırı sorununa ilişkin deniz hukuku kavramlarıdır. Bu kavramlara ufak bir parantez açmaktaki ana nedenin altında bu bölüm altında ele alacağımız sınır sorunu anlaşmasını iptale götüren nedenler ile taraf devletlerin soruna yönelik öne sürdükleri argümanların hukuki bir temele oturtularak ortaya konmak istenmesi yatmaktadır. Arnavutluk Anayasa Mahkemesi'nin anlaşmayı iptale götüren argümanları ile Yunan tarafının anlaşmanın iptaline dair karşıt görüşleri bir sonraki alt konu başlığı altında ele alınacaktır.

3.1. İki Ülkenin Mevcut Sınır Sorununa İlişkin Argümanları

Arnavutluk ve Yunanistan arasında yapılan 2009 tarihli sınır anlaşması Arnavutluk Anayasa Mahkemesi tarafından hukuken geçersiz ve Arnavutluk anayasasına aykırı olduğu gerekçesiyle iptal edilmiştir.[218] Mahkemenin söz konusu anlaşmaya dair öne sürdüğü temel argüman söz konusu anlaşmanın BMDHS'nin deniz yetki alanlarının belirlenmesinde esas olan hakkaniyet ilkesine uymadığı ve anlaşmanın farklı coğrafi koşullar dahilinde özel durumların dikkate alınmadan yapılmış olduğudur. Bu noktada özel durumlar ile işaret edilen deniz alanındaki adaların ve kayaların varlığı, kıyı şekli ve uzunluğudur. Deniz alanlarının ve bunların sınırlandırılmasının ele alındığı bölümde de değinildiği üzere deniz alanlarının sınırlandırılması hakkaniyet prensibine uygun olduğu ve taraflar açısından hakkaniyetli bir sonuca ulaşıldığı takdirde kabul edilebilirdir. Bu nedenle deniz alanlarının sınırlandırılmasının hakkaniyet prensibi çerçevesinde gerçekleştirilmesi için sınırlandırmaya tabi bölgenin genel coğrafi koşulları ile adaların mevcut özel koşulları dikkate alınarak adalara tanınacak etkinin hakkaniyet prensibi ile paralellik göstermesi gerekmektedir. Bununla birlikte anlaşmayı Arnavutluk Anayasa Mahkemesi'ne taşıyan Arnavutluk Sosyalist Partisinin ileri sürdüğü bir diğer husus da Arnavutluk heyetinin anlaşmanın müzakere sürecinde de imza sürecinde de devletin siyasi iradesinin temsilcisi olan cumhurbaşkanından[219] gerekli özel izni almayışı ve tam yetkili olmayışıdır.[220] Müzakere grubunun tam yetkiden yoksun oluşu Sosyalist Parti tarafından Arnavutluk iç hukukunun ve Arnavutluk Anayasasının 3, 4, 7 ve 92. maddelerinin ihlali olarak ileri sürülmüştür.[221] Bir devletin uluslararası bir akit yaparken tam yetkilerden

---

[218] Fatjon Cuka, "Arnavutluk ve Yunanistan Deniz Yetki Alanlarının Sınırlandırılması Sorununu Lahey'e Taşıyor", 01.02.2021, https://www.aa.com.tr/tr/analiz/arnavutluk-ve-yunanistan-deniz-yetki-alanlarinin-sinirlandirilmasi-sorununu-laheye-tasiyor/2129720 , (21.09.2021)

[219] Arbër Ahmeti, "Maritime Delimitation Between Albania and Greece And The Reasons For Its Failure", *International Association for Political Science Students/IAPS*S, Maritime Delimitation Agreement between Albania and Greece and the reasons for its failure – International Association for Political Science Students (iapss.org), (21.09.2021)

[220] Kyriaki Noussia, "The Decision of the Albanian Supreme Court Annulling the 2009 Maritime Delimitation Agreement between Albania and Greece", The International Journal of Marine and Coastal Law, *Martinus Nijhoff Publishers*, Say. 25, Leiden 2010, s.602.

yoksun oluşunun kabul edilir olduğunu ifade eden Viyana Antlaşmalar Hukuku Sözleşmesi'ne göre yine bir devletin yasal sonuçlar doğuracak olan bu akdi onaylaması ve rızasını göstermesi gerektiğini belirtmektedir. Bu ifade kapsamında bakıldığında nitekim Arnavutluk Anayasa Mahkemesi anlaşmayı onaylamamış ve bu anlaşmanın doğuracağı yasal sonuçları kabul etmeyerek rızasının olmadığını açık bir şekilde ortaya koymuştur. Yine Sosyalist Parti anlaşmaya giden süreçte yapılan gizli görüşmelerin ise Arnavutluk Anayasası'nın bilgilendirilme hakkına işaret eden 23. maddesini[222] ihlal ettiğini ve bu nedenle bu anlaşmanın şeffaflıktan yoksun olduğunu öne sürmüştür. Bu madde hükümetin tüm sorunları bilhassa da ülke sınırları ve toprakları ile ilgili olanları kamuoyunun bilgisine sunmasına dair yükümlülükleri ile ilgilidir. Anlaşmaya dair bir diğer itiraz da anlaşmada sadece iki ülkenin deniz yetki alanlarını belirleyen sınırın koordinatlarının verildiği ve sınırlandırmaya dair herhangi bir harita olmaması neticesinde bu anlaşmanın müzakereler sırasında izlenmesi gereken şeffaflık prensibinden uzak olduğuna yöneliktir.[223] Arnavutluk Anayasa Mahkemesi'nin vermiş olduğu kararda vurguladığı bir diğer husus ise mevcut deniz alanlarının 1913 Floransa Protokolü ile belirlenmiş olduğu ve bu sebeple de sınırların belirlenmesi için yeni bir anlaşmanın yapılmasına gerek olmadığıdır.[224] Bu protokol çerçevesinde iki devlet arasındaki deniz sınırını Korfu Kanalı belirlemekteydi. Arnavutluk Anayasa Mahkemesi'nin verdiği kararda vurguladığı bir diğer husus ise Arnavutluk'un deniz alanlarının, deniz alanları üzerindeki hava sahasının, deniz yatağının ve deniz altındaki toprağının bir bütün olduğu, bu bölgelerin Arnavutluk'un tam egemenliği altında olduğu ve bunların Arnavutluk topraklarının ayrılmaz bir parçası olduğudur.[225]

---

[221]Arbër Ahmeti, "Maritime Delimitation Between Albania and Greece And The Reasons For Its Failure", *International Association for Political Science Students/IAPS*S, Maritime Delimitation Agreement between Albania and Greece and the reasons for its failure – International Association for Political Science Students (iapss.org), (21.09.2021)

[222] Kyriaki Noussia, *"The Decision of the Albanian …"* , s.602.

[223] The Constitutional Court of the Republic of Albania, 15.04.2010, E. 49/2- 51 K. 15 "Decision In The Name Of The Republic of Albania", https://www.unimc.it/maremap/it/data-jus/files-accordi-bilaterali-conclusi-da-altri-stati-1/accordi-tra-grecia-e-albania/accordo-sulla-delimitazione-delle-rispettive-areee-di-piattaforma-continentale-e-altre-zone-marittime-2009-dichiarato-incostituzionale-dalla-corte-costituzionale-albanese-nel-2010, (21.09.2021), s. 5.

[224] Gös.yer

2009 tarihli anlaşmaya göre Yunanistan-Arnavutluk deniz sınırı bölge adalarına tam etki tanıyan orta hat/eşit mesafe ilkesi kullanılarak belirlenmiştir. Ancak bu sınırlandırma özel koşullar dikkate alınmadan[226] BMDHS'nin 15. maddesi[227] göz ardı edilerek yapılmıştır. Arnavutluk Anayasa Mahkemesine göre, bu ilkenin uygulanması iki kıyının farklı coğrafi koşullara sahip olması sebebiyle Arnavutluk'a İyon Denizi'nde kayda değer bir denizalanı kaybettiriyordu.[228] Arnavutluk'a göre adil bir sonuç elde edilmesi için bu anlaşmada yeniden müzakere edilmesi gereken konu deniz sınırının belirlenmesinde kullanılan yöntem ve deniz alanlarının sınırlandırılmasında bölgede bulunan ada ve kayalara verilen statüdür. Sosyalist Parti bu hususa ilişkin olarak sınırlandırmada Korfu'nun iç sular statüsünde bir koy olarak değerlendirilmesine karşın müzakere heyetinin Saranda Körfezi'nin statüsünün belirlenmesinde ve Korfu ile aynı statüyü elde etmesi hususunda yeterli özeni göstermediği, bunun da deniz sınırının Arnavutluk'un çıkarlarına ters bir şekilde Saranda kıyılarına doğru haksız bir biçimde yaklaşmasına sebep olduğu eleştirisini getirmiştir. [229] Sınırlandırmada karşı çıkılan bir diğer husus ise Barketa kayasına tanınan etkidir. Daha önce de belirtildiği gibi iki ülke arasındaki sınırlandırmada eşit uzaklık ilkesi uygulanırken Barketa kayası taban çizgisinin belirlenmesinde kullanılmıştır. BMDHS'nin 121. maddesi insan yerleşimini veya ekonomik yaşamını sürdüremeyen kayaların münhasır ekonomik bölge ve kıta sahanlığına sahip olmayacağını belirtmektedir. Barketa kayası bir ada olarak dikkate alınmamakla

---

[225] Gözde Kılıç Yaşın, "Yunanistan Arnavutluk'u Kolay Lokma Olarak Görüyor", *Kırım Haber Ajansı,* 22.10.2020, https://qha.com.tr/haberler/gozde-kilic-yasin-yunanistan-arnavutluk-u-kolay-lokma-olarak-goruyor/263548/, (21.09.2021)

[226] Andrea Caliguiri, "The Maritime Boundaries in The Andriatic and Ionian Seas", *academia.edu,* https://www.academia.edu/27065302/The_Maritime_Boundaries_in_the_Adriatic_and_Ionian_Seas, (21.09.2021)

[227] ……. *Bununla beraber bu hüküm, tarihi hakların veya diğer özel durumların varlığı nedeniyle, her iki devletin karasularının başka şekilde sınırlandırılmasını gerekli olduğu durumlarda uygulanmaz."*

[228] "Greek-Italian Agreement May Benefit the Delimitation of Maritime Boundaries with Albania", *Tirana Observatory Foreign Policy&International Relations,* 18.06.2020, Greek-Italian Agreement may Benefit the Delimitation of Maritime Boundaries with Albania - Tirana Observatory, (21.09.2021)

[229] The Constitutional Court of the Republic of Albania, 15.04.2010, E. 49/2- 51 K. 15 "Decision In The Name Of The Republic of Albania", https://www.unimc.it/maremap/it/data-jus/files-accordi-bilaterali-conclusi-da-altri-stati-1/accordi-tra-grecia-e-albania/accordo-sulla-delimitazione-delle-rispettive-areee-di-piattaforma-continentale-e-altre-zone-marittime-2009-dichiarato-incostituzionale-dalla-corte-costituzionale-albanese-nel-2010, (21.09.2021)

birlikte karasularının sınırlandırılmasında da dikkate alınamaz. Gelgitlerle bir var olup bir kaybolan ve üzerinde insan yaşamının sürdürülmediği bir kaya olan Barketa'ya Arnavutluk'un kıtasal karası ile aynı statünün tanınması[230] Arnavutluk tarafından kabul edilir olmadığı gibi hukuki açıdan da kusurludur. Yunanistan, Arnavutluk tarafının bu iddiasına karşılık olarak ise Barketa'nın Korfu ile takımada oluşturduğunu iddia etmiştir ancak bu, üzerinde insan yaşamını ve ekonomik yaşamını sürdüremeyen bu kayalığın hesaplamalarda dikkate alınamayacağı gerçeğini değiştirmemektedir.[231] Korfu'nun kuzeyindeki adalara tam etki tanınması soruna ilişkin bir diğer husustur. Mahkeme Othoni, Lazaretto ve Ereikoussa adalarının özel koşullar kapsamında ayrı ayrı ele alınması gerektiğini ve bu adalara Arnavutluk anakarasıyla aynı statüde değerlendirilerek haksız yere tam etki verildiğini öne sürmüştür.[232] Mahkeme bu adalara verilen tam etkinin haksız olduğunu öne sürerken 1977 tarihli Yunanistan-İtalya Kıta Sahanlığı Anlaşması'na gönderme yapmıştır. 1977 tarihli bu anlaşmada taraflar arasında kıta sahanlığı sınırlandırılmasında Othonoi ve Ereikoussa adalarına yarı etki tanınmıştır ki bu adalar İtalya kıyılarından uzakta konumlanmış adalardır.[233] Adalara tanınan bu yarı etki ile İtalya 28.93 kilometrekare[234] kar ederken, Arnavutluk'un toplam deniz alanı bu adalara tanınan tam etki sonucunda 127 kilometrekareye[235] düşmüş ve bu anlaşma Arnavutluk'a 354.4 kilometrekareden[236] fazla deniz alanı kaybettirmiştir. Mahkeme Othoni, Lazaretto ve

---

[230]Fatjon Cuka, "Arnavutluk ve Yunanistan Deniz Yetki Alanlarının Sınırlandırılması Sorununu Lahey'e Taşıyor*"*, 01.02.2021, https://www.aa.com.tr/tr/analiz/arnavutluk-ve-yunanistan-deniz-yetki-alanlarinin-sinirlandirilmasi-sorununu-laheye-tasiyor/2129720 , (23.09.2021)

[231]Gözde Kılıç Yaşın, "Yunanistan Arnavutluk'u Kolay Lokma Olarak Görüyor", *Kırım Haber Ajansı,* 22.10.2020, https://qha.com.tr/haberler/gozde-kilic-yasin-yunanistan-arnavutluk-u-kolay-lokma-olarak-goruyor/263548/, (23.09.2021)

[232] Fatjon Cuka, "Arnavutluk ve Yunanistan Deniz Yetki Alanlarının Sınırlandırılması Sorununu Lahey'e Taşıyor*"*, 01.02.2021, https://www.aa.com.tr/tr/analiz/arnavutluk-ve-yunanistan-deniz-yetki-alanlarinin-sinirlandirilmasi-sorununu-laheye-tasiyor/2129720 , (23.09.2021)

[233]Vasileios Moraitis, *"Islands and Exclusive Economic*…", s. 27.

[234]Gös.yer

[235]Arbër Ahmeti, "Maritime Delimitation Between Albania and Greece And The Reasons For Its Failure", *International Association for Political Science Students/IAPS*S, Maritime Delimitation Agreement between Albania and Greece and the reasons for its failure – International Association for Political Science Students (iapss.org), (23.09.2021)

[236] Gözde Kılıç Yaşın, "Yunanistan-Arnavutluk Deniz Sınırı Görüşmeleri ve Türkiye'ye Etkisi " ,*21.Yüzyıl Türkiye Enstitüsü*, 19 Nisan 2018*,* https://21yyte.org/tr/merkezler/bolgesel-arastirma-merkezleri/balkanlar-ve-kibris-arastirmalari-merkezi/yunanistan-arnavutluk-deniz-siniri-gorusmeleri-ve-turkiyeye-etkisi, (23.09.2021)

Ereikoussa adalarının özel koşullar kapsamında ayrı ayrı ele alınmasının yanı sıra Korfu'nun ana adasının da ayrı ayrı değerlendirilmesi gerektiğini öne sürmüştür.

Arnavutluk Anayasa Mahkemesi'nin iddia ettiği bir diğer husus ise söz konusu anlaşmanın başlığının ve içeriğinin paralellik arz etmeyişidir. Söz konusu anlaşmanın başlığı "Arnavutluk Cumhuriyeti ile Yunanistan Cumhuriyeti arasında Kıta Sahanlığındaki Kendi Alanlarının ve Kendilerine Ait Olan Diğer Deniz Alanlarının Uluslararası Hukuk Temelinde Sınırlandırılmasına İlişkin Anlaşma"[237] şeklindedir. Ancak mevcut anlaşmanın içeriğine ve sunulan haritalara bakıldığında Yunanistan ile Arnavutluk arasında sınırlandırılan deniz alanlarının %90'ı iç sular ve karasularını kapsamaktadır. [238] Söz konusu anlaşma, anlaşmanın başlığında belirtildiği gibi uluslararası hukuk temelinde kıta sahanlığını değil esasen iç suları ve karasularını bölmektedir ki Arnavutluk Devleti, söz konusu bu sular üzerinde, bu suların altındaki deniz yatağı ile toprak altında ve bu suların üzerindeki hava sahasında tam egemenliğe sahiptir ve bu unsurlar Arnavutluk Devleti'nin ayrılmaz birer parçasıdır. Anlaşmanın 2. maddesinde yer alan:

"Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi'nin uygulanmasında, Arnavutluk Cumhuriyeti'nin deniz sınırının yanında bulunan Yunanistan Cumhuriyeti ve Yunanistan Cumhuriyeti'nin deniz sınırının yanında bulunan Arnavutluk Cumhuriyeti, su, deniz tabanı veya toprak altı üzerinde herhangi bir amaç için egemenlik, egemenlik hakkı veya yargı yetkisi talep etmeyecek veya kullanmayacaktır".[239]

---

[237] The Constitutional Court of the Republic of Albania, 15.04.2010, E. 49/2- 51 K. 15 "Decision In The Name Of The Republic of Albania", https://www.unimc.it/maremap/it/data-jus/files-accordi-bilaterali-conclusi-da-altri-stati-1/accordi-tra-grecia-e-albania/accordo-sulla-delimitazione-delle-rispettive-areee-di-piattaforma-continentale-e-altre-zone-marittime-2009-dichiarato-incostituzionale-dalla-corte-costituzionale-albanese-nel-2010, (21.09.2021), s. 37.

[238] Gös.yer

[239] The Constitutional Court of the Republic of Albania, 15.04.2010, E. 49/2- 51 K. 15 "Decision In The Name Of The Republic of Albania", https://www.unimc.it/maremap/it/data-jus/files-accordi-bilaterali-conclusi-da-altri-stati-1/accordi-tra-grecia-e-albania/accordo-sulla-delimitazione-delle-rispettive-areee-di-piattaforma-continentale-e-altre-zone-marittime-2009-dichiarato-incostituzionale-dalla-corte-costituzionale-albanese-nel-2010, (21.09.2021), s. 49-50.

ibaresine bakıldığında devletlerin bir diğer kıyı devletinin ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilen bu alanlarında egemenlik, egemenlik hakları veya yargı yetkisi kullanma hakkına sahip olmadıklarını açık bir şekilde görülmektedir. Bu husus devletlerin tam egemenlik haklarına sahip olduğu karasuları söz konusu olduğunda da geçerlidir. Mahkeme bu noktadan hareketle mevcut sorunda öncelikli olarak iki devlet arasındaki karasuları sınırının belirlenmesi gerektiğine vurgu yapmıştır. Mahkemenin yine bu hususa ilişkin vardığı hüküm söz konusu anlaşmanın esas itibariyle deniz sınırlarını değil devlet sınırlarını belirleme[240] amacı taşıdığı şeklindedir.

Arnavutluk Anayasa Mahkemesi uluslararası hukukun temel prensiplerinin dikkate alındığı, adaların deniz alanlarının sınırlandırılmasında özel koşullar olarak dikkate alınarak her iki taraf için de adil olacak bir anlaşmaya varılması koşuluyla anlaşmanın yeniden müzakere edilmesini istemiştir. Ancak Yunanistan Arnavutluk Anayasa Mahkemesinin kararına rağmen anlaşmanın şartlarının yeniden müzakere edilmesini reddetmiş ve 2009 tarihli anlaşmanın aynen olduğu gibi uygulanması konusunda ısrarcı kalmıştır.

3.2. Anlaşmanın Uygulanması Meselesi

Arnavutluk ile Yunanistan arasındaki deniz yetki alanlarının sınırlandırılmasına ilişkin mesele, anlaşmanın Arnavutluk Anayasa Mahkemesi tarafından feshedildiği 2010 yılından bugüne değin süregelmiş ve her iki devlette de çeşitli tartışmalara yol açmıştır. Nisan 2018'de iki devlet deniz yetki alanlarının sınırlandırılması konusunda yeniden resmi görüşmelere başladıysa da birkaç görüşmenin ardından yeniden nihai bir anlaşmaya varılamamış ve müzakereler yarıda kesilmiştir.[241] Yunanistan'ın İyon Denizi'ndeki 12 mil

[240] The Constitutional Court of the Republic of Albania, 15.04.2010, E. 49/2- 51 K. 15 "Decision In The Name Of The Republic of Albania", https://www.unimc.it/maremap/it/data-jus/files-accordi-bilaterali-conclusi-da-altri-stati-1/accordi-tra-grecia-e-albania/accordo-sulla-delimitazione-delle-rispettive-areee-di-piattaforma-continentale-e-altre-zone-marittime-2009-dichiarato-incostituzionale-dalla-corte-costituzionale-albanese-nel-2010, (21.09.2021), s. 37.

iddiaları Arnavutluk tarafından tepkiyle karşılanmış ve Yunanistan'ın bu iddiaları Arnavutluk Başbakanı Edi Rama'nın "12 mil hakkı yalnızca uygulanması mümkün alanlarda uygulanır" tezi ile karşılık bulmuştur.

Yunanistan ile Arnavutluk arasında deniz sınırına yönelik anlaşmazlığın çözülememiş olması tarafların sorunu Lahey merkezli Uluslararası Adalet Divanı'na (UAD) taşıma kararı almasına neden olmuştur. Arnavutluk Başbakanı Edi Rama ile Yunanistan Dışişleri Bakanı Nikos Dendias'ın Arnavutluk'un başkenti Tiran'da gerçekleştirmiş oldukları 20 Ekim 2020 tarihli[242] görüşmenin akabinde sorunu doğru bir şekilde çözüme kavuşturmak istediklerini dile getiren Edi Rama ayrıca açıklamasında varılacak kararın ilgili konuda uzman kişilerin bilgisine başvurularak ve uluslararası deniz hukuku çerçevesinde alınacağını da dile getirmiştir.[243] Yunanistan Dışişleri Bakanı Nikos Dendias da görüşmenin ardından yaptığı konuşmada konuyu uluslararası anlaşmazlıklarda başvurulacak en üst mahkeme olan Uluslararası Adalet Divanı'na götürme kararı aldıklarını açıklamıştır.[244] Sorunun Lahey'e taşınması kararının ardından 2009 tarihli anlaşmaya ilk kez karşı çıkan emekli albay ve Arnavutluk'un kartografik merkezinin emekli başkanı Myslim Pashaj[245], tarafların sorunu Lahey'de çözme kararını siyasi bir karar olarak nitelendirmiştir.[246] Bununla beraber iyi komşuluk ilişkileri

---

[241] Fatjon Cuka, "Arnavutluk ve Yunanistan Deniz Yetki Alanlarının Sınırlandırılması Sorununu Lahey'e Taşıyor", aa.com.tr, 01.02.2021, https://www.aa.com.tr/tr/analiz/arnavutluk-ve-yunanistan-deniz-yetki-alanlarinin-sinirlandirilmasi-sorununu-laheye-tasiyor/2129720 , (15.10.2021)

[242] "Yunanistan ve Arnavutluk Deniz Yetki Alanlarının Sınırlandırılması Sorununu Lahey'e Taşıyor", *globalsavunma.com.tr,* https://www.globalsavunma.com.tr/analiz-arnavutluk-ve-yunanistan-deniz-yetki-alanlarinin-sinirlandirilmasi-sorununu-lahey-e-tasiyor.html, (15.10.2021)

[243] "Yunanistan İle Arnavutluk Uluslararası Tahkime Gidiyor", *dw.com.tr,* 20.10.2020, https://www.dw.com/tr/yunanistan-ile-arnavutluk-uluslararas%C4%B1-tahkime-gidiyor/a-55338426, (15.10.2021)

[244] "Albania: Tirana And Athens Agree To Submit Maritime Delimitation Issue To The Hague", *balkaneu.com*, 20.10.2020, Albania: Tirana and Athens agree to submit maritime delimitation issue to the Hague (balkaneu.com), (15.10.2021)

[245] "Sea in The Hague Tribunal, Myslim Pashaj: I Trust International Experts More Than Albanian Experts", sot.com.al, 21.10.2020, http://sot.news/politike/deti-ne-gjykaten-e-hages-myslim-pashaj-me-shume-u-besoj-eksperteve-nder, (15.10.2021)

[246] "The issue of the sea in The Hague, Myslim Pashaj for Politiko: Political Decision, The Hague Requires Scientific Arguments, But I do Not Trust The Negotiating Team", *politico.al,* 20.10.2020, https://politiko.al/e-tjera/eshtja-e-detit-ne-hage-myslim-pashaj-per-politiko-vendim-politik-haga-ke-8814%20, (15.10.2021)

kapsamında bu sorunun Lahey'e gitmeden tarafların kendi arasında çözülmüş olsaydı daha iyi olabileceğini dile getiren Myslim Pashaj, yine de bu karın alınmasının ardında güçlü nedenlerin yattığını belirterek bu kararın alınmasının iki ülkedeki karmaşıklığı sona erdirmek açısından önemli bir adım olduğunu ifade etmiştir.[247]

Yunanistan ve Arnavutluk'un sorunu Lahey'e taşıma kararı aldıklarını açıklamalarının ardından 27 Aralık 2020'de Yunanistan'da, İyon Denizi'nde karasularının 12 mile çıkarılmasına ilişkin ilgili kararname, Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.[248] Söz konusu kararnamenin İyon Denizi'nde, Arnavutluk yakınlarındaki İyon Adaları'ndan Mora Yarımadası'nın güneyinde konumlanmış olan Tenaro Burnu'na kadar olan deniz bölgesinde körfezlerin kapatılması ve düz ana hatların çizilmesine dair kapsamı Yunanistan Dışişleri Bakanlığı nezdinde ifade edilmiştir.[249] Yunanistan, İyon Denizi'ndeki 12 mil iddialarına yönelik bu hamlesinin İyon Denizi'ndeki karasularını genişletmesi süreci için bir hak ve gerekli bir hamle olduğunu iddia etmiştir.[250] Bu kararname çıkmadan önce Yunanistan Başbakanı Kiryakos Miçotakis parlamentoda yaptığı konuşmasında BMDHS'nin 3.maddesine atıfta bulunarak İyon Denizi'nde egemenlik haklarının bulunduğunu ve Yunanistan'ın İyon Denizi'nde karasularını 6 milden 12 mile çıkarmayı planladığını daha önceden belirtmiştir.[251]

---

[247] "Sea in The Hague Tribunal, Myslim Pashaj: I Trust International Experts More Than Albanian Experts", sot.com.al, 21.10.2020, http://sot.news/politike/deti-ne-gjykaten-e-hages-myslim-pashaj-me-shume-u-besoj-eksperteve-nder, (15.10.2021)

[248] "Yunanistan'ın İyon Denizi'nde Karasularını 12 Deniz Miline Çıkarmasının Ardından Dışişleri Bakanlığı'ndan Açıklama Geldi", *cumhuriyet.com.tr*, 20.01.2021, https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/disisleri-bakanligindan-iyon-denizi-aciklamasi-1807598, (15.10.2021)

[249] "Yunanistan'ın İyon Denizi'nde Karasularını 12 Mile Çıkarma Kararnamesi Yürürlüğe Girdi", *haberturk.com*, 27.12.2020, https://www.haberturk.com/yunanistan-in-iyon-denizi-nde-kara-sularini-12-mile-cikarma-kararnamesi-yururluge-girdi-2917910, (15.10.2021)

[250] "Yunanistan, İyon Denizi'nde Karasularını 6 Milden 12 Mile Çıkardı", *tr.euronews.com*, 28.12.2020, Yunanistan, İyon Denizi'nde kara sularını 6 milden 12 mile çıkardı | Euronews, (15.10.2021)

[251] "Yunanistan'ın İyon Denizi'nde Karasularını 12 Mile Çıkarma Kararnamesi Yürürlüğe Girdi", *haberturk.com*, 27.12.2020, https://www.haberturk.com/yunanistan-in-iyon-denizi-nde-kara-sularini-12-mile-cikarma-kararnamesi-yururluge-girdi-2917910, (15.10.2021)

Yunanistan ve Arnavutluk'un sorunu Lahey'e taşımasının ardından sorunun çözümüne ilişkin önem arz eden husus Adalet Divanı'nın vereceği kararda hakkaniyet ilkesi etrafında bölgenin coğrafi yapısını göz önüne tutarak Arnavutluk kıyılarına çok yakın olan insan yerleşimi ve ekonomik yaşamı bulunmayan ada ve kayalıklara tanıyacağı etkidir. Bu bağlamda bir sonraki bölümde Adalet Divanı'nın benzer davalarda vermiş olduğu kararlar ele alınarak bu kararlar etrafında söz konusu davaya yönelik varabileceği nihai karara ilişkin bir çıkarımda bulunmaya çalışılacaktır.

4. KIYILARI BİTİŞİK DEVLETLER ARASINDA DENİZ ALANLARININ SINIRLANDIRILMASINA İLİŞKİN DAVALARDA ULUSLARARASI ADALET DİVANI KARARLARI VE ARNAVUTLUK-YUNANİSTAN UYUŞMAZLIĞI

Bu bölümde kıyıları bitişik devletler arasında deniz yetki alanlarının sınırlandırılmasına ilişkin Adalet Divanı'na taşınan uyuşmazlıklar ele alınmıştır. Deniz yetki alanlarının belirlenmesine yönelik Adalet Divanı'na taşınan birçok uyuşmazlık bulunmakla birlikte bu bölümde bu uyuşmazlıklardan emsal teşkil edebilecek beş tanesi ele alınacaktır. Ele alınacak uyuşmazlıkları belli bir sayıya indirgerken, bu anlaşmazlıkların Arnavutluk-Yunanistan uyuşmazlığına benzer yönleri etrafında verilen kararlardan hareketle mevcut uyuşmazlıkta verilebilecek karara ilişkin bir çıkarım yapılabilecek kıstaslar göz önünde tutulmuştur. Divan'a sadece kıyıları bitişik devler arasındaki uyuşmazlıklar değil karşılıklı kıyıları bulunan devletler arasındaki uyuşmazlıklar da taşınmış olmakla birlikte, Yunanistan-Arnavutluk kıyılarının bitişik olmasından dolayı incelenecek davaların kıyıları bitişik devletler arasındaki uyuşmazlıkları kapsaması bu kıstasların ilkidir. İncelenecek olan kıyıları bitişik devletler arasındaki uyuşmazlıklara istisna olarak söz konusu uyuşmazlıkta ihtilaflı adaların varlığı, söz konusu adaların egemenliği altında bulunduğu devletin değil karşı tarafın kıyılarına yakınlığı gibi unsurlar etrafında Yunanistan-Arnavutluk uyuşmazlığı ile benzer özellikler

göstermesi neticesinde kıyıları karşılıklı bulunan Nikaragua ve Kolombiya arasındaki uyuşmazlık da ele alınacaktır. Bununla birlikte somut olayda anlaşmazlığın başrolü olarak karşımıza çıkan ve 2009 tarihli anlaşmada da Yunanistan'ın kendi topraklarının bir parçası olarak kabul ederek sınırlandırmada tam etki tanıdığı ada ve kayalıklara yapılacak olan sınırlandırmada ne oranda etki tanınabileceğine dair yapılmak istenen çıkarıma ilişkin, önceki uyuşmazlıklarda tartışmalı adalar ve kayaların varlığı ve Divan'ın sınırları tayin ederken bunları ne oranda göz önünde bulundurduğu, statüleri ve bunlara tanınan etki bir diğer kıstastır. Arnavutluk, 2009 tarihli anlaşmanın adil bir çözüm doğurmadığı; sınırlandırmada özel koşullar da dikkate alınarak uygulanacak olan kural ve ilkelerin ve nihai sınırlandırmanın hakkaniyete uygun olmasını talep etmiştir. Bu bağlamda incelenmek üzere belirlenen uyuşmazlıklarda taraflardan en az biri tarafından bu özel koşullar etrafında ileri sürülen hakkaniyet prensibi ile bağdaşan çözüme ulaşma yönündeki talepler ve Divan'ın bu davalarda karara varırken hakkaniyet ilkesine yapmış olduğu vurgu yine bu kıstaslar kapsamındadır

4.1. Adalet Divanı'na Taşınan Deniz Sınırı Uyuşmazlıkları ve Divan'ın Verdiği Kararlar

4.1.1. Kuzey Denizi Davası

Kuzey Denizi Davası, Almanya Federal Cumhuriyeti tarafından Hollanda ve Danimarka'ya karşı Adalet Divanı'nda açılan ve Divan'ın 1969 yılında karara bağlamış olduğu davadır.[252] Taraflar arasında kıta sahanlığının sınırlandırılmasında eşit uzaklık ilkesi uygulanmış ancak Almanya bu ilkenin uygulanması durumunda bulunduğu konum ve bölgenin coğrafi özellikleri nedeniyle hak ettiğinden daha az kıta sahanlığına sahip olduğu gerekçesi ile bu sınırlandırmaya karşı çıkmış ve sınırlandırmanın hakça ilkelere göre yapılması gerektiğini öne sürmüştür.[253] 1958 Kıta Sahanlığı Sözleşmesi'ne taraf

[252] "North Sea Continental Shelf (Federal Republic of Germany/Denmark)", International Court of Justice, https://www.icj-cij.org/en/case/51, (19.11.2021)

olmayan Almanya, eşit uzaklık metodunun uygulanmasının uluslararası hukuk kapsamında zorunlu olmadığını öne sürmüş ve Adalet Divanı'ndan kıta sahanlığının sınırlandırılmasında esas teşkil etmesi gereken ilkeleri ortaya koymasını istemiştir.[254] Hollanda ve Danimarka 1958 Kıta Sahanlığı Sözleşmesi'nde yer alan eşit uzaklık ilkesinin uluslararası teamül kuralı olduğunu ve bu sebeple de Federal Almanya'nın sözleşmeye taraf olmasa dahi kendisini bağladığını ileri sürmüşlerdir.[255]Divan, Hollanda ve Danimarka'nın söz konusu sınırlandırmanın 1958 Cenevre Kıta Sahanlığı Sözleşmesi'nde belirtilen eşitlik ilkesine uygun olarak yapılması gerektiğine dair iddialarını reddetmiş ve eşit uzaklık metodunun uluslararası teamül kuralı olmadığını belirtmiştir.[256] Sınırlandırmada önem teşkil edenin uygulanan yöntem değil, adil ilkeler etrafında anlaşmazlığa taraf olan bütün devletler için makul bir sonuca ulaşılması olduğu vurgulanmıştır. Divan, sınırlandırmanın hakça ilkelerin etrafında mevcut anlaşmazlıktaki tüm ilgili koşullar dikkate alınarak, tarafların karasal topraklarının denize ve deniz altına doğal olarak uzamasını oluşturan tüm kısımlarını, diğer tarafın karasal topraklarının doğal olarak uzamasına tecavüz etmeden, her bir tarafa mümkün olduğunca bırakacak şekilde gerçekleştirileceğine hükmetmiştir.[257]

---

[253] Kuzey Denizi Kıta Sahanlığı Davaları (North Sea Continental Shelf Cases, Federal Republic of Germany v. Denmark and The Netherlands, 1969), *Uluslararası Hukuk Çalışmaları*, 16.01.2017, https://uluslararasihukukcalismalari.wordpress.com/2017/01/16/kuzey-denizi-kita-sahanligi-davalari-north-sea-continental-shelf-cases-federal-republic-of-germany-v-denmark-and-the-netherlands-1969/, (19.11.2021)

[254] "İÜHF Milletlerarası Hukuk Dersi İkinci Öğretim Öğrencileri İçin Dava Özeti", *istanbul.edu.tr*, https://cdn.istanbul.edu.tr/statics/hukuk.istanbul.edu.tr/wp-content/uploads/2015/11/Kuzey-Denizi-K%C4%B1ta-Sahanl%C4%B1%C4%9F%C4%B1-Davas%C4%B1.pdf, (19.11.2021)

[255] Kuzey Denizi Kıta Sahanlığı Davaları (North Sea Continental Shelf Cases, Federal Republic of Germany v. Denmark and The Netherlands, 1969), *Uluslararası Hukuk Çalışmaları*, 16.01.2017, https://uluslararasihukukcalismalari.wordpress.com/2017/01/16/kuzey-denizi-kita-sahanligi-davalari-north-sea-continental-shelf-cases-federal-republic-of-germany-v-denmark-and-the-netherlands-1969/, (19.11.2021)

[256] "North Sea Continental Shelf (Federal Republic of Germany/Denmark)", International Court of Justice, https://www.icj-cij.org/en/case/51, (Bundan sonra I.C.J Reports 1969 olarak geçecektir.)

[257] I.C.J Reports 1969, p.54 para.101

4.1.2. Maine Körfezi Davası

Maine Körfezi Davası, Kanada ve ABD'nin Maine Körfezi'nde kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölgelerini ayıran deniz sınırının belirlenmesi ile ilgilidir. Bu dava, 20 Ocak 1982[258] tarihli bir emirle oluşturulan, beş hâkimden oluşan Uluslararası Adalet Divanı Özel Dairesi tarafından karar verilmiş olması dolayısı ile uluslararası hukuk uygulamalarında ayrı bir öneme ve yere sahiptir.[259] Davada taraflar kıta sahanlığı ve MEB'i belirleyecek olan sınırın çizilecek aynı çizgi ile sınırlandırılmasını talep etmiştir.[260] Aynı zamanda 1958 Kıta Sahanlığı Sözleşmesi'ne taraf olan iki devlet Divan'a yaptıkları başvuruda söz konusu sınırın hakkaniyet çerçevesinde ve uluslararası hukuk ilkelerine uygun bir şekilde ve doğal uzantı ilkesinin de gözetilerek belirlenmesini talep etmişlerdir.[261] Bununla birlikte Kanada, kara sınırı ile kıyının kesiştiği noktada iki devletin yan yana konumlanmış olduğunu ifade ederek sınırlandırmada eşit uzaklık ilkesinin uygulanmasını talep etmiştir.[262] Divan, sınırlandırmanın adil kriterler uygulanarak, bölgenin coğrafi konfigürasyonu ve ilgili koşullar gözetilerek hakkaniyete uygun bir sonuç sağlamaya yönelik yöntemler çerçevesinde gerçekleştirileceğini belirtmiştir.[263] Bu noktada Divan mevcut olayda uygulanmasına engel teşkil eden bir durumun olmadığını kabul ederek sınırlandırmada tek hat yöntemini kullanmasını kabul etmiştir. Anakaradan belirli bir uzaklıkta konumlanmış olan küçük adalara, üzerinde insan yaşamının sürdürülmeği kayalara ve cezir yükseltilerine tam etki tanıyan bir metodun uygulamasına ise hakkaniyete uygun sonuçlar doğurmayacağı gerekçesi ile Divan tarafından kuşku ile

---

[258] "Delimitation of the Maritime Boundary in the Gulf of Maine Area (Canada/United States of America)", International Court of Justice, https://www.icj-cij.org/en/case/67, (19.11.2021) (Bundan sonra I.C.J Reports 1984 olarak geçecektir)

[259] Serkan Küçükkuray, *"Doğu Akdeniz Deniz Yetki Alanları Uyuşmazlığı ve Türkiye",* (Yakın Doğu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi), Lefkoşa 2019, s.65.

[260] "Maine Körfezi'ndeki Deniz Alanlarının Sınırlandırılması Davası (Canada/United States of America, Judgement, 1984), *Uluslararası Hukuk Çalışmaları*, 12.02.2017, https://uluslararasihukukcalismalari.wordpress.com/2017/02/12/maine-korfezindeki-deniz-alanlarinin-sinirlandirilmasi-davasi-canadaunited-states-of-america-judgement-1984/, (19.11.2021)

[261] Taha Yağız, "Adalar Denizi ve Doğu Akdeniz İçin Emsaller", mavivatan.net, 12.09.2020, https://mavivatan.net/adalar-denizi-ve-dogu-aldeniz-icin-emsaller/, (19.11.2021)

[262] Serkan Küçükkuray, *"Doğu Akdeniz Deniz Yetki Alanları…,* s.65.

[263] I.C.J. Reports 1984, para.112

yaklaşılmıştır.[264] Divan, 1958 Cenevre Kıta Sahanlığı Sözleşmesi'nde ve karasuları ile bitişik bölgenin sınırlandırılmasında öngörülen eşit uzaklık ilkesinin MEB sınırlandırılmasında da öne sürülemeyeceğinin ve ABD ile Kanada'nın 1958 Cenevre Kıta Sahanlığı Sözleşmesi'ne taraf oldukları gerekçesiyle somut olayda bu ilkenin uygulanmasını haklı kılmadığını belirtmiştir.[265] Bununla birlikte Divan, 1969 Kuzey Denizi Davası kararına atıf yaparak eşit uzaklık ilkesinin hukuki geçerliliği ve önceliği olan, uygulanma zorunluluğu olan ve tercihen başvurulan bir prensip olmamakla birlikte teamül kuralı da teşkil etmediğini ifade etmiş; sınırlandırmada adil kriterlerin uygulanmasının ve alanın coğrafi konfigürasyonu ve diğer ilgili koşullar ile ilgili olarak hakkaniyetli bir sonuca ulaşılabilecek pratik yöntemlerin kullanılmasının altını çizmiştir.[266] Bundan hareketle Divan, mevcut olaydaki kıyı uzunluklarının farklılıklarına dikkat çekerek (ABD'nin kıyıları Kanada'ya göre daha uzundur) bunları özel koşul olarak değerlendirmiş ve eşit uzaklık ilkesinin uygulanmasını reddederek sınırlandırmada oransallık kavramına vurgu yapmıştır.[267] Divan'ın kıyı uzunluklarının dikkate alınarak yaptığı bu sınırlandırmada kıyı uzunlukları esas teşkil eden bir sınırlandırma ölçütü olmamakla birlikte Divan'ın verdiği bu kararda varmak istediği sonuç hakkaniyetli bir sınırlandırma yapabilmektir. Divan'ın verdiği kararda hareket noktası kıyı uzantılarının iç içe geçtiği alanların eşit şekilde bölünmesi ilkesi olmuştur.[268] Ancak bölgedeki coğrafi koşullar ve farklılıklar ile kıyı uzunluklarının farklılıkları söz konusu olduğundan bu ilkenin uygulanmasının hakça sonuçlar doğurabilmesi için bazı durumlarda yardımcı kriterlere başvurularak yumuşatılması veya düzeltilmesinin gerekliliğine vurgu

---

[264] "Maine Körfezi'ndeki Deniz Alanlarının Sınırlandırılması Davası (Canada/United States of America, Judgement, 1984), *Uluslararası Hukuk Çalışmaları*, 12.02.2017, https://uluslararasihukukcalismalari.wordpress.com/2017/02/12/maine-korfezindeki-deniz-alanlarinin-sinirlandirilmasi-davasi-canadaunited-states-of-america-judgement-1984/, (19.11.2021)

[265] Hande Dağıstanlı, *"Ege Kıta Sahanlığı Uyuşmazlığı"*, (Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi), Ankara 2006, s. 48

[266] I.C.J. Reports 1984, para.112

[267] Taha Yağız, "Adalar Denizi ve Doğu Akdeniz İçin Emsaller", mavivatan.net, 12.09.2020, https://mavivatan.net/adalar-denizi-ve-dogu-aldeniz-icin-emsaller/, (19.11.2021)

[268] Arda Özkan, *"Uluslararası Deniz Hukuku Açısından Ege Denizi Kıta Sahanlığı Uyuşmazlığı"*, (Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi), Trabzon 2009, s.38

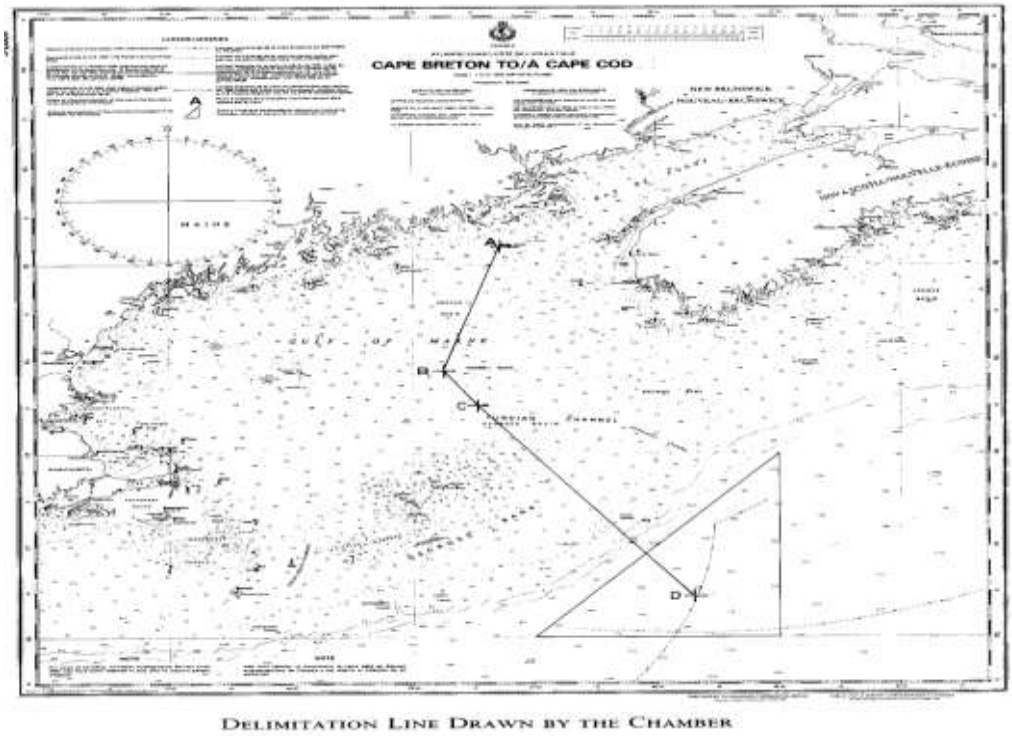
yapılmıştır.[269] Bu yardımcı kriterler, sınırlandırmada uygulanacak yöntemin bir kıyının denize olan uzantısının kesilmesine yol açmayacak şekilde uygulanması veya böyle bir sonuç söz konusu olduğunda bu etkinin kısmen de olsa giderilmesi amacıyla bu kıyıların ötesinde bulunan ada, insan yerleşimi bulunmayan kaya veya cezir yükseltilerinin belli bir ölçüde önemli olduğu durumlarda bunlara hakkaniyet uyarınca sınırlı bir düzeltici etki tanınmasıdır.[270]

Körfez'in kuzeydoğu kesiminde ABD ve Kanada arasındaki hakim ilişkinin yanal komşuluk ilişkisi olduğunu ifade eden Divan, iki ülke arasındaki ilişkinin yan yana olduğu bu alana kadar olan bölümde sınırın belirlenmesinde deniz alanlarının eşit bir biçimde ayrımını yapacak geometrik yöntemlerin uygulanmasına karar vermiştir.[271] Bununla birlikte Divan, yanal komşuluk ilişkisinin yanı sıra kıyıların karşı karşıya olduğu bir durumun varlığını da kabul etmiş ancak Kanada'nın sınırın bu karşılıklı kıyılardan çizilecek bir orta hat ile belirlenmesi yönündeki talebinin adil olmayacak sonuçlar doğurduğu gerekçesi ile aynen kabul edilemeyeceği hükmüne varmıştır.[272] Divan, bu haliyle düzeltilmemiş bir orta hattın, Körfez'in batı yakasının tümüyle ABD'ye ait olduğu halde orta hattın yönü üzerinde hiçbir etkisinin olmaması ve bu noktada Kanada'ya da iki devlet arasındaki kara sınırı bu kıyının ortasından geçmişçesine hak kazandıracağı ve sanki Körfez'in tüm doğu kısmı Kanada'ya aitmiş gibi bir deniz alanı tanıyacağı[273] sonuçlarını doğurmaktadır.[274] ABD'nin Körfez'deki kıyı uzunluğunun 284 deniz mili ve Kanada kıyılarının toplam uzunluğunun 206 deniz mili olduğunu ve dolayısıyla da kıyı şeritlerinin oranının 1.38:1 oranında olduğunu ifade eden Divan, çizilecek orta hatta bu orana uygun düzeltme yapılması gerektiğine karar vermiştir.[275] Bununla birlikte Divan Nova Scotia açıklarında Kanada egemenliğindeki Seal Adası'nın ve çevresindeki ada ve

[269] Arda Özkan, *"Uluslararası Deniz Hukuku Açısından…,* s.38.
[270] Serkan Küçükkuray, *"Doğu Akdeniz Deniz Yetki Alanları…,* s.67
[271] I.C.J. Reports 1984, paras. 190-229
[272] Hande Dağıstanlı, *"Ege Kıta Sahanlığı Uyuşmazlığı"*, s.50.
[273] I.C.J. Reports 1984, paras. 190-229
[274] Arda Özkan, *"Uluslararası Deniz Hukuku Açısından…,* s.38.
[275] I.C.J. Reports 1984, paras. 190-229

adacıkların varlığı nedeniyle daha fazla düzeltilme yapılması gerektiğini ifade etmiştir. Nova Scotia kıyı şeridinin Seal Adası ile bu kıyı arasındaki tüm mesafe boyunca güneybatı yönünde yer değiştirdiğini düşünmenin aşırı olacağını düşünerek adaya yarı etkiyi tanımayı uygun görmüş ve kıyılar arasındaki oranın 1.32:1 olması sağlanmıştır.[276]

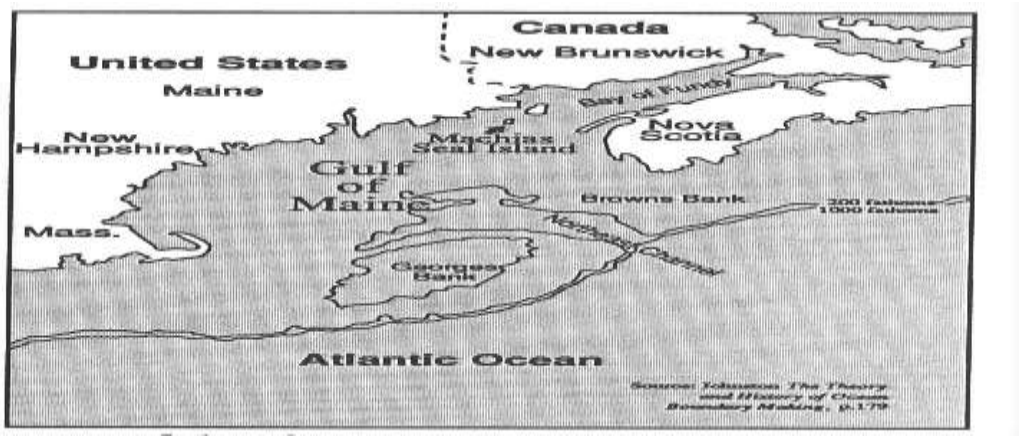
Harita-4: UAD Tarafından ABD-Kanada Arasında Çizilen Sınır Alanı

Kaynak: https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/67/067-19841012-JUD-01-00-EN.pdf

[276] I.C.J. Reports 1984, paras. 190-229

Harita:5 Yarı Etki Tanınarak ABD Ve Kanada Kıyıları Arasındaki Oranı 1.31:1 Olarak Belirleyen Seal Adası'nın Konumu

Kaynak: https://www.siue.edu/GEOGRAPHY/ONLINE/location1.jp

4.1.3. Tunus-Libya Kıta Sahanlığı Uyuşmazlığı

Tunus-Libya kıta sahanlığı uyuşmazlığı davası, tarafların mahkemeye 1978 yılında bildirilen özel bir anlaşma ile kıta sahanlığının tarafların her birine ait olan bölgelerin Tunus ile Libya Arap Cemahiriyesi arasında sınırlandırılmasında uluslararası hukukun hangi ilke ve kurallarının uygulanacağının belirlenmesini istedikleri davadır.[277] Taraflar mahkemeye sınırlandırmada uygulanabilecek ilke ve kuralların neler olduğunu sorarken mahkemenin hakça ilkeler ve bölgenin kendine has koşulları ile III. Deniz Hukuku Konferansı'nda kabul edilen yeni eğilimleri de göz önünde tutmasını istemiş ve mevcut olayda söz konusu ilke ve kuralların pratik uygulamasının ne şekilde gerçekleştirilebileceğini sormuşlardır.[278] Somut olayda taraflar sınırlandırmanın her iki tarafa da kara ülkesinin deniz altındaki doğal uzantısının hakça ilkelere uygun olarak verilmesini sağlayacak şekilde gerçekleştirilmesi hususunda anlaşmışlar, ancak bu doğal uzantının belirlenmesinde esas alınması gereken kıstaslar konusunda anlaşamamışlardır.

---

[277] Aslan Gündüz, The Concept Of The Continental Shelf In Its Historical Evolution, Marmara Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Döner Sermaye İşletmesi Matbaa Birimi Basımı, Yayın No:490, İstanbul 1990, s.223-224.

[278] Hüseyin Pazarcı, Uluslararası Adalet Divanı'nın Tunus-Libya Kıta Sahanlığı Uyuşmazlığına İlişkin 24 Şubat 1982 Tarihli Kararı/ Karar Metinleri, *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni*, Cilt:2, Sayı 2, 2011, s.43.

Libya'ya göre sınırlandırılacak olan bölge Kuzey Afrika'nın kuzey yönünde doğal uzantısıdır ve doğal uzantının yönü tespit edilirken esas alınması gereken kara birimi kıta karasıdır[279] ve deniz yatağının değil, doğal uzantının yönünün tespit edilmesi gerekmektedir.[280] Tunus'a göre ise sınırlandırılacak olan alandaki doğal uzantının yönü batı–doğudur ve bu jeolojik bakımdan Tunus kara ülkesinin doğu kesiminin bir uzantısıdır; bu noktada doğal uzantının yönü kıta karası değil kara ülkesi esas alınarak saptanmalıdır.[281]

Divan tarafların mevcut uyuşmazlığa yönelik iddialarını göz önünde bulundurarak öncelikle sınırlandırılacak olan alanı araştırmıştır. Bu noktada ifade edilen alan sınırlandırılması söz konusu olan alanın Pelajcı Bloğu olarak adlandırılan alanın bir kısmı ve Güneydoğu Tunus, Hammamet Körfezi'nin güneyinde kalan Tunus kara ülkesinin doğusu ile Libya'nın kuzeyindeki Jeffara Sahrası olmak üzere kendi toprakları içerisindeki kara alanlarını da kapsadığı hususuna varmıştır.[282] Divan bir sonraki aşamada, tarafların ileri sürdükleri argümanları doğrultusunda doğal uzantı kavramının kıta sahanlığının sınırlandırılmasında bir kıstas teşkil edip etmediğini araştırmış ve coğrafi durumun bunu uygun kıldığı durumlarda kıta sahanlığının sınırlandırılmasında doğal uzantı kavramına belirli bir rol atfedilebileceği ancak kendi başına mutlak surette yeterli hatta uygun olmayacağını ve bu gibi durumlarda önemli olanın hakça ilkeler olduğunu ifade etmiştir.[283] Divan, hakkaniyete uygun bir sonuca varılabilmesi için bölgeyi karakterize eden ilgili koşullarının göz önüne alınması gerektiğini ifade etmiştir.[284] Bu noktada Divan, kıta sahanlığı haklarının devletlerin kara ülkesindeki egemenliklerinden ileri geldiğini[285]; kıyı ile buna bitişik bulunan kıta sahanlığı arasındaki coğrafi ilişkiye

[279] "Continental Shelf (Tunisia/Libyan Arab Jamahiriya)", *International Court of Justice*, 6269.pdf (icj-cij.org), p.44 para. 39. (Bundan sonra I.C.J Reports 1982 olarak geçecektir.)
[280] I.C.J Reports 1982, p.45 para.40
[281] Hande Dağıstanlı, *"Ege Kıta Sahanlığı Uyuşmazlığı"*, s.37.
[282] I.C.J Reports 1982, p.41 para.32.
[283] I.C.J Reports 1982, p.46-47 para.44.
[284] I.C.J Reports 1982, p.60 para.72.
[285] I.C.J Reports 1982, p.61 para.73.

önem atfedilmesini gerektiğini[286]; su altı alanlarının sınırlandırılmasında esas hareket noktasının kıyılar olduğunu[287]; bölgede bulunan Jerba ve Kerkennah Adaları'nın ve çevresindeki cezir yükseltilerinin varlığı ve konumunun sınırlandırmada önemli unsurlar olduğu hususlarını ortaya koymuştur.[288] Jerba ve Kerkennah adaları Tunus egemenliğinde olan ve Tunus tarafından kıyılarının bir parçası olarak değerlendirilmesi talep edilen adalar olarak sınırlandırmanın tartışmalı unsurlarıdırlar.

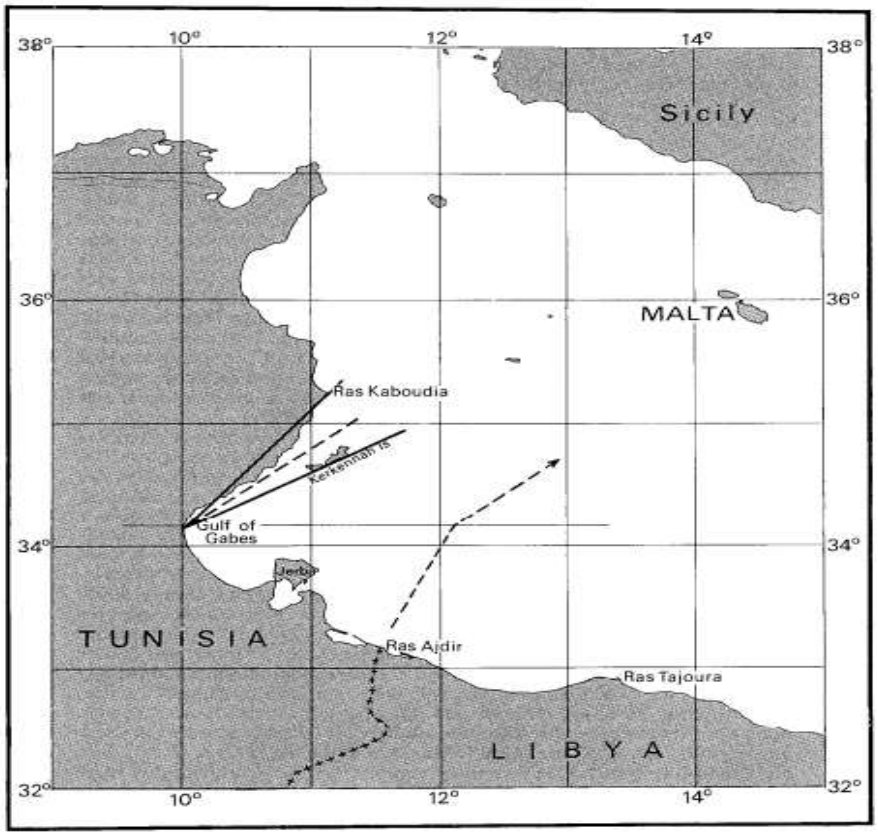
Divan, davanın özel koşulları kapsamında eşit mesafe ilkesinin uygulanmasının hakça bir sonuca ulaşılmasına yol açamayacağına karar vermiştir.[289] Sınır çizgisinin izleyeceği rotaya ilişkin olarak ise bölgeyi iki sektöre bölmüştür: Kıyıya yakın sektör ve kıyıya uzak sektör.[290] Birinci sektör sınırlamanın iki ülke arasındaki kara sınırının başladığı Ras Adjir[291] sınır noktasından başlayarak kıyıya dikey bir çizgi olarak çizilen[292] ve kuzeydoğu yönüne uzanan kıta sahanlığı alanıdır.[293] İkinci sektörde ise Divan, Gabes Körfezi bölgesinde Tunus kıyılarının yön değiştirdiği faktörünü ve Kerkennah Adaları'nın konumunu göz önünde tutarak hakça ilkeler çerçevesinde Libya kıyılarına doğru daha dar bir açı yapmasının yerinde olacağına karar vermiş ve Kerkennah Adaları'na yarım etki tanımıştır;[294] bulunduğu bölgede Jerba Adası'nın mevcudiyetinin yol açacağı etkilere baskın gelen başka düşüncelerin olduğu ve de kıyıya yakın bir konumda olmayan unsurların kıyının genel istikameti belirlenirken gözardı edilmesinin makul görülebileceği gerekçeleriyle Jerba Adası'nı göz önünde tutmamıştır.[295]

---

[286] I.C.J Reports 1982, p.61 para.73.
[287] I.C.J Reports 1982, p.61 para.74.
[288] I.C.J Reports 1982, p.63-64 para.79.

[289] "Continental Shelf (Tunisia/Libyan Arab Jamahiriya)", *International Court of Justice*, https://www.icj-cij.org/en/case/63,
[290] "Continental Shelf (Tunisia/Libyan Arab Jamahiriya)", *International Court of Justice*, https://www.icj-cij.org/en/case/63,
[291] Hüseyin Pazarcı, *Uluslararası Adalet Divanı'nın Tunus-Libya*…, s.45.
[292] Gös.yer.
[293] "Continental Shelf (Tunisia/Libyan Arab Jamahiriya)", *International Court of Justice*, https://www.icj-cij.org/en/case/63,
[294] Hüseyin Pazarcı, *Uluslararası Adalet Divanı'nın Tunus-Libya*…, s.45.
[295] Gös.yer.

Harita-6: UAD Tarafından Tunus-Libya Arasında Çizilen Sınır Alanı

Kaynak: https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/63/063-19820224-JUD-01-00-EN.pdf

4.1.4. Romanya-Ukrayna Deniz Alanlarının Sınırlandırılması Davası

İki ülke arasındaki anlaşmazlık 2004 yılında Romanya'nın iki devlet arasında tek bir sınırın oluşturulması ve böylece kıta sahanlığı ve bunlara ait münhasır ekonomik bölgelerin sınırlandırılmasına ilişkin anlaşmazlık ile ilgili Ukrayna aleyhine dava açmak üzere başvuruda bulunması ile UAD'ye taşınmıştır.[296] Romanya, Divan'dan Ukrayna ile Karadeniz'de kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölgelerini ayıran tek bir deniz sınırı

[296] Maritime Delimitation in the Black Sea (Romania v. Ukraine), International Court of Justice, https://www.icj-cij.org/en/case/132 (Bundan sonra I.C.J Reports 2009 olarak geçecektir.)

çizmesini istemiştir.[297] Divan öncelikle sınırlandırmanın ilgili olduğu deniz alanları ve kıyıları incelemiştir. Bundan hareketle Divan sınırlandırmaya yönelik ilgili ilke ve kuralları uygularken Karadeniz'in kapalı bir deniz olması, Ukrayna'nın egemenliğindeki Serpents Adası'nın varlığı ve sınırlandırmaya etkisi, ilgili kıyıların uzunlukları ve birbirine oranı unsurlarını göz önünde tutmuştur.[298] Divan, sınırlandırmada ilk olarak geometrik olarak nesnel ve sınırlandırılacak bölgenin coğrafyasına uygun yöntemler kullanarak geçici bir sınır çizgisi oluşturulacağını ve bitişik kıyılar arasında sınırlandırma söz konusu olduğunda bunu mümkün kılmayan zorlayıcı sebepler olmadığı müddetçe eşit uzaklık çizgisinin çizileceğini belirtmiştir.[299] Divan, ardından belirlenen bu geçici eşit uzaklık çizgisine hakkaniyete uygunluğu kapsamında düzeltmede bulunulmasının gerekip gerekmediğinin kararlaştırıldığı ve nihai olarak da belirlenen çizgi ile hakça bir sonuca varılıp varılmadığı hususunun ortaya konduğu üç aşamalı bir süreç izlemiştir.[300] UAD'nin karar verirken Ukrayna kıyılarına ilişkin göz önünde tuttuğu iki önemli unsur bulunmaktadır: Karkinit Körfezi'nin statüsü ve Serpents Adası'nın sınırlandırmadaki etkisi.[301]

Karkinit Körfezi'nin Ukrayna'nın ilgili kıyılarının bir parçasını oluşturduğuna ilişkin iddiasına karşılık Divan, Körfez'in kıyılarının birbirine dönük olduğunu ve denizaltı uzantılarının Romanya kıyılarının uzantıları ile örtüşmediğini ifade ederek Körfez'in kıyılarını sınırlandırma kapsamındaki kıyılar olarak değerlendirmemiştir.[302] Romanya'nın üzerinde insan yaşamını ve ekonomik yaşamını sürdüremeyen bir kayalık olduğunu ve dolayısı ile MEB ve kıta sahanlığı bulunmadığını, böylelikle sınırlandırmada esas nokta olarak belirlenemeyeceğini iddia ettiği Serpents Adası'na ilişkin olarak ise mahkeme, adanın kıyılarının tarafların ilgili kıyılarının toplam uzunluğu üzerinde gerçek

[297] I.C.J Reports 2009, p.66 para.11
[298] Nasıh Sarp Ergüven, "Karadeniz'de Deniz Alanları Sınırlandırılması Davası(Romanya/Ukrayna) ve Uluslararası Hukuk Açısından Etkileri", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,*63/2 2014, s.315.
[299] I.C.J Reports, p.101 para.116
[300] I.C.J Reports, p.101 para.120-122
[301] Nasıh Sarp Ergüven, *Karadeniz'de Deniz Alanları…,* s.316.
[302] I.C.J Reports, p.97 para.100

bir fark yaratmayacak kadar kısa olduğunu ifade etmiş ve bu nedenle adanın kıyılarını sınırlandırma kapsamına almamıştır.[303] Böylece Romanya'nın ilgili kıyı şeridinin uzunluğu 248 km olarak tayin edilirken Ukrayna'nın ilgili kıyılarının uzunluğu 705 km olarak tayin edilmiştir.[304] Sınırlandırma ile ilgili deniz alanlarının tespitinde ise Divan kapalı bir deniz olan Karadeniz'de sınırlandırmanın Romanya ve Ukrayna'nın bitişik ve karşılıklı kıyıları arasında ve güneyde de Türkiye ve Bulgaristan'ın deniz yetki alanlarına kadar olan bölgede gerçekleşeceğini belirtmiştir.[305] Bu haliyle saptanmış deniz alanı ve kıyılar etrafında sınırlandırma Karkinit Körfezi kıyılarını ve Türkiye ile Bulgaristan'ın deniz yetki alanlarını dışlayacak şekilde tayin edilmiştir.[306]

Divan üç aşamada gerçekleştirdiği sınırlandırmanın ilk aşamasında geçici eşit uzaklık çizgisini belirlemiştir. Bu çizginin belirlenmesinde Sulina Bendi ve Serpents Adası'nın rolü Divan tarafından değerlendirilmiştir. MEB ve kıta sahanlığının genişliğinin karasularının ölçüldüğü esas hatlardan itibaren ölçüldüğü esası itibari ile Divan, Sulina Bendi'ni BMDHS'nin 11.maddesi[307] kapsamındaki karasularının sınırlandırılmasında dikkate alınan liman kavramının kapsamına almamıştır.[308] Yukarıda belirtildiği üzere Serpents Adası'nı da adanın kıyılarının tarafların ilgili kıyılarının toplam uzunluğu üzerinde gerçek bir fark yaratmayacak kadar kısa olduğunu ifade etmiş ve bu nedenle adanın kıyılarını sınırlandırma kapsamına almamıştır.[309] Belirlenen çizginin hakkaniyete uygunluğu bağlamında düzeltilmesinin gerekli olup olmadığı noktasında ise Divan yine daha önce yukarıda belirtildiği gibi Karadeniz'in kapalı bir deniz olması, Ukrayna'nın egemenliğindeki Serpents Adası'nın varlığı ve sınırlandırmaya etkisi, ilgili kıyıların uzunlukları ve birbirine oranı unsurlarını göz önünde tutmuştur. Romanya'nın

[303] I.C.J Reports, p.97-98 para.102
[304] I.C.J Reports, p.98 para.103
[305] I.C.J Reports, p.100 para.112
[306] I.C.J Reports, p.100 para.113
[307] Karasularının sınırlandırılması amacı ile, bir liman sisteminin ayrılmaz bir parçasını oluşturan daimi tesislerden açık denize doğru en uçtakiler sahilin bir parçası olarak kabul edilir. Sahillerin açığındaki tesisler ve sun'i adalar, daimi liman tesisleri olarak kabul edilmeyecektir.
[308] I.C.J Reports, p.106-108 para.133-138
[309] I.C.J Reports, p.97-98 para.102

insan yaşamına elverişli olmadığı ve Serpents Adası'nın ada değil bir kayalık olduğunu, dolayısıyla sadece 12 mil karasuları elde edebileceğini, MEB ve kıta sahanlığı tanınamayacağını iddia eden Romanya'ya karşılık Ukrayna, adanın insan yaşamına imkan verdiğini ve kendine özgü bir ekonomik bir yaşamının mevcut olduğunu öne sürmüştür.[310] Divan adaya ilişkin değerlendirmesinde, adaya tanınacak olası kıta sahanlığı ve MEB'in, Karkinit Körfezi ile güneyde Türkiye ile Bulgaristan'ın deniz yetki alanlarını dışarıda bırakacak biçimde belirlenen sınırlandırma kapsamında deniz alanını genişletemeyeceğine vurgu yapmıştır. Bu noktadan hareketle Serpents Adası'nın hukuki statüsü üzerinde durulmasının lüzumsuz olduğu ve adanın varlığının çizilen geçici eşit uzaklık çizgisinde hakkaniyete uygunluk açısından düzeltme gerektirmediği belirtilmiştir.[311] Karadeniz'in kapalı bir deniz olması nedeniyle Divan bu denizde kıyısı bulunan diğer devletler arasında gerçekleştirilen deniz yetki alanlarının sınırlandırılmasına yönelik yaptıkları anlaşmaları araştırmış ve bu sınırlandırma anlaşmalarının Romanya ile Ukrayna arasındaki deniz alanı sınırlandırmasına etkilerini incelemiştir.[312] Divan yaptığı araştırmanın ardından, Türkiye ile Bulgaristan ve Türkiye ile Ukrayna arasındaki deniz yetki alanlarının sınırlandırmasına dair anlaşmalarının Romanya-Ukrayna arasındaki sınırlandırma gerçekleştirilirken de dikkate alınacağını; söz konusu anlaşmaların ve Karadeniz'in kapalı deniz olması unsurlarının geçici eşit uzaklık çizgisinde herhangi bir düzeltme gerektirmediğine dair karara varmıştır.[313]

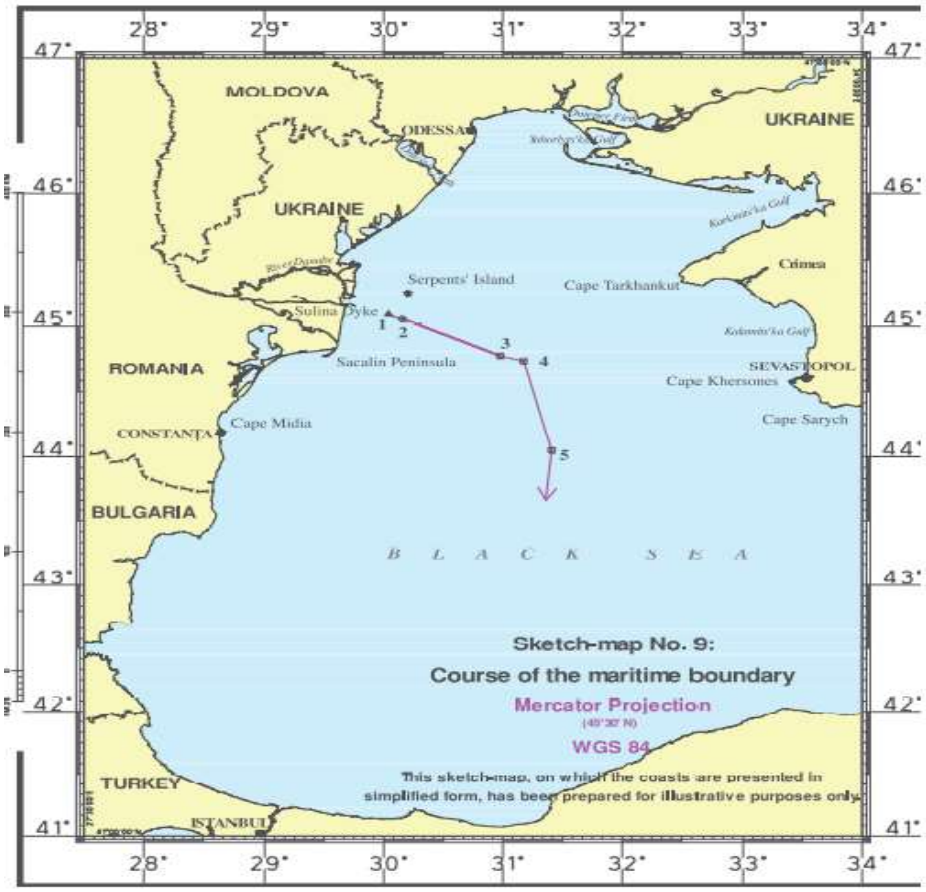
İzlenen bu aşamaların ardından Divan tarafından belirlenen geçici eşit uzaklık çizgisi, taraflar arasında imzalanan 2003 Devlet Sınır Rejimi Antlaşması ile Romanya karasularının Serpents Adası çevresinde çizilen 12 deniz mili yay ile kesiştiği[314] ve karasularının tespit edildiği noktadan başlayarak Serpents Adası'na ait karasularının kavisini izlemiş ve Romanya-Ukrayna arasındaki bitişik ve karşılıklı kıyılar bu eşit

[310] Nasıh Sarp Ergüven, *"Karadeniz'de Deniz Alanları Sınırlandırılması…,,* s.320-321.
[311] I.C.J Reports, p.122 para.187
[312] Nasıh Sarp Ergüven, *"Karadeniz'de Deniz Alanları Sınırlandırılması…,* s.319.
[313] I.C.J Reports, p.122 para.177-178
[314] I.C.J Reports, p.128 para.205-206

uzaklık çizgilerinin birleşmesinden meydana gelmiştir.[315] Ukrayna, belirlenecek sınırın bitiş noktasının Karadeniz'e kıyısı olan Türkiye ve Bulgaristan'ın deniz yetki alanlarına uzanmasının önüne geçmek amacıyla kesin bir biçimde tayin edilmemesi gerektiğini ileri sürmüş ve Divan da aynı görüşten hareketle sınırı üçüncü devletlerin çıkarlarının etkileneceği alana kadar sürdürülmesini kararlaştırarak kesin bir bitiş noktası tayin etmemiştir.[316] Sınırın bitiş noktasının mutlak bir şekilde tayin edilmemesinin altında yatan neden Türkiye ve Bulgaristan'ın kıta sahanlığı ve MEB sınırlarının kuzeydoğu yönündeki sınır çiziminin taraflarca daha sonra uygun bir zamanda yapacakları müzakerelerle belirlenmesi yönündeki kararları neticesinde henüz tamamlanmamış olmasıdır.[317] Divan tarafından belirlenen bu sınır ile birlikte taraflar arasında uyuşmazlığa ev sahipliği yapan 12.200 km^2 'lik kıta sahanlığı ve MEB alanlarının %79'u üzerinde Romanya'nın yetkili olduğu kararına varılmıştır.[318] Son aşamada Divan, nihai sınırlandırmanın hakça bir çözüm ile sonuçlandığını doğrulamak için ilgili kıyı ve deniz alanlarının oranını ortaya koymuş; ölçülen Romanya ve Ukrayna için ilgili kıyı uzunluklarının oranı yaklaşık 1: 2.8 ve Romanya ile Ukrayna arasındaki ilgili alanın oranı yaklaşık 1:2.1 olarak saptanmıştır.[319] Divan belirlenen hatta hangi bir değişikliğin yapılmasını gerekli görmemiştir.[320]

[315] I.C.J Reports, p.128 para.206
[316] I.C.J Reports, p.128 para.209-219
[317] Nasıh Sarp Ergüven, *"Karadeniz'de Deniz Alanları Sınırlandırılması…,* s.321.
[318] Gös.yer
[319] I.C.J Reports, p.130 para.215
[320] I.C.J Reports, p.130 para.216

Harita-7: UAD Tarafından Romanya - Ukrayna Arasında Çizilen Sınır Alanı

Kaynak: https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/132/132-20090203-JUD-01-00-EN.pdf

4.1.5. Nikaragua-Kolombiya Davası

Nikaragua-Kolombiya Davası, Nikaragua'nın 6 Aralık 2001'de iki devlet arasında toprak mülkiyeti ve deniz alanlarının sınırlandırılmasına ilişkin bir takım uyuşmazlıklar ile ilgili tek taraflı olarak Kolombiya'ya karşı dava açan bir başvuruda bulunduğu ve UAD tarafından 2012 yılında karara varılmış olan davadır.[321]

[321] "Territorial and Maritime Dispute (Nicaragua v. Colombia)", International Court of Justice, https://www.icj-cij.org/en/case/124 (Bundan sonra I.C.J Reports 2012 olarak geçecektir.)

Karayip Denizi üzerinde yaşanan bu uyuşmazlık egemenliği tartışmalı birden fazla adanın mevcut olduğu ve sınırlandırmada adaların statüsü ile etkilerinin gündeme geldiği bir diğer deniz sınırı sorunudur. Söz konusu bu adalar San Andrés, Providencia, Santa Catalina adaları olmakla beraber bu adaların hepsi Kolombiya'ya ait adalardır ve Nikaragua'nın 100 deniz milinden biraz fazla olacak şekilde doğusunda, anakara kıyısının karşısında konumlanmıştır.[322] Nikaragua'ya daha yakın konumlanmış olan bu adalar egemenliği altında bulundukları Kolombiya'ya ise yaklaşık 380 mil uzaklıkta bulunmaktadır.[323] Bununla beraber Karayip Denizi'nin batı kesiminde Nikaragua anakarasına yakın konumlanmış çok sayıda mercan resifi ile kayalık, küçük alçak kum adası bulunmaktadır.[324]

Nikaragua, Divan'dan anakara kıyılarının karşısında konumlanmış olan San Andrés, Providencia ve Santa Catalina adaları ile yine anakarasına yakın konumlanmış ve sayıları birden fazla egemenliği tartışmalı küçük ada (Alburquerque, Roncador, North Cay, Southwest Cay, Serrana, East Cay, Beacon Cay ve Serranilla kıyısındaki diğer küçük adalar; Low Cay Bajo Nuevo kıyısındaki diğer küçük adalar)[325], kayalık ve resiflerin egemenliğinin kendisine ait olduğunu beyan etmesi ve karara bağlamasını istemiştir.[326] Bununla birlikte Nikaragua, Kolombiya'nın San Andrés, Providencia, Santa Catalina adaları üzerindeki egemenliğini tanıdığı 24 Mart 1928 tarihli Barcenas-Esguerra Antlaşması'nın yasal olarak geçerli olmadığını; özellikle de Kolombiya'nın San Andrés ve Providencia adaları üzerindeki hak iddialarına yasal bir temel sağlayamadığını; Divan'ın Barcenas-Esguerra Antlaşması'nın yasaya uygun olarak sonuçlandığını tespit etmesi durumunda ise, bu antlaşmanın Kolombiya tarafından ihlali ile Nikaragua antlaşmanın feshini ilan etme hakkına sahip olduğunu öne sürmüştür.[327] Nikaragua, Kolombiya ile anakara kıyılarının oluşturduğu coğrafi ve yasal çerçeve içinde uygun

[322] I.C.J Reports 2012, p.17 para.19-22
[323] I.C.J Reports 2012, p.18 para.22
[324] I.C.J Reports 2012, p.17 para.20
[325] I.C.J Reports 2012, p.17 para.17
[326] I.C.J Reports 2012, p.13 para.16
[327] I.C.J Reports 2012, p.17 para.19-22

sınırlandırma biçiminin bu anakara kıyıları arasında ortanca bir çizgi şeklinde belirlenecek tek bir deniz sınırı olduğunu ve taraflar arasındaki kıta sahanlığı ve MEB belirlenmesinin hakkaniyet ilkesi ve ilgili durumların göz önüne tutularak gerçekleştirilmesini talep etmiştir.[328] Bunlara ek olarak Nikaragua, söz konusu başvurunun başlıca amacının mülkiyet ve deniz sınırlarının belirlenmesi ile ilgili beyanlar elde etmek olsa da, Kolombiya'nın adalara sahip olmasından ve San Andrés ve Providencia'nın yanı sıra 82. meridyene kadar olan anahtarlar ve deniz alanlarından kaynaklanan sebepsiz zenginleşme unsurları için de tazminat talep etme hakkını saklı tuttuğunu belirtmiştir.[329] Nikaragua'nın bu iddia ve talebine karşılık Kolombiya ise Nikaragua'nın üzerinde egemenlik hakkına sahip olduğunu iddia ettiği tüm ada, kayalık, resif ve küçük adaların Kolombiya'ya ait olduğunu; kıta sahanlığı ve MEB sınırlandırmasının ise eşit uzaklık ilkesi esas alınarak her noktası, tarafların karasularının genişliğinin ölçüldüğü taban çizgilerine en yakın noktalardan eşit uzaklıkta olan orta çizgi çizilmek üzere tek bir deniz sınırı tayin edilecek şekilde olması gerektiğini öne sürmüştür.[330] Tarafların iddialarına karşılık Divan, 2007 yılında yapmış olduğu yargılamada taraflar arasında 1928 yılında yapılmış olan anlaşmayı esas almış ve bu konuda herhangi bir yargı yetkisinin bulunmadığını, çünkü 1928 anlaşması ile Kolombiya'nın San Andres, Providence, Santa Catalina adaları üzerindeki egemenliğinin Nikaragua tarafından tanınmış olduğuna hükmetmiştir.[331] Karayipler'in güneybatısından başlayıp kuzeydoğuya doğru ilerlerken ise çeşitli denizsel olguların varlığına dikkat çeken Divan, taraflar arasında anlaşmazlığa neden olan bu tartışmalı unsurların Alburquerques, East-Southeast, Roncador, Serrana, Quitasueńo, Serranilla ve Bajo Nuevo olduğunu ortaya koymuştur.[332] Taraflar Quitasueńo hariç, Alburquerque, East-Southeast, Roncador, Serrana, Serranilla ve Bajo Nuevo'nun yüksek gelgitte sular üzerinde kaldığı ve dolayısıyla ada statüsünde olduğu hususunda mutabakata

[328] I.C.J Reports 2012, p.13 para.15
[329] I.C.J Reports 2012, p.13 para.15
[330] I.C.J Reports 2012, p.13 para.16
[331] I.C.J Reports 2012, p.18 para.23
[332] I.C.J Reports 2012, p.21 para.25

varmışlardır.[333] Nikaragua Quitasueńo'nun bir ada olmadığını, gel-git ile sular altında kalan bir cezir yüksekliği olduğunu öne sürmüştür.[334] Kolombiya ise iddialarını Kolombiya Donanması tarafından 2018 yılında hazırlanan "Quitasueño ve Alburquerque Üzerine Çalışma" ve 2010 yılında Dr. Robert Smith tarafından Şubat 2010 tarihli Quitasueño Adaları'nın (Kolombiya) Haritalandırılması — Esas Hatları, Kara Denizleri ve Bitişik Bölgeleri" adı ile sunulan uzman raporuna (Smith Raporu) dayandırmaktadır.[335] Bu rapora göre Quitasueño'da 54 ayrı denizsel olgu bulunmaktadır ve bunlardan 34 tanesi yüksek gelgitte suyun üzerinde kaldıkları için ada olarak nitelendirilmekteyken 20 tanesinin ise düşük cezir yükseltileri olmakla birlikte bu 34 adanın 12 mil karasuları içerisinde yer almaktadır.[336] Bununla birlikte Smith Raporu bu adaları "Q1"den "Q54"e olacak şekilde adlandırmış ve bu ada ve cezir yükseltileri raporda bu şekilde ifade edilmiştir.[337] Divan ise bu ada ve cezir yükseltilerinin gelgitte sudan kaç metre yükseklikte olduğunu ölçen araştırmaları neticesinde sadece "Q32"nin ada statüsünde olduğunu ve diğerlerinin dikkate alınmaya gerek görülmeyen cezir yükseltileri olduğunu ifade etmiştir.[338] Tartışmalı bu adaların egemenliği noktasında ise Divan, Kolombiya'nın bu adalar üzerinde yaptığı yasal düzenlemeleri[339], 1946'dan bu yana Kolombiya'nın deniz fenerlerinin bakımında ve korunmasında yer alması; 1969 yılında Alburquerque ve Quitasueño'nun hemen yakınında iki kurtarma operasyonu gerçekleştirilmesi, balıkçılık ve diğer ekonomik faaliyetler gibi unsurları göz önünde tutarak Kolombiya'nın uzun yıllar

[333] I.C.J Reports 2012, p.27 para.22
[334] I.C.J Reports 2012, p.27 para.22
[335] I.C.J Reports 2012, p.22 para.29
[336] I.C.J Reports 2012, p.22 para.29
[337] I.C.J Reports 2012, p.22 para.29
[338] I.C.J Reports 2012, p.25 para.38
[339] Nisan 1871'de Alburquerque, Roncador ve Quitasueño'da guano(doğal bir gübre türü) çıkarma ve hindistancevizi toplama hakkını kiralamasına izin veren bir yasa çıkarılması; Eylül 1871'de San Andrés ve San Luis de Providencia Valisi'nin guanonun Alburquerque, Roncador ve Quitasueño'dan çıkarılmasını yasaklayan bir kararname çıkarması; Aralık 1871'de San Andrés ve San Luis de Providencia Kaymakamı'nın Alburquerque'deki hindistancevizi bahçeleriyle ilgili bir sözleşme imzalaması;1893'te Bolívar Dairesi Valisi tarafından Serrana'da guano ve kireç fosfatın sömürülmesi için bir izin verilmesi; Guanonun Serrana, Serranilla, Roncador, Quitasueño ve Alburquerque'de sömürülmesine ilişkin gibi.

boyunca sürekli ve tutarlı bir biçimde tartışmalı adalar açısından "à titre de souverain"[340] olarak hareket ettiğini tespit etmiş ve egemenliği tartışmalı bu adaların Kolombiya egemenliğinde olduğuna hükmetmiştir.[341]

Uyuşmazlığın yaşandığı deniz alanındaki ada, adacık ve cezir yükseltileri ile bunların egemenliklerini tayin ettikten sonra Divan, söz konusu uyuşmazlığın çözümünde uygulanacak ilke ve kuralları belirleme yoluna gitmiştir. Taraflar, bir kıyı devletinin esas hatlarına ve deniz bölgeleri üzerindeki yetkilerine, kıta sahanlığının tanımına ve münhasır ekonomik bölge ile kıta sahanlığının sınırlandırılmasına ilişkin ilgili BMDHS hükümlerinin uluslararası örf ve adet hukukunu yansıttığı ve Kolombiya BMDHS'ye taraf olmadığı için sınırlandırmada yalnızca uluslararası örf ve adet hukukun geçerli olabileceği konularında hemfikirdirler.[342] Kolombiya BMDHS'ye taraf olmadığı için uygulanacak hukukun uluslararası teamül hukuku olacağı taraflarca kabul edilmiştir.[343] Bununla birlikte taraflar özellikle münhasır ekonomik bölge ve kıta sahanlığının sınırlandırılmasına ilişkin BMDHS'nin 74. ve 83. madde hükümlerinin ve adaların yasal rejimine ilişkin 121. maddenin uluslararası örf ve adet hukuku niteliğinde olduğunu ve sınırlandırılmada kullanılmasını kabul etmiştir.[344]

Mahkeme, sınırlandırmanın gerçekleştirileceği deniz alanını belirlerken ilgili alanın her iki tarafın haklarının kesiştiği alanın ötesine geçemeyeceğini hatırlatarak[345], daha önce sınırları tayin edilmiş olan deniz alanlarının dışında kalan ve Nikaragua'ya 200 deniz mil mesafeye kadar olan bölgeyi sınırlandırılacak deniz alanı olarak belirlemiştir.[346] Mahkeme, sınırlandırmada dikkate alınacak ilgili Nikaragua kıyılarının, yalnızca 200 deniz mili hakkının ölçüleceği kıyıların parçaları değil, tarafların kesişen muhtemel

[340] "Egemen olarak" anlamına gelen uluslararası hukuk terimi
[341] I.C.J Reports 2012, p.35-37 para.80-84
[342] I.C.J Reports 2012, p.46 para.114
[343] I.C.J Reports 2012, p.53 para.137
[344] I.C.J Reports 2012, p.53 para.138
[345] I.C.J Reports 2012, p.65 para.163
[346] I.C.J Reports 2012, p.66 para.164-165

haklarının alanına yansıyan tüm kıyılar olduğunu; dolayısıyla sınırlandırmada esas alınacak kıyıların güneye bakan ve bu sebeple kesişen muhtemel haklar alanına yansıtılmayan Punta de Perlas yakınlarındaki kısa sahil şeridi hariç Nikaragua'nın tüm anakara kıyısı olduğunu belirtmiştir.[347] Bu ilgili kıyı uzunluğu yaklaşık 531 km'ye tekabül etmektedir.[348] Bununla birlikte Divan, Nikaragua'nın 200 deniz mili kıta sahanlığı ve MEB haklarının Nikaragua kıyılarını çevreleyen adalardan ölçülmesi gerektiğini; ancak Nikaragua adalarının doğuya bakan kıyıları anakaraya paralel olduğunu ve bu nedenle de esas hat belirlenirken dikkate alınacak olmalarına rağmen, ilgili kıyıların toplam uzunluğuna dahil edilmeyeceklerini ifade etmiştir.[349] Kolombiya'nın ilgili kıyılarına ilişkin olarak ise Divan, Kolombiya anakara kıyısının Nikaragua kıyılarına uzaklığının 400 milden fazla olması nedeniyle Nikaragua ile örtüşen deniz alanı hakları bulunmadığını ifade etmiş ve dolayısı ile de Kolombiya anakara kıyısını ilgili kıyı olarak sayılmamış; Nikaragua'nın esas hattından itibaren 200 deniz mili alanı içerisinde konumlanmış Kolombiya'ya ait adaların tüm kıyılarını ilgili kıyı olarak değerlendirmiştir.[350] Bu noktadan hareketle Divan, Kolombiya'nın toplam kıyı uzunluğunu 65 km olarak belirlemiş ve dolayısıyla ilgili kıyı uzunluklarının birbirine oranı Nikaragua lehine 1:8.2 olarak tahkim edilmiştir.[351]

Taraflar, San Andrés, Providencia ve Santa Catalina'nın karasuları, MEB ve kıta sahanlığı hakkına sahip olduğunu kabul etmişlerdir ve prensip olarak da bu hakları her yönde 200 deniz miline kadar uzanabilir.[352] Ancak bu hak, Nikaragua anakarasının ve bitişik adalarının 200 deniz mili kıta sahanlığı ve MEB hakkıyla ve örtüşmektedir ve bu örtüşme, San Andrés, Providencia ve Santa Catalina adalarının hem doğusunda hem de batısında mevcuttur.[353] Bununla birlikte, doğuda, üç adanın denizcilik hakkı, Nikaragua

[347] I.C.J Reports 2012, p.58 para.145
[348] I.C.J Reports 2012, p.58 para.145
[349] I.C.J Reports 2012, p.58 para.145
[350] I.C.J Reports 2012, p.59 para.148
[351] I.C.J Reports 2012, p.60 para.153
[352]I.C.J Reports 2012, p.66 para.168
[353] I.C.J Reports 2012, p.66 para.168

esas hatlarından 200 deniz mili çizginin ötesinde uzanan ve dolayısıyla Divan tarafından tanımlanan ilgili alanın dışında kalan bir alana uzanmaktadır.[354] Nikaragua adil bir sonuca ulaşmak için Divan'nın sınırlandırmada çizeceği sınırın San Andrés, Providencia ve Santa Catalina adalarını 12 mil çember içine alacak şekilde yapılması gerektiğini öne sürmüştür.[355] San Andrés, Providencia ve Santa Catalina adaları dışındaki diğer denizsel olguların yapılacak sınırlandırmadaki olası etkileri noktasında ise Nikaragua, bu coğrafi olguların boyutu, insan yaşamasına elverişsiz oluşu gibi gerekçeler öne sürerek kayalık statüsünde olduğunu ve bu sebeple sadece karasularına sahip olabileceklerini; boyutları göz önünde tutularak 3 millik bir çember içine alınmaları iddia ederken, Kolombiya ise bu coğrafi olguların ada statüsünde olduğunu ve bu nedenle bunlara tam etki tanınması gerektiğini öne sürmüştür.[356]Bir devletin karasuları, BMDHS'nin 15.maddesinde öngörüldüğü gibi, başka bir devletin karasuları ile örtüştüğü durumlarda kısıtlanabiliyorken, somut durumda böyle bir örtüşme söz konusu değildir; ancak örtüşme, her adadan elde edilen Kolombiya'nın karasu hakkı ile Nikaragua'nın kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölgeye hakkı arasında söz konusudur. [357]Uluslararası hukukta 12 deniz mili karasu hakkı öngörüldüğünden bu yana, küçük adalara 12 deniz milinden daha az bir karasuyu tanındığı kararlar devletlerin karasu hakları arasında bir örtüşme söz konusu olduğu ya da üzerinde anlaşmaya varılmış bir sınırın varlığını içermiştir.[358] Bu sebeple Divan, Nikaragua'nın bu adaların 3 deniz mili uzunluğundaki çember içine alınma talebini reddederek Roncador, Serrana, the Alburquerque East-Southeast'e 12 deniz mili karasuyu tanımıştır. [359]

Divan, somut olayda standart yöntemine göre Nikaragua kıyıları ile Nikaragua kıyılarının karşısındaki ilgili Kolombiya adalarının batı kıyıları arasında geçici bir orta

[354]I.C.J Reports 2012, p.66 para.168
[355] I.C.J Reports 2012, p.68 para.169
[356] I.C.J Reports 2012, p.68 para.171
[357] I.C.J Reports 2012, p.70 para.177
[358] I.C.J Reports 2012, p.71 para.179
[359] I.C.J Reports 2012, p.71 para.179

hattın inşasıyla başlayarak sınırlandırmada üç aşamalı olarak ilerlemiştir.[360] Divan, Nikaragua kıyılarına bitişik adaların ilgili kıyının bir parçası olduğunu ve Nikaragua'nın kıta sahanlığına ve MEB haklarının ölçüleceği esas hatlar belirlenirken dikkate alınacağını belirtmiş; adalar Nikaragua anakarasından daha doğuda yer aldığından, geçici orta hattın inşası için tüm temel noktalara katkıda bulunacaklarını belirterek Edinburgh Resifi, Muerto Cay, Miskitos Cay, Ned Thomas Cay, Roca Tyra, Little Corn Island ve Great Corn Island'da bulunan esas noktaların kullanılacağı kararına varmıştır.[361] Kolombiya kıyıları noktasında ise Divan, Quitasueño'nun yüksek gelgitte suyun üstünde kalan küçük bir coğrafi formasyon olmasına rağmen geçici medyan hattın inşasına katkıda bulunmaması gerektiğini ifade etmiştir.[362] Taban noktalarının çok küçük deniz formasyonlarına yerleştirilmesi, ilgili coğrafyayı değiştireceği zaman, geçici bir medyan hattın inşasında bunların göz ardı edilmesinin uygun olacağını vurgulayan Divan, esas noktaları San Andrés, Providencia, Santa Catalina ve Alburquerque adalarında olacak biçimde belirlemiştir.[363]

İkinci aşamada Divan, sınırlandırmanın özel koşulları ile ilgili şartlarını incelemiştir. Tarafların ilgili kıyı şeritlerinin uzunluklarındaki önemli bir farkın geçici sınırlandırma çizgisini ayarlamak veya kaydırmak için dikkate alınması gereken bir unsur olduğu noktasından hareketle Divan, kıyı uzunlukları arasındaki 1:8.2 oranının önemli bir eşitsizlik olduğuna ve bilhassa Kolombiya adalarının doğusundaki kesişen deniz alanları dikkate alındığında, geçici hattın ayarlanmasının veya değiştirilmesinin gerektiğine karar vermiştir.[364] Bununla beraber Nikaragua, Kolombiya adalarının Nikaragua'nın kıta sahanlığında bulunduğunu; bu adaların Nikaragua'nın bu adaların doğu kıyıları ile Nikaragua taban çizgisinden 200 deniz mili uzaklıktaki hat arasındaki önemli alana tüm erişimi engelleyen bir duvar olduğunu iddia etmiştir.[365] Bir devletin kıyı şeridinin

[360] I.C.J Reports 2012, p.78 para.199-200
[361] I.C.J Reports 2012, p.78-79 para.201
[362] I.C.J Reports 2012, p.79 para.202
[363] I.C.J Reports 2012, p.79 para.202-203
[364] I.C.J Reports 2012, p.80-81 para.208-209
[365] I.C.J Reports 2012, p.83 para.212

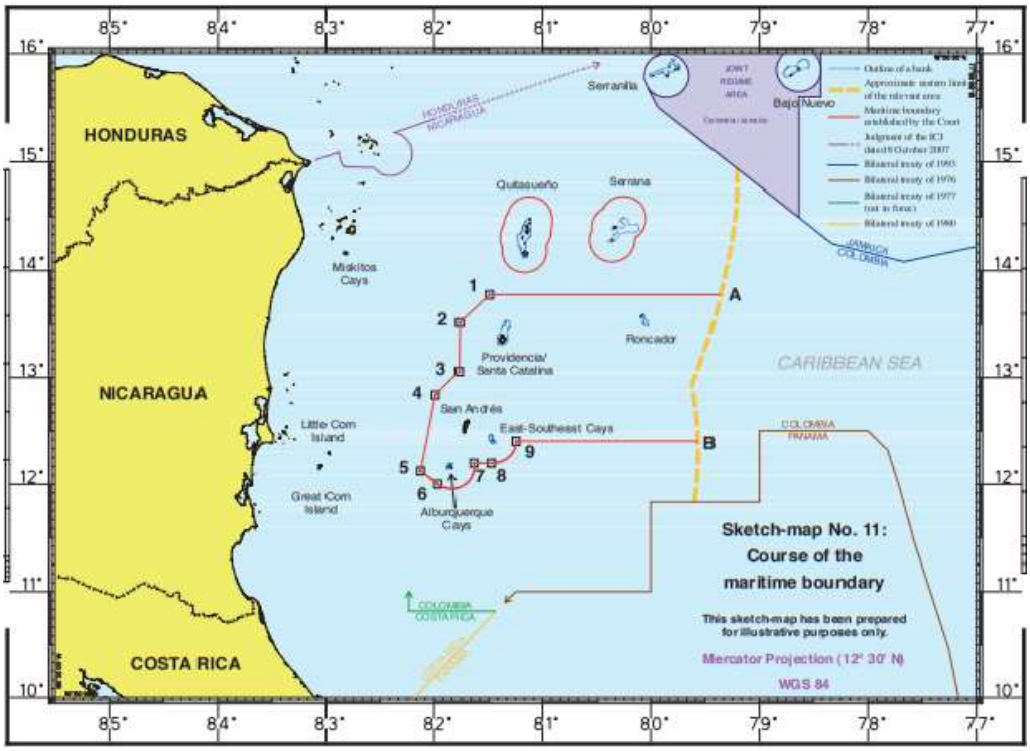
projelendirildiği deniz alanlarından, özellikle de küçük ada topraklarının etkisiyle kesilmemesi veya engellenmemesi gerektiğinin önemli bir uluslararası hukuk ilkesi olduğunu vurgulayan Nikaragua'nın iddialarını haklı bulan Divan, bunu geçici orta hattın değiştirilmesi gerektiren bir koşul olarak ele almıştır.[366] Divan bu hususta, ilgili alanda adil bir sonuç elde edilebilmesi için Kolombiya esas noktalarının her birine bir ağırlık ve Nikaragua esas noktalarının her birine üç ağırlık verilmesi görüşünü öne sürmüştür ki bu da her bir noktanın Nikaragua Adaları'ndaki esas noktasına Kolombiya Adaları'ndaki esas noktasından üç kat daha uzak olan bir çizgi oluşturularak yapılmıştır[367]. Divan bu şekilde taraflar arasında orta hattı 3:1 oranında olacak şekilde inşa etmiş ve Kolombiya adalarının kesme etkisinin noktasında da adaların deniz yetki alanlarını doğuya doğru değiştirerek kuzey-güney yönündeki kesme etkisini önlemeyi amaçlamıştır.[368]

Üçüncü aşamada ise Divan, çizdiği geçici orta hatta sınırlandırmaya etki edebilecek tüm koşulları göz önünde bulundurarak yaptığı düzeltmelerden sonra, nihai sınırlandırma hattı ile adil sonuçların elde edilip edilmediğini ve bunun neticesinde de hat üzerinde daha fazla ayarlama gerektirecek önemli bir orantısızlık olup olmadığını test etmiştir.[369] Bu noktada Divan yapılması gerekenin tarafların ilgili kıyılarının uzunluklarının oranı ile ilgili bölgedeki paylarının oranı arasında yaklaşık bir ilişki kurmaya çalışmaktan ziyade, sonucu hakkaniyete uygun olmayan hale getirecek kadar belirgin bir orantısızlığın olmamasını sağlamak olduğunu ifade etmiştir.[370] Divan, herhangi bir orantısızlığın bu etkiye sahip olacak kadar büyük olup olmadığının ise herhangi matematiksel formüle atıfta bulunarak ortaya konulacak bir husus olmadığını, yalnızca spesifik durumun tüm koşulları ışığında ortaya konulabilecek bir konu olduğunu vurgulamıştır.[371]Düzeltilmiş çizginin uygulanması, taraflar arasındaki ilgili alanı Nikaragua'nın lehine yaklaşık 1:3.44 oranında bölme etkisine sahiptir ve ilgili kıyıların

[366] I.C.J Reports 2012, p.83 para.212
[367] I.C.J Reports 2012, p.90 para.234
[368] I.C.J Reports 2012, p.90 para.234
[369] I.C.J Reports 2012, p.95 para.239
[370] I.C.J Reports 2012, p.96 para.242
[371] I.C.J Reports 2012, p.96 para.242

oranı yaklaşık 1: 8.2'dir ve burada ortaya konulması gereken husus, mevcut durumda bu orantısızlığın nihai sınırlandırmayı adaletsiz kılacak kadar büyük olup olmadığıdır.[372] Divan buradan hareketle ilgili davanın tüm koşullarını dikkate alarak geçici olarak kabul edilen ve 1:3.44 oranında bölme etkisine sahip çizginin uygulanmasıyla elde edilen sonucun adaletsiz bir sonuç yaratacak kadar orantısızlık yaratmadığı sonucuna varmıştır.[373]

Harita-8: UAD Tarafından Nikaragua-Kolombiya Arasında Çizilen Sınır Alanı

Kaynak: https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/124/124-20121119-JUD-01-00-EN.pdf

[372] I.C.J Reports 2012, p.96 para.243
[373] I.C.J Reports 2012, p.97 para.247

4.2. Benzer Uyuşmazlıklarda Verilen Kararlar Etrafında Yunanistan ile Arnavutluk Arasındaki Uyuşmazlık

BMDHS'ye göre her ülkenin kara sularını 12 deniz miline genişletme hakkı bulunmaktadır. Ancak deniz yetki alanları sınırlandırılırken bu hakkın uygulanmasını düzenleyen ve sınırlayan ilke ve uluslararası hukuk kuralları mevcuttur. Yunanistan ve Arnavutluk arasındaki somut olayda da Arnavutluk ve Yunanistan kıyılarının özellikleri; Yunanistan egemenliğindeki Korfu, Ereikoussa, Lazaretto ve Othonoi adalarının sahip olabileceği statü ve sınırlandırmadaki etkileri mevcut sınırlandırmada bu hüküm ve kuralların adil bir sonuca varılabilmesi için ortaya konulması ve uygulanmasını gerekli kılmıştır. Tarafların kıyılarının özellikleri göz önünde bulundurulduğunda, Yunanistan'ın küçük adalarının karasuları ile bu adaların anakaraya göre statüsü Arnavutluk ile Yunanistan arasında hukuki tartışmalara ve farkı yorumlara yol açmıştır. Bu noktada Arnavut uzmanların görüşleri küçük bir adanın anakarayla eşit haklara sahip olamayacağı yönünde olmuştur. Korfu Adası'nın Arnavutluk'a ait olması gereken deniz alanına girmesi deniz yetki alanları sınırlandırılmasında Yunanistan'a avantaj sağlamaktadır. 2009 tarihli anlaşma uyarınca Korfu Körfezi'nin iç sular statüsünde değerlendirilip Arnavutluk'a ait Saranda Körfezi'ne Korfu ile aynı statünün verilmemiş olması anlaşmada belirlenen deniz sınır hattının Arnavutluk'un çıkarları aleyhine Saranda kıyılarına haksız bir biçimde yaklaşmasına ve dolayısı ile Arnavutluk'un deniz alanı kaybetmesine sebep olmuştur. Arnavutluk'a haksız yere deniz alanı kaybettiren bir diğer husus ise Barketa kayalığına deniz alanı tanınması olmuştur. Barketa kayalığına deniz alanı tanınması da Arnavut uzmanlar tarafından bu kayalığa deniz alanı tanınamayacağı, çünkü bu kayalığın gelgit ile ortaya çıkıp kaybolduğu savunması ile karşılaşmıştır. Anlaşmada deniz sınırının eşit uzaklık metodu ile belirlenmesi ise Arnavutluk'un, Arnavutluk ve Yunanistan'ın kıyılarının farklı özellik gösterdiği ve kıyıların farklılıklarının da deniz yetki alanları belirlenirken uygulanacak olan ilke belirlenirken göz önünde bulundurulması gerektiği savunması ile karşılaşmıştır. Arnavutluk Anayasa Mahkemesi, anlaşmanın BMDHS'nin deniz yetki alanlarının belirlenmesinde gözetilen hakkaniyet ilkesi ile bağdaşmadığını öne

sürerek bu ilkenin kıta sahanlığı ve MEB sınırlandırmalarının yanı sıra bitişik kıyılara sahip veya kıyıları karşılıklı ülkelerin karasuları sınırlandırılırken de uygulanabileceği öne sürmüştür. BMDHS'nin 15. maddesinine atıfta bulunan Mahkeme, sınırlandırmada kıyı uzunluğu, kıyıların şekli, adaların ve kayalıkların varlığı gibi özel durumların varlığına ve adil bir sonuca varabilmek için bunların gözetilmesi gerektiğine vurgu yapmıştır. Öne sürdüğü bu iddiaları etrafında Yunanistan-Arnavutluk arasında akdedilen 2009 tarihli anlaşma anayasaya aykırı olduğu ve Arnavutluk'a haksız yere büyük bir deniz alanı kaybettirdiği gerekçesi ile Arnavutluk Anayasa Mahkemesi tarafından "hukuken geçersiz" sayılarak iptal edilmiştir. Anlaşmanın iptal edildiği 2010 yılından bu yana, her ne kadar 2018 yılında taraflar yeniden müzakerelere başlamış olsa da, uyuşmazlığın çözümü noktasında mutabakata varılamamıştır. Bunun üzerine taraflar deniz yetki alanlarının sınırlandırılması sorununu çözmek için uyuşmazlığı Uluslararası Adalet Divanı'na taşıma kararı almışlardır. Bu noktada daha önce Divan'a taşınan uyuşmazlıklarda hakça sonuca ulaşabilmek temelinde Divan'ın özel koşullar etrafında vermiş olduğu önceki kararlar ve somut olaylarda adalara tanınan statü ile adaların etkisi Yunanistan-Arnavutluk arasındaki uyuşmazlıkta ulaşılacak sonuç için referans noktası oluşturabilir.

Uyuşmazlığın yaşandığı İyon Denizi'nde Arnavutluk anakarasına yakın konumlanmış Yunan adalarının varlığı göz önünde bulundurulduğunda, deniz sınırı belirlenirken her iki ülke kıyılarının coğrafi özelliklerinin ve özellikle de sınırlandırmaya tabi deniz yetki alanlarında ada ve kayalıkların varlığının dikkate alınması önem arz etmektedir. Deniz yetki alanları sınırlandırılırken adaların sınırlandırmadaki etkisi birçok kez gündeme gelmiş ve her seferinde tartışmalı bir konu olmuştur. Deniz yetki alanları sınırlandırılırken hakkaniyete uygun sonuca varılabilmesi doğrultusunda adalara tanınacak etki mevcut uyuşmazlığın unsurları etrafında farklı yöntem ve değerlendirmeler ile karşılaşmıştır. Bu değerlendirmeler bir adaya hiç etki vermemek veya yarım etki vermek olabildiği gibi; ekonomik yaşamı bulunmayan ve insan yaşamına elverişsiz olan, dolayısı ile de kıta sahanlığı ve MEB'e sahip olmayan kaya statüsündeki adaların

sınırlandırmaya tabi bölge içerisindeki ada kümesi kapsamında ele alınıp anakaranın bir parçasıymış gibi değerlendirilmesi ve ilgili kıyı uzunluğuna eklenerek sınırlandırmada dolaylı etki verilmesi şeklinde de olabilmektedir.

Adaların sahip oldukları deniz alanları hususundaki uyuşmazlıklarda daha önce Divan'a taşınmış ve karara bağlanmış birden fazla dava mevcuttur. Bunlardan Tunus-Libya arasındaki kıta sahanlığı uyuşmazlığı, Romanya-Ukrayna arasındaki kıta sahanlığı ve MEB sınırlandırılması konusundaki uyuşmazlık, Nikaragua-Kolombiya arasındaki deniz alanarının sınırlandırılmasına yönelik anlaşmazlık ile Maine Körfezi'nde ABD ve Kanada arasında kıta sahanlığı ve MEB belirlenmesine yönelik anlaşmazlık bir önceki konu başlığı altında ele alınmış; deniz alanlarının sınırlandırılmasında adalara tanınan statü ve etki konusunda Divan'ın yaklaşımını ortaya koymakta ve Arnavutluk-Yunanistan arasındaki uyuşmazlığa dair emsal niteliği taşımaktadır. Daha önce ele alınan Divan kararlarında da görülmektedir ki Divan, Romanya ile Ukrayna arasında Karadeniz'deki deniz yetki alanlarının sınırlandırılmasına ilişkin uyuşmazlığa dair verdiği kararda Ukrayna'ya ait olan ve belirlenen orta hattın ters tarafında bulunan Serpents Adası'na sadece karasuyu kadar deniz yetki alanı tanımıştır. Divan bu kararını Serpents Adası'nın kıyılarının tarafların ilgili kıyılarının toplamı üzerinde gerçek bir fark yaratmıyor oluşuna dayandırmıştır. Mahkemenin bu kararı bir adanın boyutunun veya kıyılarının uzunluğunun bu adaya sınırlandırmada ne oranda etki tanınacağı üzerindeki belirleyici faktörlerden biri olduğunu göstermektedir. ABD ve Kanada arasındaki Maine Körfezi'nde yaşanan uyuşmazlıkta Divan'ın anakaradan uzakta konumlanmış küçük adalara, insan yaşamına elverişli olmayan kayalıklara ve cezir yükseltilerine tam etki tanıyan bir metodun hakkaniyete uygun olmayacağı gerekçesi ile bölgede bulunan Seal Adası ve çevresindeki ada ve adacıklara tam etki vermenin fazla olacağını düşünmüş; adaya yarı etki tanıyarak ilk etapta belirlemiş olduğu orta hatta düzeltme yapmıştır. Tunus-Libya uyuşmazlığında ise Divan, Tunus kıyılarının Gabes Körfezi'nde yön değiştirdiğini göz önünde tutarak Tunus egemenliğindeki Kerkennah Adalarının hakça ilkeler doğrultusunda Libya kıyılarına doğru dar açı yapması gerektiğine karar vererek

Kerkennah Adalarına yarım etki tanırken Jerba Adası'nı bulunduğu bölgede daha önemli unsurların bulunduğu ve kıyıya yakın bir konumda olmayan unsurların kıyının genel istikameti belirlenirken gözardı edilmesinin makul görülebileceği gerekçeleriyle Jerba Adası'nı göz önünde tutmamıştır. Nikaragua-Kolombiya uyuşmazlığına bakıldığında ise Divan'ın Kolombiya egemenliğinde bulunan ancak Nikaragua anakarasının karşısında konumlanmış olan adalara sadece karasuları kadar hak tanıdığı görülmektedir. Divan'ın vermiş olduğu bu kadarda çıkış noktası Nikaragua'nın kıta sahanlığının içersinde bulunan bu adaların Kolombiya ana karasına uzak olan bu adalara kadar kıta sahanlığını genişletmek istemesi karşısında "orantılılık ilkesi" kapsamında taraflara verilen deniz alanı ile tarafların kıyı uzunlukları arasında kabul edilir bir oranın bulunması gerekliliği ile "kesmeme ilkesi" kapsamında anakaranın önünün diğer devletlerin adaları tarafından kesilmemesi veya engellenmemesi gerekliliği olmuştur. Bununla birlikte Divan sınırlandırmaya tabi bölgede bulunan unsurları inceleyerek, bunlardan yüksek gelgitte suların altında kalanları dikkate almaya gerek görülmeyen cezir yükseltileri olarak değerlendirmiştir. Divan'ın söz konusu bu uyuşmazlıklarda vermiş olduğu kararların ortak noktasının adalara hakkaniyet ilkesi çerçevesinde karasuları kadar hak tanınmış olduğudur. Bununla beraber Divan'ın vermiş olduğu bu kararlarda "coğrafyanın üstünlüğü" ilkesinden yola çıkıldığı görülmektedir. Bu ilke etrafında Divan, sınırlandırmada anakaranın varlığı ve uzanış yönü ile yapısal özelliklerini; kıyıların uzunluğu, genişliği gibi fiziki özelliklerini; adaların statüsü ve etkileri söz konusu olduğunda bunların nüfusu, insan yaşamına elverişli olup olmadığı, ekonomik yaşamı, bulunduğu alanın büyüklüğü, adanın boyutu ve konumu gibi unsurları gözetmiştir. Tüm bu unsurların göz önünde tutularak nihai sınırların belirlenmesi temelde sınırlandırmanın hakça sonuçlar doğurması, bir diğer söylem ile hakkaniyet ilkesine uygun olması ile ilgilidir. Adaların sınırlandırmada uyuşmazlık konusu olduğu davalara bakıldığında Yunanistan-Arnavutluk sınırı belirlenirken de Divan'ın hakkaniyet ilkesi etrafında, önceki kararlarından hareketle sınırlandırılacak bölgedeki Yunan adalarına karasuları kadar hak tanıması beklenmektedir. Sınırlandırmaya tabi bölgede Yunan anakarasından uzakta, Arnavutluk kıyıları karşısında konumlanmış olan Yunan adaları mevcuttur. Arnavutluk

kıyıları karşısında konumlanmış olan Othonoi ve Ereikoussa adalarına 2009 tarihli anlaşmada tam etki tanınırken; İtalya ile Yunanistan arasında yapılan 1977 tarihli kıta sahanlığı anlaşmasında İtalya kıyılarına Arnavutluk kıyılarına nispeten daha uzakta konumlanmış olan bu adalara kısmi etki tanınmıştır. 2009 tarihli anlaşma ile tam etki tanınan bir diğer ada da yine Arnavutluk kıyılarının karşısında ve bu kıyılara oldukça yakın konumlanmış olan Lazaretto Adası'dır. Korfu'nun Kontokali kıyılarına bakan, kıyıdan 2,5 mil uzaklıkta konumlanmış olan ve 70 dönümlük bir alanı kaplayan bir adacık olan[374] Lazaretto'ya ve Ereikoussa ile Othonoi adalarına tam etki tanınması Arnavutluk'a deniz alanı kaybettirmiştir. Arnavutluk anakarası karşısında bulunan bu adalara tam etki tanınması ve 12 mil karasularına sahip olmaları durumunda Arnavutluk sadece dar bir karasuyuna sahip olurken, Arnavutluk'un bu adalar karşısındaki deniz alanlarında münhasır ekonomik bölgesi ve kıta sahanlığı ciddi oranda daralmaktadır. Bir kıyı devletinin kıtasal karasının kıta sahanlığı ile münhasır ekonomik bölgesi böylesine dar bir alana düşürülüyorken, bu kıtasal kara karşısındaki bir adacığın münhasır ekonomik bölgeye sahip olmasının hiçbir hukuki dayanağı bulunmamaktadır. Bu gibi durumlarda Divan'dan anakaranın karşısında bulunan adalara kısmi etki tanıması veya somut olayın ilgili koşulları doğrultusunda hiç etki tanımaması beklenmektedir. Somut olayda ise Divan, anakaranın karşısında konumlanmış ve anakaranın sahip olması gereken deniz alanını kesen ufak adaları çevreleyerek bu adaların daha kısıtlı bir deniz alanına sahip olmalarını sağlayabilir. Bununla beraber, "orta hat" çizgisi belirlenirken karasularının ölçümünün başlangıç noktası Arnavutluk anakarası ve Arnavutluk sınırına en yakın Yunan adası baz alınmıştır ve Barketa kayasının taban çizgisinin belirlenmesinde kullanılması da Arnavutluk'a haksız yere deniz alanı kaybettirmiştir. Burada bahsi geçen Barketa kayası, diğer bilinen adı ile Vrachos Psyllos[375] gelgit ile birlikte yok olup ortaya çıkan bir kayalıktır. BMDHS madde 121/1'de tanımlandığı haliyle bir unsurun "ada" olarak tanımlanabilmesi için sularla çevrili olması, doğal yollarla meydana gelmiş olması ve

[374]"Lazaretto", *terrabook.com*, https://greece.terrabook.com/corfu/page/lazaretto/, (10.12.2021)
[375] Barchetta Rock, *getamap.net*, http://www.getamap.net/maps/greece/kerkyra/_barchettarock/, (10.12.2021)

sular yükseldiğinde su üstünde kalabilmesi gerekmektedir.[376] Bununla beraber madde 121/3 iskana elverişli olmayan ve kendisine ait ekonomik yaşamı bulunmayan kayalıkların MEB ve kıta sahanlıklarının olamayacağını belirtmektedir.[377] Bu haliyle Arnavutluk anakararası ile Barketa kayasının taban çizgisinin belirlenmesinde kullanılması küçük, üzerinde insan yaşamayan ve ekonomik yaşamı bulunmayan bir kaya kütlesinin Arnavutluk anakarasıyla eşit tutulması anlamına geliyordu. Divan'ın önceki kararlarında gelgit ile sular altında kalan ve insan yerleşimi ile ekonomik yaşamı bulunmayan kayalıkları sınırlandırmada göz önünde bulundurmadığı görülmektedir. BMDHS'nin ilgili maddeleri ve Divan'ın uyuşmazlıklarda verdiği kararları etrafında Divan'dan beklenen Arnavutluk'a deniz alanı kaybettiren bu unsurların hakkaniyet ilkesi kapsamında değerlendirilmesi ve uluslararası hukuk ilke ve kuralları etrafında adil bir karara varmasıdır.

2009 tarihli anlaşmada Korfu Körfezi iç sular statüsünde değerlendirilirken, anlaşmayı Anayasa Mahkemesi'ne götüren Sosyalist Parti tarafından Saranda Körfezi'nin aynı statüde kabul edilmesi yönünde müzakere heyetinin çabalarının yetersiz olduğu yönünde eleştiriler getirilmiştir. Korfu Körfezi'nin iç sular statüsünde değerlendirilmesi Korfu esas hattı ile Arnavutluk karasularının kesişmesine; Arnavutluk'un karasularının kaybına ve deniz sınır hattının Arnavutluk aleyhine Saranda kıyılarına doğru haksız bir biçimde yaklaşmasına yol açmaktadır. Bu noktada Yunanistan anakarasından ayrı konumlanmış olan Korfu Körfezi iç sular statüsünde değerlendirilirmesine karşın, Arnavutluk anakarasının bir parçası olan Saranda Körfezi'nin iç sular statüsünde değerlendirilmemesi hakkaniyete aykırıdır. Burada Divan'dan hakkaniyet kavramı etrafında vermesi beklenen karar Korfu Körfezi'ni iç sular statüsünde değerlendirmeyerek Arnavutluk karasularının kaybının önlenmesi; veya Saranda Körfezi'ni de iç sular

[376] "Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi", *BM Enformasyon Merkezi UNIC*, Ankara, 05.04.2001, s. 39.
[377] "Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi", *BM Enformasyon Merkezi UNIC*, Ankara, 05.04.2001, s. 39.

statüsünde değerlendirerek Arnavutluk karasularının Saranda Körfezi yönünde uzatılması olabilmektedir. Bununla birlikte Saranda Körfezi'nin karşısında konumlanmış olan Korfu Adası deniz alanları sınırlandırılırken ayrıca ele alınması gereken bir unsurdur. İyon Denizi'ndeki Yunanistan'a ait İyon Adalarından Kefalonya'dan sonra ikinci büyük ada olan Korfu, Yunanistan ve Arnavutluk anakaralarının karşısında ve oldukça yakın bir biçimde konumlanmıştır. Korfu'nun kuzeybatısında Diapontia Adaları bulunmaktadır ve başlıca Diapobtia Adaları daha önce ifade edildiği gibi 2009 sözleşmesi ile tam etki tanınarak Arnavutluk'a deniz alanı kaybettiren Othonoi, Lazaretto ve Mathraki adalardır. Korfu Adası'nın büyüklüğü, nüfusu, mevcut ekonomik yaşamı, kıyı uzunluğu ve konumu gibi faktörler belirlenecek sınırın tayin edilmesini karmaşıklaştırmaktadır. Ancak deniz alanlarının sınırlandırılmasında esas olanın uygulanacak ilke ve yöntemden ziyade hakça bir sonuca varılması olduğu göz önünde bulundurulduğunda Divan'ın Kerkennah Adalarının konumunu göz önünde tutarak hakça ilkeler çerçevesinde Libya kıyılarına doğru daha dar bir açı yapmasının yerinde olacağına karar vererek Kerkennah Adaları'na sınırlı etki tanıdığı Tunus-Libya uyuşmazlığında aldığı karar emsal teşkil edebilmektedir. Bu noktada Divan Korfu'ya, Arnavutluk'un Saranda Körfezi ve Korfu Adası'nın karşı karşıya olduğu deniz alanının Korfu'nun kuzeybatısı yönünde daralmasının önlenmesi amacıyla Korfu'nun kuzeybatı yönünde Othonoi ve Ereikoussa adalarının karasuları istikametinde bir açı yapacak ve İtalya-Arnavutluk sınırını belirleyen zımni deniz sınırında bitecek şekilde etki tanıyabilir. 1992 yılında İyon Denizi'nde yapılan anlaşma ile belirlenen İtalya-Arnavutluk sınırı ve zımni deniz sınırı (sarı kesik çizgi ile gösterilmiştir) aşağıdaki gibidir:

Harita-9: 1992 Yılında İtalya-Arnavutluk Arasında İmzalanan Anlaşma İle Çizilen İtalya-Arnavutluk Sınırı

Kaynak:http://iilss.net/maritime-boundaries-between-italy-and-albania

Mevcut uyuşmazlığa ilişkin ele alınacak bir diğer husus taraflar arasında deniz alanlarını sınırlandıran 2009 tarihli anlaşmada uygulanan eşit uzaklık ilkesidir. Divan'ın Kuzey Denizi, Maine Körfezi ve Tunus-Libya uyuşmazlıkları davalarında vermiş olduğu kararlara bakıldığında, eşit uzaklık ilkesinin uygulanmasının bölgenin coğrafi özellikleri ile ilgili koşullar nedeniyle bir tarafın hak ettiğinden daha az deniz alanına sahip olduğu durumlarda bu ilkenin uygulanmasının reddedildiği görülmektedir. Divan'a göre esas olan adil kriterler gözetilerek bölgenin coğrafi koşulları ile ilgili koşullarının dikkate alındığı hakkaniyete uygun bir sonuca varmaktır. İyon Denizi'nin coğrafi konfigürasyonu ile ilgili koşulları göz önünde bulundurulduğunda sınırlandırılacak bölgede Yunan adalarının ve kaya kütlelerinin varlığı, kıyı uzunluğu ve şekli özel durumlar kavramı ile hakkaniyet kavramı etrafında belirlenecek olan sınırın çizilmesini gerekli kılmaktadır. Bu noktada Divan'ın geçici eşit uzaklık çizgisinin çizildiği, deniz alanındaki ilgili koşulları dikkate alarak yaptığı sınırlandırmalarda olduğu gibi Divan, Yunanistan-Arnavutluk arasındaki uyuşmazlıkta geçici bir orta hat inşa ederek sınır çizgisinin izleyeceği rotaya ilişkin bölgeyi üç sektöre bölebilir. Birinci sektör Arnavutluk-Yunanistan kara sınır noktasından başlayarak Arnavutluk'a ait Tongo adasının esas hattına paralel bir dik bir çizginin

çizilmesi ile belirlenebilir. Ardından ikinci sektör Korfu ile Arnavutluk anakarasının karşı karşıya bulunduğu deniz alanından Saranda Körfezi ile Korfu'nun karşılıklı olduğu Korfu'nun kuzeydoğu yamaçlarının bulunduğu deniz alanına kadar çizilecek bir hat ile belirlenebilir. Korfu'nun kuzeydoğu yamaçlarından kuzeybatısındaki Yunan adaları istikametinde İtalya-Arnavutluk zımni deniz sınırına (bkz: Harita-9) kadar uzanacak şekilde bir hat çizilmesi ile üçüncü sektör belirlenebilir. Ardından Divan, daha önceki davalarda yapmış olduğu gibi ilgili deniz alanlarının coğrafi koşulları, kıyı uzunlukları ile kıyı şekilleri, ada, adacık, kayalıkların mevcudiyeti gibi bölgeyi karakterize eden ilgili koşulları inceleyeip dikkate alarak hakkaniyete uygun bir sonuca varabilmek için gerekli gördüğü durumda belirlediği bu orta hat üzerinde değişiklik yapabilir. Son aşamada Divan sınırlandırmaya etki edebilecek ilgili tüm koşulları dikkate alarak yapmış olduğu düzeltmelerden sonra ortaya çıkan nihai hattın adil sonuçlar doğurup doğurmadığını; hat üzerinde daha fazla düzeltme gerektirecek önemli bir orantısızlığın bulunup bulunmadığını test edebilir. Burada Divan ilgili kıyıların uzunluklarının birbirine oranı ile çizilen hat etrafında tarafların sahip oldukları deniz alanlarının oranı arasında adil olmayacak bir etkide orantısızlık olup olmadığına bakabilir. Eğer Divan düzeltilmiş çizginin önemli bir orantısızlık yaratmadığı ve hakkaniyete uygun sonuçlar doğuracak şekilde tarafların deniz alanlarının verildiğine karar verirse, düzeltilmiş nihai orta hat çizgisi tarafların deniz sınırı olarak kabul edilebilir.

Yukarıda Yunanistan-Arnavutluk uyuşmazlığında Divan'ın verebileceği karara yönelik Divan'ın önceki kararlarında ortaya koyduğu görüşleri ve genel olarak izlediği yöntem ile uygulamaları etrafında bir çıkarım yapılmaya çalışılmıştır. Divan'ın daha önceki kararlarına bakıldığında yukarıda belirtildiği gibi bir karar çıkması muhtemeldir. Ancak, tarafların çözümsüz kalmış meselelerinde bir üst merci olarak başvurduğu 15 yargıçtan oluşan[378] bir mahkemenin herhangi bir davanın çözümüne ilişkin vereceği kadara yönelik kesin bir çıkarım yapmak mümkün değildir. Ancak Divan'ın vereceği

[378] "Uluslararası Adalet Divanı", *Hukuk Ansiklopedisi*, https://hukukbook.com/uluslararasi-adalet-divani/, (13.12.2021)

muhtemel karara yönelik yine Divan'a gelen uyuşmazlıklar ve Divan'ın kararları doğrultusunda kesin olarak söylenebilecek olan Divan'ın somut olayda gözeteceği temel noktanın hakça ilkeler esas alınarak adil sonuçlar doğuran kararların verilmesi olacağıdır.

5. SONUÇ

Yunanistan – Arnavutluk ilişkilerine bakıldığında görülmektedir ki iki ülke ilişkileri ve bu iki ülkenin birbirlerine yönelik izledikleri politika temelde Çamerya ve Kuzey Epir sorunları üzerinden şekillenmiştir. Uzun yıllardır Balkanların genelinde hâkim olan azınlık sorunları bu iki ülke arasında da kendisini göstermiştir. Özellikle Yunanistan'ın Arnavut azınlığa yönelik asimilasyon ve yıldırma politikaları temelinde iki ülke ilişkileri zaman zaman gerginleşmiş; ancak Yunanistan geçmişten günümüze değin karşılıklı azınlıklar, Çamerya ve Kuzey Epir sorunlarında her zaman olduğu gibi geri adım atmayan politikasını sürdürmüştür. Azınlıkları ikili ilişkilerde Arnavutluk'a tavizler verdirtecek bir koz olarak kullanmak da Yunanistan'ın yıllardır izlediği bir diğer politikadır. Yunanistan'ın Arnavutluk'a karşı izlediği politikada elinde bulundurduğu bir diğer kozu ise Avrupa Birliği (AB) olmuştur. Özellikle azınlıklar etrafında yaşanan sorunlarda Yunanistan'ın AB kozunu kullanarak Arnavutluk'u taviz vermeye zorladığı görülmektedir. Son yıllarda Yunanistan ile Arnavutluk arasında sıkça konuşulan ve Yunanistan'ın AB kozunu kullanarak Arnavutluk'u taviz vermeye zorladığı konuların başında deniz sınırının belirlenmesi sorunu gelmektedir. Söz konusu olan anlaşmazlığa dair 2009 yılında imzalanan ve Yunanistan'ın Arnavutluk aleyhine deniz alanlarını haksız yere genişletilmesine yol açan bu anlaşmanın, Arnavut müzakerecilere AB kozu kullanılarak kabul ettirildiği iddiası Arnavutluk'taki bilirkişilerce öne sürülmüştür. Nitekim Yunanistan, Arnavutluk Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilen bu anlaşma paralelindeki isteklerini kabul ettirmek için Arnavutluk'a karşı AB üyeliğini öne sürmeye devam etmiştir.

İki ülke arasındaki deniz sınırı sorununun temelinde yaşadığı ekonomik kriz ve ekonomisine güç katmak isteyen Yunanistan'ın MEB ilan etmediği deniz alanlarında doğal kaynaklar için araştırma yapmak istemesi yatmaktadır. MEB ilan ederek İyon Denizi'nde araştırma yapmak ve bölgedeki rezervler ile bulunduğu dar boğazdan kurtulmak isteyen Yunanistan'ın Arnavutluk ile yaptığı ön anlaşma önceden de belirtildiği

gibi Anayasa'ya ve uluslararası hukuka uygun olmadığı gerekçesi ile Arnavutluk Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiştir. Ancak 2014 yılında Yunanistan'ın iptal edilen bu anlaşma ile Yunanistan'a verilen deniz alanlarını uluslararası petrol şirketlerine ihaleye açan bir harita yayınlaması taraflar arasında bir anlaşmanın gerekliliğini ortaya koymuştur. Yıllardır üzerinde mutabakata varılamayan deniz sınırı sorununun çözüme kavuşturulması için tarafların kararı ile Adalet Divanı'na intikal etmesi soruna yeni bir boyut kazandırmıştır. Divan'ın Yunanistan'ın karasularını Arnavutluk yönünde genişletme isteği, dolayısı ile Yunanistan'ın yıllardır uygulanması yönünde ısrarcı tavrını sürdürdüğü 2009 anlaşması ile paralel bir karara varması Yunanistan için ayrı bir önem arz etmektedir. Yunanistan'ın uzun yıllardır sürdürdüğü devlet polikitalarına bakıldığında emellerinden taviz vermediği ve çıkarları doğrultusunda baskıcı tutumundan vazgeçmediği açık bir şekilde görülmektedir. Böyle bir durumda Divan'ın Yunanistan'a istediği deniz alanlarını veren 2009 anlaşması ile örtüşmeyen bir karar vermesi Yunanistan'ın da yıllardır üzerinde ısrarcı tutumunu sürdürdüğü deniz alanlarına sahip olma emellerinden taviz vermesi anlamına gelecektir. Divan'dan Yunanistan'ın İyon Denizi'ndeki iddiaları aleyhine karar çıkması durumunda bu karar BMDHS'ne göre karasularını 12 mile çıkarma hakkı olduğunu ve bu hakkını ileride diğer deniz alanları için de saklı tuttuğunu ifade eden Yunanistan'ın yıllardır diğer ithilaflı deniz alanları üzerinde sürdürdüğü iddilarını da çürütür nitelikte olacaktır. Bu durum özellikle uzun yıllardır Türkiye ile Akdeniz ve Ege Denizi'nde yaşanan sorunlara ilişkin, bilhassa Yunan adalarının statüsü ve etkilerine ilişkin Yunanistan'ın iddialarını çürütür nitelikte olacaktır.

Yunanistan, petrol ve doğalgaz rezervleri olduğu bilinen bölgede kıta sahanlığını genişletmek ve MEB ilan etmek; söz konusu bu rezervler ile ekonomisini güçlendirmek istemektedir. Arnavutluk, doğalgaz ve petrol rezervlerinin bulunduğu bu bölgede kıta sahanlığı ve MEB'in 2009 anlaşmasında öngörüldüğü şekilde daralmasını istememekte; her iki tarafa da deniz alanlarının adil bir sınırlandırma ile verilmesini istemektedir. Bununla birlikte Yunanistan ile ilişkileri iyi tutmak istemekte ve AB üyeliğinin önündeki

engelleri kaldırmak istemektedir. Arnavutluk Başbakanı Edi Rama'nın Yunanistan ile sorunu Adalet Divanı'nda çözme konusunda hemfikir olduklarını ve bu sayede ekonomik ve bölgesel iş birliği ile azıklıklara odaklanacaklarını; Yunanistan Dışişleri Bakanı'nın deniz alanları üzerindeki fikir ayrılığının sona ermesinin her iki ülke için de faydalı olacağı ve iki ülke arasındaki iş birliğinin, Arnavutluk'un AB entegrasyonunu güçlendireceğine yönelik açıklamaları Arnavutluk'un söz konusu sorunun çözümü ile bağdaşan çıkarlarını ve Yunanistan'ın AB'yi koz olarak öne süremeye devam ettiğini ortaya koyar niteliktedir. Taraflar için bundan sonraki süreç hazırlıklarını yaptıktan sonra mahkemeye iddialarını savunmaları şeklinde ilerleyecektir. Ancak Yunanistan'ın tarihsel emelleri etrafında şimdiye kadar izlediği politika göz önünde bulundurulduğunda, Yunanistan'ın geri adım atmayan baskın tavrı etrafında ilk başta 2009 anlaşması ile elde ettiğini almadan soruna noktayı koymayacağını; elde edemiyorsa da sorunu her zaman olduğu gibi masada bırakacağını düşündürmektedir. Divan'ın önceki uyuşmazlıklara ilişkin Yunanistan'ın İyon Denizi'ndeki iddialarını çürütür nitelikteki kararları düşünüldüğünde, Yunanistan'ın sorunu Divan'a taşımayı kabul etmesi sorunu masada bırakması ihtimalini dışlarken, diğer bir yandan soruna lehinde bir nokta konulacağından emin olduğu düşüncesini de doğurmaktadır. Bu husus da sorunun Divan'a taşınmasında mutabık kalınan görüşmelerde tarafların aralarında herhangi bir anlaşmaya varıp varmadıklarına dair yeni bir soru işareti ortaya koymaktadır. Eğer taraflar sorunu Divan'a taşırken taviz verilebilecek hususlarda olası bir anlaşmaya vardı ise dahi, yine burada söylenebilecek husus bu anlaşmada büyük oranda taviz vermiş olan tarafın Arnavutluk olabileceğidir. Zira Yunanistan'dan aleyhine sonuçlanabilecek ve sonuçlarının diğer ihtilaflı deniz alanlarında kendisine karşı hukuki bir silah olarak kullanılabileceğini bildiği bir savaşa girmesi beklenmemektedir. En nihayetinde asıl olan, tarafların Divan'a sundukları iddialarında görülecektir. Tarafların Divan'dan hangi deniz alanlarının sınırlandırmasını talep ettikleri ve Divan'a sunacakları iddiaları Divan'ın vereceği kararda çıkış noktası olacaktır. Çalışma kapsamında önceki kararlar ışığında Divan'ın ne yönde

karar vereceği konusunda çıkarımda bulunmaya çalışılsa da Divan'ın vereceği karara yönelik önceden kesin bir tahminde bulunmak oldukça zordur. Divan'ın vereceği karara ilişkin beklenen, uyuşmazlığın adil nihai bir sonuca bağlanması ve artık iki ülke arasında bir sorun olmaktan çıkmasıdır.

KAYNAKÇA

AÇIKGÖNÜL, Yunus Emre, *"Deniz Yetki Alanlarının Hakça İlkeler Çerçevesinde Sınırlandırılması",* (Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi), Ankara 2012.

AHMED, Arif, "International Law of the Sea: An Overlook and Case Study", *Beijing Law Review*, Sayı 8, 2017.

AHMETİ, Arbër "Arnavutluk ile Yunanistan Arasındaki Deniz Sınırlandırma Anlaşması ve Başarısızlığın Nedenleri", *International Association for Political Science Students/IAPS*S
Maritime Delimitation Agreement between Albania and Greece and the reasons for its failure – International Association for Political Science Students (iapss.org)
(Erişim Tarihi: 28.07.2021)

AKKUTAY, Berat Lale, "Ege Karasuları Sınırlandırılmasında Adaların Etkisinin Uluslararası Hukuk Bakımından Değerlendirilmesi", *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, Sayı 33, Ocak 2018.

AKMAN, Halil, *"Türkiye, Yunanistan ve Arnavutluk'un Balkan Ülkeleri ve Etnik Yapısı Üzerine Stratejik Hedefleri",* (Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü, Sosyal Bilimler Enstitisü, Strateji Bilimi Anabilim Dalı), Gebze 2006.

AKYOL, Gürkan, "*Balkan Politikası'nda Arnavutluk (1912 Sonrası)",* (Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Isparta 2007.

Albania Daily News:
https://albaniandailynews.com/news/albania-greece-maritime-border-a-short-75-year-history

"Albania, Greece Resume Talks on Maritime Border Delimitation in Ioninan Sea"
https://www.keeptalkinggreece.com/2018/05/01/albania-greece-maritime-borders-talks/
(Erişim Tarihi: 28.07.2021)

Amerika Birleşik Devletleri Holokost Anıt Müzesi
https://encyclopedia.ushmm.org/content/tr/article/greece, (Erişim Tarihi: 11.05.2021)

Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Notları: "Deniz Sınırlandırmasında Başvurulan Temel Yöntemler ve Kullanılan Kavramlar"
http://dehukam.ankara.edu.tr/wp-content/uploads/sites/115/2016/12/Deniz-S%C4%B1n%C4%B1rland%C4%B1rmas%C4%B1nda-Ba%C5%9Fvurulan-Temel-Y%C3%B6ntemler-ve-Kullan%C4%B1lan-Kavramlar.pdf (Erişim Tarihi: 28.07.2021)

"Apocalyptic research: How Albanians See Greeks, Greece and Turkey"
https://www.in.gr/2021/03/22/politics/apokalyptiki-ereyna-pos-vlepoun-oi-alvanoi-tous-ellines-tin-ellada-kai-tin-tourkia/ (Erişim Tarihi: 20.07.2021)

Arif Ahmed, "International Law of the Sea: An Overlook and Case Study"
International Law of the Sea: An Overlook and Case Study (scirp.org)

ARMAKOLAS, Ioannis, "The Greek Public Opinion Towards Albania and the Albanians-Social Attidutes and Perceptions", *ELIAMEP*, Aralık 2013
full_report_public_opinion_greece_and_albania_relation_en.pdf (osfa.al)

Arnavutluk ile Yunanistan arasında imzalanan ve geçersiz kılınan kıta sahanlığının Korfu Boğazı'nın kuzeyinde sınırlandırıldığı 27 Nisan 2009 tarihli anlaşmanın koordinatlarını gösteren harita
MaReMaP-AIR - University of Macerata: Observatory on the Governance of the Adriatic and Ionian Marine Space (unimc.it)

ATALAY, Osman, "Yunanistan Arnavutluk'la Deniz Yetki Sınır Anlaşması İmzalamak İçin Acele Ediyor",*Stratejik Düşünce Enstitüsü*
https://www.sde.org.tr/analiz/yunanistan-arnavutlukla-deniz-yetki-sinir-anlasmasi-imzalamak-icin-acele-ediyor-analizi-18178, (Erişim Tarihi: 11.05.2021)

Avrupa Batı Trakya Türk Federasyonu Sitesi: Yunanistan Genel Durum
https://www.abttf.org/temel-konular.php?id=35, (Erişim Tarihi: 16.07.2021)

BALCIOĞLU, Halis, *"Deniz Yetki Alanları Uyuşmazlıkları Kapsamında Doğu Akdeniz'de Durum Değerlendirilmesi"*, (İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı), İstanbul 2016.

BALI, Káki, "Greece-Albania/What Does a Study Show About The Relations Between The Two Countries" https://www.avgi.gr/koinonia/390477_ti-deihnei-meleti-gia-tis-sheseis-ton-dyo-horon (Erişim Tarihi: 20.07.2021)

Barchetta Rock, http://www.getamap.net/maps/greece/kerkyra/_barchettarock/, (Erişim Tarihi: 10.12.2021)

BİRECİKLİ, İhsan Burak, "Londra Büyükelçiler Konferansı'nda Arnavutluk'un Sınırları Meselesi (1912-1913)", "*Zeitschrift für die Welt der Türken (Journal of World of Turks",* Cilt:8, Sayı 3, 2016.

"Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi", *BM Enformasyon Merkezi UNIC*, Ankara, 05.04.2001
https://doczz.biz.tr/doc/14874/birle%C5%9Fmi%C5%9F-milletler-deniz-hukuku-s%C3%B6zle%C5%9Fmesi

Boşnak Medya Sitesi
https://www.bosnakmedya.com/balkanlarda-degisen-sinirlarda-cameria-bolgesinin-gelecegi-ne-olacak/

CAKA, Aduard, "Arnavutluk'un AB Süreci ve Kimlik Sorunu", *Balkan Araştırmaları Dergisi*, Cilt:2, Sayı 1, 2011.

CALIGUIRI, Andrea, "The Maritime Boundaries in The Andriatic and Ionian Seas"
https://www.academia.edu/27065302/The_Maritime_Boundaries_in_the_Adriatic_and_Ionian_Seas (Erişim Tarihi: 21.09.2021)

CELA, Alba, LLESHAJ, Sashenka, "Albanian Greek relations from the eyes of the Albanian public – perceptions 2013", *Albanian Institute for International Studies*, Tirana 2014, http://library.fes.de/pdf-files/bueros/albanien/10896.pdf

CUKA,Fatjon "Arnavutluk ve Yunanistan Deniz Yetki Alanlarının Sınırlandırılması Sorununu Lahey'e Taşıyor*"* https://www.aa.com.tr/tr/analiz/arnavutluk-ve-yunanistan-deniz-yetki-alanlarinin-sinirlandirilmasi-sorununu-laheye-tasiyor/2129720,
(Erişim Tarihi: 11.05.2021)

CUKA, Fatjon, "Çamerya Katliamı 77. Yıl Dönümünde Kanamaya Devam Eden Bir Yara"
https://www.aa.com.tr/tr/dunya/camerya-katliami-77-yil-donumunde-kanamaya-devam-eden-bir-yara/2286746, (Erişim Tarihi: 16.07.2021)

Coğrafya Dünyası: Yunanistan
cografya.gen.tr/siyasi/devletler/yunanistan.htm (Erişim Tarihi:15.05.2021)

COTTIER, Thomas, "Equitable Principles of Maritime Boundary Delimitation: The Quest for Distributive Justice in International Law", *Cambridge University Press,* 2015.

Cumhuriyet Gazetesi Sitesi
https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/disisleri-bakanligindan-iyon-denizi-aciklamasi-1807598 (Erişim Tarihi: 15.10.2021)

Çamerya Blogspot: 27 Haziran Çamerya Soykırımı Günü
http://camerya.blogspot.com/2008/05/ (Erişim Tarihi: 15.07.2021)

ÇAMYAMAÇ, Anıl, *"Uluslararası Deniz Hukukunda Adaların Durumu",* (Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi), 2004.

ÇELİK, Okan, *"Doğu Akdeniz Yetki Alanları Paylaşımı Sorununda Türkiye-Libya Mutabakatı",* (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi), Çanakkale 2020.

ÇOBANOĞLU, Süheyl, "Çamerya Soykırımı", *Rumeli-Balkan Stratejik Araştırmalar Merkezi*
https://www.rubasam.com/camerya-soykirimi.html (Erişim Tarihi: 15.07.2021)

DAĞISTANLI, Hande, *"Ege Kıta Sahanlığı Uyuşmazlığı"*, (Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi), Ankara 2006.

DEMİR,İsmail, "Deniz Yetki Alanlarının Belirlenmesinin Hukuki Dayanakları ve İç Hukuk Üzerine Bazı Düşünceler", *Adalet Dergisi,* Sayı 65., 2020/2.

Discover Greece: İyonya Adaları
https://www.discovergreece.com/tr/ionian-islands (Erişim Tarihi:15.05.2021)

DOĞRU, Sami, "Deniz Alanlarının Sınırlandırılması Hukuku ve Doğu Akdeniz", *Yeni Deniz Güvenliği Ekosistemi ve Doğu Akdeniz,* 2019 Aralık
https://tasam.org/Files/Icerik/File/yeni-deniz-guvenligi-ekosistemi-ve-dogu-akdeniz_EKT_y_pdf_5c9334d0-0e4b-434d-8278-b3e2a8eea05d.pdf

DOULGKERI, Foteini, "Greece-Albania: What Divides and What Unites The Two People"
https://gr.euronews.com/2021/06/30/ellada-alvania-ti-enonei-kai-ti-horizei-tous-dyo-laous (Erişim Tarihi: 20.07.2021)

DURUL,Tevfik, "Yunanistan Parlamentosu,İtalya ile İmzalanan Deniz Yetki Anlaşmasını Onayladı" https://www.aa.com.tr/tr/dunya/yunanistan-parlamentosu-italya-ile-imzalanan-deniz-yetki-anlasmasini-onayladi/1954442 , (Erişim Tarihi: 11.05.2021)

Ege Lobisi Sitesi
https://egelobisi.com/yazarlar/rifat-sait/kroniklesen-yunanistan-sorununa-karsi-turkiye-arnavutluk-iliskileri/1744/ (Erişim Tarihi: 15.07.2021)

ERGÜVEN, Nasıh Sarp, "Karadeniz'de Deniz Alanları Sınırlandırılması Davası(Romanya/Ukrayna) ve Uluslararası Hukuk Açısından Etkileri", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,*63/2 2014.

ERKUL KAYA,Nuran, "Trans Adriyatik Boru Hattında Ticari Gaz Akışı Başladı" https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/trans-adriyatik-boru-hattinda-ticari-gaz-akisi-basladi-/2094835 (Erişim Tarihi: 17.05.2021)

ERTUĞRUL, Ümmühan Elçin, "Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesine Göre Kıyı Devletinin Hakları", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XXI, 2017.

EURONEWS: Yunanistan, İyon Denizi'nde kara sularını 6 milden 12 mile çıkardı https://tr.euronews.com/2020/12/28/yunanistan-iyon-denizi-nde-kara-sular-n-6-milden-12-mile-c-kard (Erişim Tarihi: 11.05.2021)

European Commission: DG Maritime Affairs and Fisheries, "Exploring the potential of Maritime Spatial Planning in the Mediterranean Sea" https://www.europeansources.info/record/exploring-the-potential-of-maritime-spatial-planning-in-the-mediterranean-sea/ (Erişim Tarihi:13.05.2021)

FAKALIS, Timos, "Research Athens-Tirana:What Unites and What Still Separates The Two Sides" https://www.ethnos.gr/politiki/163753_ereyna-athina-tirana-ti-enonei-kai-ti-horizei-akomi-tis-dyo-pleyres (Erişim Tarihi: 20.07.2021)

"Greeks and Albanians, Albanians and Greeks-An Opinion Survey on Neighborhood Stereotypes in Two Countries" https://olinone.wordpress.com/2013/12/21/o%CE%B9-%CE%AD%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%B5%CF%82-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%BF%CE%B9-%CE%B1%CE%BB%CE%B2%CE%B1%CE%BD%CE%BF%CE%AF-%CE%BF%CE%B9-%CE%B1%CE%BB%CE%B2%CE%B1%CE%BD%CE%BF%CE%AF-%CE%BA%CE%B1/ (Erişim Tarihi: 20.07.2021)

"Greek-Italian Agreement May Benefit the Delimitation of Maritime Boundaries with Albania", *Tirana Observatory Foreign Policy&International Relations*
Greek-Italian Agreement may Benefit the Delimitation of Maritime Boundaries with Albania - Tirana Observatory (Erişim Tarihi: 21.09.2021)

GURRA, Medhi, "Çamerya: Dinmeyen Yaranın Ansiklopedisi"
https://www.aa.com.tr/tr/analiz/camerya-dinmeyen-yaranin-ansiklopedisi/2056674
(Erişim Tarihi: 15.07.2021)

GÜNDÜZ, Aslan The Concept Of The Continental Shelf In Its Historical Evolution, Marmara Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Döner Sermaye İşletmesi Matbaa Birimi Basımı, Yayın No:490, İstanbul 1990.

HABERTÜRK: Euro 2004 Avrupa Futbol Şampiyonası
https://www.haberturk.com/spor/tarihce/haber/1246341-euro-2004-avrupa-sampiyonasi
(Erişim Tarihi: 20.07.2021)

Habertürk Sitesi
https://www.haberturk.com/yunanistan-in-iyon-denizi-nde-kara-sularini-12-mile-cikarma-kararnamesi-yururluge-girdi-2917910 (Erişim Tarihi: 15.10.2021)

Haber Ne Diyor? Sitesi

https://www.habernediyor.com/dunya/dogu-akdeniz-de-sinirler-gergin-h16986.html

HAMZİÇ, Zeynep Işıl, "Çamerya Soykırımı ve Çamerya", *BOŞNAKMEDYA*
https://www.bosnakmedya.com/camerya-soykirimi-ve-camerya/
(Erişim Tarihi: 15.07.2021)

"Handbook on the Delimitation of Maritime Boundaries", Division for Ocean Affairs and the Law of the Sea Office of Legal Affairs United Nations Publication, New York 2000.

HALICI, Şaduman, "İkinci Dünya Savaşı Sırasında Türkiye'den Yunanistan'a Uzanan Dostluk Köprüsü: Kurtuluş ve Dumlupınar'ın Yardımları", *Belki Dergisi,* Sayı 9, 2015.

HATİPOĞLU, Murat, "Yunanistan'da Tanınmayan Azınlıklar Arnavutlar, Makedonlar ve Ulahlar", *Avrupa Batı Trakya Türk Federasyonu Bilimsel Araştırmalar Serisi*, Sayı 4, Witten, Haziran 2005.

Hukuk Ansiklopedisi Sitesi, https://hukukbook.com/uluslararasi-adalet-divani/ (Erişim Tarihi)13.12.2021)

International Boundary Study, "Albania-Greece Boundary", *The Geographer Office of the Geographer Bureau of Intelligence and Research*, , August 18, 1971, No. 113 https://travelsdocbox.com/96638537-Greece/International-boundary-study-albania-greece-boundary.html

International Institute For Law Of The Sea Studies: Maritime Boundaries Between Italy and Albania
http://iilss.net/maritime-boundaries-between-italy-and-albania/

"İÜHF Milletlerarası Hukuk Dersi İkinci Öğretim Öğrencileri İçin Dava Özeti" https://cdn.istanbul.edu.tr/statics/hukuk.istanbul.edu.tr/wpcontent/uploads/2015/11/Kuzey-Denizi-K%C4%B1ta-Sahanl%C4%B1%C4%9F%C4%B1-Davas%C4%B1.pdf, (Erişim Tarihi: 19.11.2021)

JELAVICH, Barbara, *History of The Balkans*, Cambridge 1991.

KALAY, Emre, "Soğuk Savaş Sonrası Yunanistan-Arnavutluk-Kosova İlişkileri", *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* Yıl:10, Sayı 27, Aralık 2017.

KASALAK, Kadir, BAŞ, Ramazan, "İtalyan Saldırısında Yunanistan'a Türkiye'nin Yardımları(1940-1941)", *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* Sayı:22, 2015/2.

KAYNAR, Mete Kaan, AK, Gökhan, "Balkanlarda "Modern" Bir Yunan Tragedyası: Çamerya Arnavutları Kıyımı", *International Journal of Academic Value Studies*, Cilt:3, Sayı 9, 2017.

K&D Law Firm Sitesi: "Kıta Sahanlığı"
Kıta Sahanlığı (kdhukuk.com) (Erişim Tarihi: 29.07.2021)

KILIÇ YAŞIN, Gözde, "Yunanistan-Arnavutluk Deniz Sınırı Görüşmeleri ve Türkiye'ye Etkisi " ,*21.Yüzyıl Türkiye Enstitüsü*
https://21yyte.org/tr/merkezler/bolgesel-arastirma-merkezleri/balkanlar-ve-kibris-arastirmalari-merkezi/yunanistan-arnavutluk-deniz-siniri-gorusmeleri-ve-turkiyeye-etkisi, (Erişim Tarihi: 11.05.2021)

KILIÇ YAŞIN, Gözde "Yunanistan-Arnavutluk Deniz Sınırı Görüşmeleri ve Türkiye'ye Etkisi", *Milli Strateji Araştırma Kurulu*
https://millidusunce.com/misak/yunanistan-arnavutluk-deniz-siniri-gorusmeleri-ve-turkiyeye-etkisi/, (Erişim Tarihi: 24.12.2021)

KÜTÜKÇÜ, Mehmet Akif, "Uluslararası Deniz Hukuku Kapsamında Doğu Akdeniz'deki Petrol ve Doğalgaz Kaynakları ile Türkiye'nin Hukuki Durumu", *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*; Cilt 6, Sayı 2/1, 2016.

Lazaretto, https://greece.terrabook.com/corfu/page/lazaretto/
(Erişim Tarihi: 10.12.2021)

Lozan Mübadilleri Vakfı: Yunan ve Türk Halklarının Değişimine İlişkin Sözleşme ve Protokol http://www.lozanmubadilleri.org.tr/mubadele-sozlesmesi/ (Erişim Tarihi: 15.07.2021)

Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Notları:
"Kıta Sahanlığı ve Münhasır Ekonomik Bölge Sınırlandırması" https://hukuk.marmara.edu.tr/dosya/huk/%C3%96%C4%9ERENC%C4%B0/HUKUKUZEM/19-20/BAHAR/deniz.hukuku/Deniz%20Hukuku-%2012.%20Hafta.pdf
(Erişim Tarihi: 28.07.2021)

MİLLİYET GAZETESİ: Trans Adriyatik Boru Hattı Ticari Olarak İşlemeye Başladı https://www.milliyet.com.tr/ekonomi/trans-adriyatik-boru-hatti-ticari-olarak-islemeye-basladi-6355480, (Erişim Tarihi: 17.05.2021)

MADEN, Fahri, "Arnavutluk'un Bağımsızlık Süreci (1877-1913)", *T.C. Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı, AVRASYA ETÜDLERİ,* 2011.

MORAITIS, Vasileios, "Islands and Exclusive Economic Zones in Southeast Europe International Law Solutions", (National and Kapodistrian University of Athens, Department of Political Science and Public Administration, Main Southeast European Studies, Master Degree Thesis), Athens 2018.

NDOJ, Dorina, "The Albanian-Greek Relations Following the Sea Border Issue", *European Journal of Social Sciences Education and Research*, Cilt.3, Say.2, 2015.

NDOJ, Dorina, "The Political Discourse On The Albanian-Greek 'Sea Agreement' Dispute", *International Journal of Academic Research and Reflection,* Cilt 3, Sayı 7, 2015.

NOUSSIA, Kyriaki, "The Decision of the Albanian Supreme Court Annulling the 2009 Maritime Delimitation Agreement between Albania and Greece", *The International Journal of Marine and Coastal Law,* Sayı 25, 2010.

ÖZKAN, Arda, *"Uluslararası Deniz Hukuku Açısından Ege Denizi Kıta Sahanlığı Uyuşmazlığı"*, (Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi), Trabzon 2009.

PAZARCI, Hüseyin Pazarcı, *"Uluslararası Hukuk",* Gözden Geçirilmiş 9. Baskı, Ankara 2010.

PAZARCI, Hüseyin, Uluslararası Adalet Divanı'nın Tunus-Libya Kıta Sahanlığı Uyuşmazlığına İlişkin 24 Şubat 1982 Tarihli Kararı/ Karar Metinleri, *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni*, Cilt:2, Sayı 2, 2011.

PROGONATI, Erjada, "Arnavutluk Devleti'nin "Modern Sorunu: Çamerya" https://www.ankasam.org/arnavutluk-devletinin-modern-sorunu-camerya/

(Erişim Tarihi: 15.07.2021)

Rumeli Balkan Dernekleri Federasyonu Sitesi http://rubafed.org/?Syf=18&Hbr=546564&/Yunanistan-taraf%C4%B1ndan-soyk%C4%B1r%C4%B1ma-u%C4%9Frayan-%C3%87amerya-M%C3%BCsl%C3%BCmanlar%C4%B1-her-y%C4%B1l-s%C4%B1n%C4%B1ra-y%C3%BCr%C3%BCy%C3%BCp-ana-vatanlar%C4%B1na-bir-g%C3%BCn-mutlaka-d%C3%B6neceklerine-olan-inan%C3%A7lar%C4%B1n%C4%B1-tazeliyor (Erişim Tarihi: 16.07.2021)

"Sea in The Hague Tribunal, Myslim Pashaj: I Trust International Experts More Than Albanian Experts" http://sot.news/politike/deti-ne-gjykaten-e-hages-myslim-pashaj-me-shume-u-besoj-eksperteve-nder (Erişim Tarihi: 15.10.2021)

SonDevir: Yunanistan Krizlere Rağmen Arnavutluk'ta En Büyük Yatırımcı https://sondevir.gaste24.com/dunya/yunanistan-krizlere-ragmen-arnavutlukta-en-buyuk-yatirimci-h570442.html (Erişim Tarihi: 17.05.2021)

SUR, Melda, "*Uluslararası Hukukun Esasları",* Gözden Geçirilmiş 13. Baskı, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., İstanbul 2019.

ŞİŞMAN, Merve, "Arnavutluk Ülke Profil Çalışması", https://www.academia.edu/34821389/Arnavutluk_%C3%9Clke_Profil_%C3%87al%C4%B1%C5%9Fmas%C4%B1 , (Erişim Tarihi: 17.05.2021)

TANAP Projesi Sitesi: Güney Gaz Koridoru'nda Büyük Adım: TANAP Ve TAP Birleşti *https://www.tanap.com/medya/basin-bultenleri/guney-gaz-koridorunda-buyuk-adim-tanap-ve-tap-birlesti/,* (Erişim Tarihi: 17.05.2021)

"TAP Doğalgaz Boru Hattı Projesi Atina'da İmzalandı" https://www.sondakika.com/haber/haber-tap-dogalgaz-boru-hatti-projesi-atina-da-imzlandi-4329565/ (Erişim Tarihi: 17.05.2021)

T.C Ticaret Bakanlığı Dış Temsilcilikler ve Uluslararası Etkinlikler Genel Müdürlüğü: Arnavutluk Ülke Profili https://ticaret.gov.tr/data/5ef9b7b913b87640180840cf/Arnavutluk_profil2.pdf (Erişim Tarihi:13.05.2021)

The Constitutional Court of the Republic of Albania, 15.04.2010, E. 49/2- 51 K. 15 "Decision In The Name Of The Republic of Albania" https://www.unimc.it/maremap/it/data-jus/files-accordi-bilaterali-conclusi-da-altri-stati-1/accordi-tra-grecia-e-albania/accordo-sulla-delimitazione-delle-rispettive-areee-di-piattaforma-continentale-e-altre-zone-marittime-2009-dichiarato-incostituzionale-dalla-corte-costituzionale-albanese-nel-2010 (Erişim Tarihi: 21.09.2021)

"The issue of the sea in The Hague, Myslim Pashaj for Politiko: Political Decision, The Hague Requires Scientific Arguments, But I do Not Trust The Negotiating Team" https://politiko.al/e-tjera/eshtja-e-detit-ne-hage-myslim-pashaj-per-politiko-vendim-politik-haga-ke-8814%20 (Erişim Tarihi: 15.10.2021)

TURAN, Cem, "Yunanistan – Arnavutluk İlişkilerinde Mevcut Sorunlar Üzerine Bir Değerlendirme", *Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi,* Sayı 7, 2021.

TÜRBEDAR, Erhan, "Yunanistan-Arnavutluk İlişkileri: Balkanların Tedirgin Dostları", *Karadeniz Araştırmaları*, Sayı 2, 2004.

TÜRBEDAR, Erhan, "Balkanlarda Nüfus Sayımları ve Kimlik Tartışması", *Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı,* Mart 2011.

Türkiye Gazetesi: Yunanlıların Müslüman Arnavut Soykırımı https://www.turkiyegazetesi.com.tr/Genel/a82748.aspx?/Genel/a82748.aspx& (Erişim Tarihi: 15.07.2021)

Türkiye Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Analizler Merkezi Sitesi https://www.turksam.org/detay/4668-yunanistan-turk-kita-sahanligini-parselleyip-satisa-cikardi (Erişim Tarihi: 24.12.2021)

Uluslararası Adalet Divanı Resmî İnternet Sayfası https://www.icj-cij.org/en (Erişim tarihi: 19.11.2021)

Uluslararası Hukuk Çalışmaları Sitesi: “Uluslararası Hukukta Ada Kavramı” https://uluslararasihukukcalismalari.wordpress.com/2017/03/10/uluslararasi-hukukta-ada-kavrami/ (Erişim Tarihi: 12.09.2021)

Uluslararası Hukuk Çalışmaları Sitesi: Kuzey Denizi Kıta Sahanlığı Davaları (North Sea Continental Shelf Cases, Federal Republic of Germany v. Denmark and The Netherlands, 1969)
https://uluslararasihukukcalismalari.wordpress.com/2017/01/16/kuzey-denizi-kita-sahanligi-davalari-north-sea-continental-shelf-cases-federal-republic-of-germany-v-denmark-and-the-netherlands-1969/
(Erişim Tarihi:19.11.2021)

Uluslararası Hukuk Çalışmaları Sitesi: Maine Körfezi’ndeki Deniz Alanlarının Sınırlandırılması Davası (Canada/United States of America, Judgement, 1984)
Maine Körfezi’ndeki Deniz Alanlarının Sınırlandırılması Davası ((Canada/United States of America, Judgement, 1984) – ULUSLARARASI HUKUK ÇALIŞMALARI (wordpress.com) (Erişim Tarihi:19.11.2021)

“United Nations Convention on the Law of the Sea (1982)”, Nova Science Publishers,Inc., New York 2009.

VICKERS, Miranda, “The Greek Minority in Albania – Current Tensions”, *Defence Academy of the United Kingdom*
https://www.files.ethz.ch/isn/111787/2010_01_$Balkan%20Series%200110%20WEB.pdf

YAĞIZ, Taha, “Adalar Denizi ve Doğu Akdeniz İçin Emsaller”
Adalar Denizi ve Doğu Akdeniz İçin Emsaller ~ Mavi Vatan (Erişim Tarihi: 19.11.2021)

“Yunanistan ile Arnavutluk Uluslararası Tahkime Gidiyor”
https://www.dw.com/tr/yunanistan-ile-arnavutluk-uluslararas%C4%B1-tahkime-gidiyor/a-55338426 (Erişim Tarihi: 28.07.2021)

“Yunanistan ve Arnavutluk Deniz Yetki Alanlarının Sınırlandırılması Sorununu Lahey’e Taşıyor”
https://www.globalsavunma.com.tr/analiz-arnavutluk-ve-yunanistan-deniz-yetki-alanlarinin-sinirlandirilmasi-sorununu-lahey-e-tasiyor.html (Erişim Tarihi: 15.10.2021)

Uluslararası Adalet Divanı Belgeleri

Kuzey Denizi Kıta Sahanlığı Davası

North Sea Continental Shelf (Federal Republic of Germany/Denmark)/ Overview of the case, Latest developments | North Sea Continental Shelf (Federal Republic of Germany/Denmark) | International Court of Justice (icj-cij.org)
(Erişim Tarihi: 19.11.2021)

Reports Of Judgments, Advisory Opinions And Orders North Sea Continental Shelf Cases, Judgment Of 20 February 1969, 051-19690220-JUD-01-00-BI.pdf (icj-cij.org) (Erişim Tarihi: 19.11.2021)

Maine Körfezi Davası

Delimitation of the Maritime Boundary in the Gulf of Maine Area (Canada/United States of America)/Overview Of The Case, Latest developments | Delimitation of the Maritime Boundary in the Gulf of Maine Area (Canada/United States of America) | International Court of Justice (icj-cij.org)
(Erişim Tarihi: 19.11.2021)

Reports Of Judgments, Advisory Opinions And Orders Case Concerning Delimitation Of The Maritime Boundary In The Gulf Of Maine Area (Canada/ United States of America), Judgment of 12 October 1984 Given By The Chamber Constituted By The Order Made By The Court On 20 January 1982,
067-19841012-JUD-01-00-EN.pdf (icj-cij.org) (Erişim Tarihi: 19.11.2021)

Tunus-Libya Uyuşmazlığı Davası

Continental Shelf (Tunisia/Libyan Arab Jamahiriya), Latest developments | Continental Shelf (Tunisia/Libyan Arab Jamahiriya) | International Court of Justice (icj-cij.org) (Erişim Tarihi: 24.11.2021)

Reports Of Judgments, Advisory Opinions And Orders Case Concerning The Continental Shelf(Tunisia/Libyan Arab Jamahiriya), Jugdment of 14 April 1981, 063-19810414-JUD-01-00-EN.pdf (icj-cij.org) (Erişim Tarihi: 24.11.2021)

Reports Of Judgments, Advisory Opinions And Orders Case Concerning The Continental Shelf(Tunisia/Libyan Arab Jamahiriya), Jugdment of 24 Februry 1982, 063-19820224-JUD-01-00-EN.pdf (icj-cij.org) (Erişim Tarihi: 24.11.2021)

Ukrayna-Romanya Davası

Maritime Delimitation in the Black Sea (Romania v. Ukraine)/ Overview Of The Case, Latest developments | Maritime Delimitation in the Black Sea (Romania v. Ukraine) | International Court of Justice (icj-cij.org)
(Erişim Tarihi: 28.11.2021)

Reports Of Judgments, Advisory Opinions And Orders Maritime Delimitation In The Black Sea (Romania v. Ukraine), Judgment Of 3 February 2009, 132-20090203-JUD-01-00-EN.pdf (icj-cij.org) (Erişim Tarihi: 28.11.2021)

Nikaragua-Kolombiya Davası

Territorial and Maritime Dispute (Nicaragua v. Colombia)/Overview The Case, Latest developments | Territorial and Maritime Dispute (Nicaragua v. Colombia) | International Court of Justice (icj-cij.org)
(Erişim Tarihi: 02.12.2021)

Reports Of Judgments, Advisory Opinions And Orders Case Concerning The Territorial And Maritime Dispute (Nicaragua v. Colombia), Jugdment Of 19 November 2012, 124-20121119-JUD-01-00-EN.pdf (icj-cij.org) (Erişim Tarihi: 02.12.2021)